ZNAMENJE OB POTI.

Rim I,1946: štev. 1 (april), 2-3, 4 (Božič)

leto I, 1946, štev. 1 (april)
2-3 (sept.)
4 (Božič)
New York

Skripti

Rush's Federalist

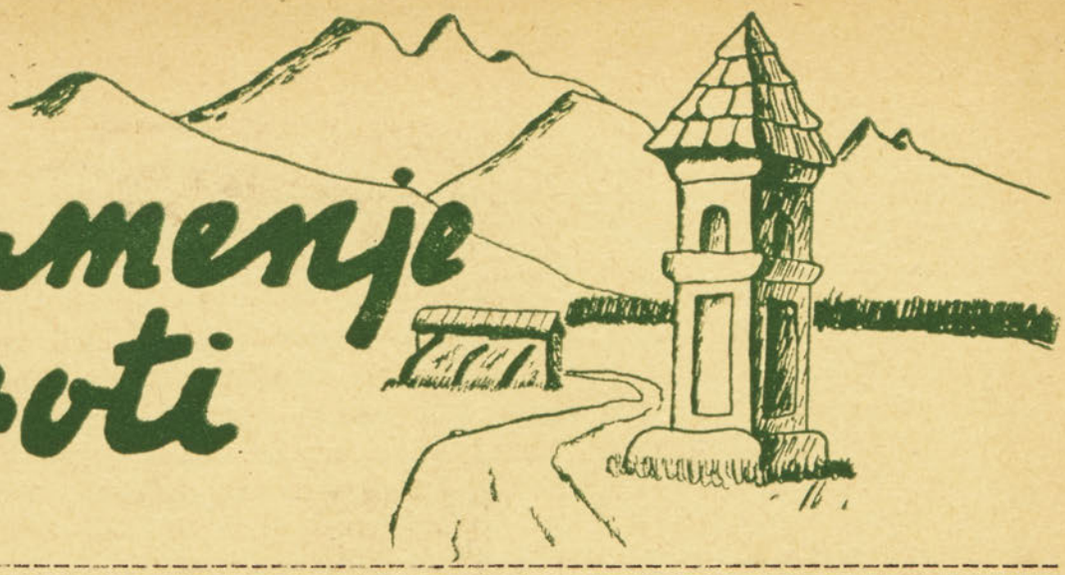
81

14,

Bogumil in Josef Vrbajk
Mitja Vrbajk.

XIV

znamenje ob poti

Leto I. Rim, april 1946 St. 1.

Publikacija je razmnožena samo za notranjo porabo. Cena izvodu je 30 L.
Prijatelje prosimo, da za kritje stroškov darujejo v tiskovni sklad.

Pred šestimi leti ...

"Evropa je v vojni. Gre za usodo mnogih narodov in za velike odločitve. Ni vseeno, kako bo narodno zadržanje in ljudsko razpoloženje v času, ko bo ta vihar tulil okoli nas. Dogodki pred dvajsetimi leti so nas z bridko izkušnjo izučili o izredni pomembnosti dneva po vojni. Narod, ki ne bo pripravljen, ki si ne bo natančno svest svojega narodnega namena, svojega narodnega poslanstva, ki ne bo imel takrat svojih sil urejenih, tisti narod bo to svojo malomarnost še dolgo objokoval..."

/Straža v viharju, 21.septembra 1939/

"Okrog nas in pred našimi očmi se bije gigantska borba, kakršne še ni videl svet. V nekaj dneh, celo v nekaj urah izginjajo države s površja Evrope in narodi padajo v sužnost.../pobrala cenzura,op.ur./ ...Tudi mi stojimo sredi te borbe. To tembolj, ker je sovražnik tudi sredi med nami samimi. Ni treba več spraševati za tem sovražnikom. Vsi ga poznamo...

"In mi, sinovi in hčere slovenskega naroda, bratje in sestre ! Če kdaj, šedaj bije dvanajsta ura, ki nam je zadnji opomin, da se strnemo in v bratski ljubezni gremo v boj za našo državo proti notranjim in zunanjim sovražnikom našega naroda... na delo, v borbo za svoj narod, za našo državo, za krščanstvo, v borbo proti našim notranjim in zunanjim sovražnikom, roko v roki, ramo ob rami."

/Straža v viharju, 18. aprila 1940/

"Treba je osredotočiti vse narodne moralne in fizične sile k enemu edinemu namenu vsestranske pripravljenosti za uspešno narodno obrambo."

/Straža v viharju, 30. maja 1940/

"Mladina s takim delom bo pa imela vselej tudi pravico zahtevati od nas, da čutimo z njo, da delamo z njo in da korakamo enako strnjeni z njo."

/Iz objavljenega pisma nekega vzgojitelja SvV, 9.maja 1940/

\+ + + + +

Danes je ta rod za šest let starejši in za strasne izkušnje bogatejši in moral je dati na zrtvenik domovine in Boga veliko bratov.

Slava jim in tisočem z njimi !

SLOVENSKO ZNAMENJE.

Skoraj neopažena je šla mimo nas tisočdvestoletnica, odkar se je pričelo pokristjanjevanje Slovencev. Narod, ki je bil vajen mnogo manjše dogodke svoje vere in svoje zgodovine proslavljati z veličastnimi prireditvami, ni mogel počastiti tega velikega jubileja krščanske omike na slovenski zemlji. Po božji dopustitvi se je celo zgodilo, da so se namesto veličastnih kongresov in zahvalnih procesij prav za tisočdvestoletnico našega pokristjanjenja valili tisoči Slovencev v prostovoljno pregnanstvo tja, kjer so upali, da se krščanski omiki ne bo treba umakniti pred brutalno silo organiziranega sovraštva, suženjstva, brezpravja, nekulture in brezboštva, ki je obenem s polovico krščanske Evrope začasno pregazila tudi Slovenijo.

Ko smo še mislili, da bo mogoče ta veliki jubilej proslaviti, smo pripravili karto, na kateri so označeni vsi božji hrami v Sloveniji, ki smo jih našteli 4.255, to je sorazmerno več kot pri katarемkoli drugem krščanskem narodu na svetu. Ni bila torej pretirana trditev, ki se je bila pri nas toliko navajala, da je Slovenija dežela "posuta s cerkvami in cerkvicami po vseh hribih in holmih". Bog ve, koliko bi potrpežljiv statistik naštel šele kapelic, križev in znamenj, ki so jih polna vsa slovenska naselja in pota, ki prepletajo naših petero slovenskih dežel med morjem in Ziljo ter prekmursko ravnino med Muro in Rabo.

x x x

Najznačilnejši izraz pristne in zveste slovenske krščanske miselnosti so pač naša slovenska znamenja. V njih je na razne poljudne slovenske načine izpričana vsa življenjska moč, ki jo je krščanstvo imelo med Slovenci v vseh dobah naše zgodovine. Večinoma je nastanek slovenskih znamenj vezan na posebne javne nesreče, ki so prihajale nad slovensko zemljo. Tako nas ta znamenja spominjajo, da so naši predniki trdno verovali v božjo pomoč, kateri v zahvalo in sebi v opomin k vednemu duhovnemu obnavljanju so ta znamenja stavili, negovali, krasili in obnavljali.

Slovensko znamenje ob poti in na skoraj vseh križpotih nas spominja, da so Slovenci preživeli že mnogo velikih narodnih nesreč. Opominja nas, da smo se kljub vsem zgodovinskim viharjem mogli ohraniti, ker smo ohranili vero v enega samega Boga, ki smo ga spoznali pred 1200 leti, in zaupanje v nepremagljivo življensko moč naroda, ki svojo narodno omiko gradi in razvija v spoštovanju večnih zakonitosti ustvarjene narave in božjega razodetja.

Tudi sedanja slovenska nesreča bo prešla in Slovenci bomo zopet stavili nova slovenska znamenja. Ta nova znamenja bodo ponoven izraz naše pripravljenosti razumeti očiščevalni smisel, ki go obenem z vsemi preteklimi ima tudi naša sedanja narodna nesreča. Veliko se je nad nami grešilo, a mnogo tudi med nami samimi. Ko prvo žigosamo in upravičemo v nebo in v svet po pravico za ta naš od vseh preganjani narod sredi Evrope, ne smemo prezreti drugega. V potrpežljivi pokori pripravimo svoja srca in pamet k pravočasnemu ponižnemu spoznanju lastnih osebnih in skupnih narodnih napak, in k resni volji, da jih popravimo. Kdor tako pojmuje naš čas in svoje življenje v njem, se ne more v nobenem trenutku sedanjega trpljenja, preganjanja, nemoči

kličemo

in stiske znajti brez smisla in brez cilja. Veliko je naše trpljenje ker so bile velike naše napake in ker je še večje tisto, kar smemo pričakovati, ako bomo ostali zvesti duhu, ki odseva iz tisočerih znamenj po eni najlepših dežel, kar jih je Bog podelil kateremu narodu.

x x
x

"Znamenje ob poti" bo torej skušalo tolmačiti naše probleme v tem strašnem času v svitu duha resnice in zaupanja, ki odsevata iz tisočerih znamenj ob poteh naše slovenske domovine.

V dveh bistvenih točkah vlada med nami največ nejasnosti. Iz polpretekle predvojne dobe še vedno bremeni na naši vesti in teži naše medsebojne odnose v katoliški in narodni skupnosti vprašanje, kje poteka meja med vezanostjo in svobodo katoliškega človeka, organizacij in celega naroda. Megla, ki obdaja to na sebi preprosto vprašanje, je povzročila med nami mnogo objektivne škode ter dosti osebnega gorja.

Kakor filozofi v obleganem Bizancu smo v času narodne katastrofe vodili papirnato borbo o tem, kateri je pravilni narodno-politični cilj slovenskega naroda. Koliko brezpotrebnega cepljenja sil, izgubljanja časa in, kar je še mnogo hujše, koliko brezplodnih žrtev in nesrečnih odločitev je bilo zato, ker ni bilo potrebne naravne jasnosti v tem vprašanju, na katerega bi moral vsak slovenski otrok znati pravilno odgovoriti.

Naš list svojega mnenja ne misli nikomur vsiljevati; saj ga tudi ne more. Hoče le skromno doprinesti k temu, da bi vsi Slovenci našli iz sedanje nesreče pravo pot v odrešeno in složno domovino, v duhu, ki žari z naših starodavnih slovenskih znamenj. Sebi in svojemu narodu želimo s škofom Slomškom : "Bog le Slovencem pravo slogo in pa pravično pamet daj". In vse drugo nam bo navrženo.

DUHOVNA MISEL .

"Kakor zlato v ognju tako preizkuša Gospod svoje izvoljene".

Begunstvo je za nas ogenj preizkušnje, ki nas bo samo še očistil, da bo zlati blesk po prestanem trpljenju še bolj zasijal.

Res, na ognjeno preizkušnjo je postavljen v begunstvu naš duhovni zaklad. Le kar je pristnega v tem zakladu jo bo zdržalo.

Na ognjeno preizkušnjo je postavljena naša ljubezen do bratov in sester beguncev. Begunstvo nam je naložilo križ skupnega življenja, ki je bil celo za svetnike, po priznanju njih samih, večkrat eden največjih križev. Biti dober, blag, ljubezniv do ljudi, ki žive v primerni razdalji od nas, ni težko. Biti vedno dober, potrpežljiv z bližnjim iz take bližine, v kakršni moramo živeti z njim v taborišču, ni lahka stvar. Gore gledane z nižav so še vabljivejše, doline gledane z višav so še prijaznejše. Lepota tujih, daljnih mest, prikazana na slikah, je naravnost očarljiva. Bližina nam pa odkrije marsikatero hibo, pomankljivost, lahko celo odvratnost. Prav to doživljamo, ko se približamo ljudem.

Dokler smo v blagostanju in spoštovanju od strani naše okolice, ni najtežja stvar krotiti zavist in nevoščljivost, toda ko nam je božja roka vzela eno ali drugo, je postala borba z zavistjo in nevoščljivostjo neprimerno težja.

Glejmo, da nam sončno zlata barva kraljice krščanskih kreposti - ljubezni - v begunstvu ne potemni v ostudno zeleno barvo zavisti in nevoščljivosti, ki se s časom utegne tako zajesti v dušo, da jo bo težko ali celo nemogoče izbrisati.

V stari pravljici beremo : mlad kraljevič je ob strani svoje mlade žene krepostno živel na gradu in ni mogel razumeti, kako da je v svetu toliko greha, nezvestobe, prešestvovanja. Da bi preizkusil in dokazal svojo krepost, se je odpravil v širni svet. Ker je preveč zaupal svoji kreposti, je podlegel skušnjavam sveta in postal nezvest svoji ženi. Ko ga je klic vesti znova privedel nazaj, je moral ponižno priznati svojo slabost.

Na ognjeno preizkušnjo je v taboriščnih razmerah in v tuji deželi postavljena krepost čistosti. O da bi vitez, ki je obljubil zvestobo čistosti, ki je res vredna, da ji služi v tujini, ne sedel k nogam babilonske zvodnice nečistosti, ki bi ga omrežila, da se ne bi mogel več ganiti od nje.

In še mnoge nevarnosti krije v sebi begunstvo : da bi se zuboreči potočki vedno novih, zdravih mladih misli, idealnih načrtov in sklepov, ki so zlasti v mladih dušah tako prijetno žuboreli v domovini, ne spremenili v močvirje lenobne naveličanosti, nedelavnosti, nezanimanja nadalje, da bi nam ob nujnem in potrebnem pehanju za snovnimi dobrinami, zbledela edino prava vrednost duhovnih dobrin ; da ne bi s tolikimi drugimi proglasili snov za svojega edinega Boga, od katerega imamo vsega pričakovati, skratka, da bi postali materijalisti.

Na kako hudo preizkušnjo je nadalje v begunstvu postavljeno naše zaupanje v Boga, naša pobožnost !

Duhovnik, ki je veliko trpel ob živčni oslabelosti, se je vrgel na študij zdravljenja živčnih bolezni. Svoje skušnje in izsledke je podal v knjigi. Tu prizna zunanjim sredstvom, kot so počitek, zrak, gibanje, hrana le omejeno zdravilno vrednost ; glavni vir ozdravljenja živčnih bolezni je v človekovi duševnosti. Ves počitek, zrak in hrana ne pomagajo, če se človek notranje ne obvlada, če ne drži vedno trdno v rokah vajeti svojega duševnega dogajanja. Svoje izkustvo je zgostil pisatelj v značilen stavek : - Ali svetnik, ali norec. Le med tema dvema more izbirati živčni bolnik.

Na podobno razpotje nas postavlja tudi naše begunstvo + da premagujemo vse notranje in zunanje težave in vztrajamo na poti navzgor k božji bližini, ali pa spustimo vajeti in zdrsnemo po stalno naraščajoči strmini navzdol. Pomnožene težave, ki jih premagujemo zaradi Boga, nas morejo z Bogom samo še trdneje združiti, pomnožene nevarnosti pa, ki se jim ne postavimo v bran pa nas od Boga hitro oddaljujejo. Naš korak pa je bil, je in bo obrnjen navzgor....

IN NECESSARIIS UNITAS, IN DUBITIS LIBERTAS,
IN OMNIBUS AUTEM CARITAS.

Ni res, da smo padli v sedanjo nesrečo samo kot žrtve zunanjih sil, proti katerim se uspešno braniti nismo mogli. Nikar ne varajmo samega sebe. Tudi drugod so bile na uničevalnem delu iste zunanje sile kot pri nas, še z večjo silo in neizbežnostjo kot pri nas, in vendar je bilo manj žrtev in je danes manj trpljenja, ker ni bilo bratomorije in ne tolikega medsebojnega sovraštva kot pri nas. Mnogo je pri nas uničil sam hledni sklep okupatorja, posebno na Stajerskem in tudi na Gorenjskem, a koliko je uničila notranja komunistična bratomorija in njene posledice posebno na Dolenjskem in Notranjskem !

Slovenski človek se torej nujno mora vprašati : odkod toliko komunizma, toliko notranjega sovraštva, toliko podivjanosti na Slovenskem ? Kje so vzroki vsemu temu ?

Vzroki so bili mnogi, od političnih, gospodarskih in socialnih do izrazito nravnih, miselnostnih in vzgojnih. O prvih danes ne mislimo razpravljati. Radi bi pa malo osvetlili druge in sicer predvsem z vidika slovenske katoliške avtokritike.

Na Slovenskem smo krščanstvo preveč pozunanjili, preveč zorganizirali, preveč premanifestirali, preveč potaborili in poodborili, preveč ga pomešali s profanimi zadevami. Ena izmed konvencionalnih značilnosti slovenskega krščanskega pojmovanja je bila oznaka "naš". Ta je bil "naš", oni drugi pa ne, čeprav sta oba bila enako krščena, v isto katoliško cerkev včlanjena in sta oba izpolnjevala bistvene vidne krščanske dolžnosti in bila poštena. Pojem "naš" je namreč veljal le za onega, ki je bil do skrajnosti zorganiziran v "naših" organizacijah, začenši s katero izmed čisto verskih organizacij in končavši v zadrugi, stranki, ali celo kegljaškem klubu. Gotovo je res, da je pri nas liberalizen, ki se je priselil v našo sredo iz ostro kulturnobojnega "loss von Rom" avstrijskega svobodomiselstva, izzval omenjeno nevarno zoževanje pojma "naših" ljudi. Res pa je tudi, da smo mi sami preveč formalistično hiteli to hiperstrukturno razlikovanje med "našim" in "ne-našim" stopnjevati. To stopnjevanje je sčasoma postalo prav bolestno. Ni namreč več bilo dovolj, da ni bilo več "naše" vse ono, kar je iz katerih koli nagibov bilo na katerikoli stopnji, čeprav od pravih načelnih osnov še tako odmaknjeni, magari skoraj na izključno profano - interesni stopnji, organizirano izven formalno "naših" organizacij. Ta ločitev je bila že čisto do kraja izvedena, in prepad tako široko skopan, da se niso podrle samo tudi vse zasilne ljubezenske brvi, ki ne bi smele kristjanom nikoli zmanjkati med obema bregoma, temveč so se sesuli že tudi vsi mostovi običajne družabne vljudnosti in pristojnosti. Z naglimi koraki pa smo v tej tekmi proč od samih osnov krščanstva hiteli še dalje. Pričeli smo ostro razlocevati tudi v "naših" vrstah samih. Gotovo so v duhovno razrvani dobi po prvi svetovni vojni bacili nekrščanskih življenskih nazorov bili pričeli načenjati tudi nekatere "naše" vrste same. A, namesto, da bi se bilo vse podvzelo za dobrohotno in pravočasno ozdravljenje in rekonvalescenco, se je rajši kar od vsega pričetka udomačilo kirurško operiranje, ali kakor se je reklo, "žaganje". Tako je bila odžagana cela košata in bujno razcvela veja nekdanjega "mladinskega gibanja", potem delavska organizacija, za tem po vrsti vse skupine, ki se niso zlagale z novo "našo" strankarsko

politično zasnovo oziroma prakso, nato je prišla na vrsto cela "Zarja" in potem so bili vsi kanoni naperjeni na Stražo, na Slovensko dijaško zvezo in celo na Marijanske kongregacije. Bog ve, kje bi to "žaganje" končalo, da ni prišla vojna in z njo sedanja nesreča...

In ves ta proces razlikovanja in "žaganja" je bil spremljan s pravcatim sovraštvom. Tako se niso "naše" vrste le številčno in kakovostno krčile, temveč se je istočasno kopičilo medsebojno nezaupanje, zagrenjenost, škodoželjnost, maščevalnost itd., od katerih seveda nobene ni v vrstah krščanskih kreposti. In sistematično se je navajalo posebno mlade ljudi k popolni nestrpnosti do vseh drugih, k prisluškovanju, beleženju, javljenju ter k načelni neizkrenosti in nezaupljivosti. Ni mogoče pozabiti navodila članom neke organizacije, naj v neki drugi organizaciji skušajo iztrgati oblast, "potem naj se pa pri delu ne pretegnejo", da bi na ta način uničili nezaželjeno organizacijo. Človek bi se res moral zjokati, če le malo pomisli, koliko nepotrebne škode smo si sami prizadejali, kako vztrajno smo, v domišljiji, da služimo "naši" stvari, samega sebe pri samih fundamentih razkristjanjevali in svoje vrste strahotno redčili, in koliko zlatega časa zapravili v brušenju "žage", tisti , ki so "žagali", in v obrambi proti preteči "žagi" tisti, ki so se popolnega "odžaganja" še srečno rešili.

-----ooooo0ooooo-----

Trenutno smo vsi na tleh, prenogi spijo že pod rušo. Vsekakor danes doma med aktivnimi katoličani ni kaj žagati in tudi domačih žagarjev ni. Doma se v najhujšem trpljenju in ponižanju na ruševinah vsega, kar je nekdaj bilo "naše", preraja novo krščansko življenje brez vseh organizacij, brez taborov in tečajev in brez zunanjih manifestacij. Ljudje so ostali sami, strašno sami s svojim Bogom in s svojo vestjo, na Štajerskem je več ali manj bilo tako že vse od aprila 1941, zato so tam ljudje v tej osamelosti že bolj utrjeni. Ljubljana pa šele sedaj spoznava, kam so jo spravile vse njene centralistične sposobnosti, pozunanjevanje, formaliziranje, klikiziranje, žaganje in preziranje vsake izven-centralistične spontanosti. Bog ji je prizanesel v njenih zidovih, naj jo Bog reši sedanjega pekla. Predvsem naj pa ji Bog nakloni spoznanje vseh polpreteklih napak in naj ji izžge vsako sled morebiti še preostale strasti po povrnitvi v stare navade. Naj iz njenega sedanjega trpljenja pride žar notranjega, miselnega in čustvenega odrešenja od nekdanje oholosti, ki je slovensko krščansko aktivnost tako zelo izmaličila.

Pogazili smo v naših zasnovah in našem delovanju preizkušeno vodilo svetega Avguština in smo se rajši dali zapeljati od udarnejših organizatoričnih in delovalnih gesel modernih zablod, ne da bi se pravočasno zavedli, da krščanstvo ne more prenesti načinov in sredstev antikrščanstva. Prevzeti od dozdevne učinkovitosti brezpogojne enoličnosti pod komando strogo selekcioniranega štaba, smo pozabili, da krščanska unitas ni vojaško-disciplinske narave, temveč je božjega izvora in zato ne more delati nasilja nad tem, kar je v naši naravi svobodnega po volji samega Stvarnika in njegove Cerkve. Zaverovani v bojevitost kot poglavitno krepost krščanskega aktivista, smo prevpili glas lastne vesti, ki veleva, da ni krščanske dejavnosti brez ljubezni, ki pa seveda ne pomenja popuščanja v stvareh cerkvene edinosti in razumske smotrnosti. Misleč, da smo nezmotljivi tolmači krščanstva in njegove Cerkve, smo krščanstvo poniževali na stopnjo

lastnih domislic in Cerkev obremenjevali z napakami ~~svojega samoljubja~~. V ten smo grešili vsi brez izjeme, le da so eni pri tem bolj zlorabljali cerkveno avtoriteto, drugi pa so se preveč zanašali na pravilnost lastnih razlag.

Ne stražar, ne mladec, ne kongreganist, ne Kranjec, ne Štajerc, ne ta ali oni, temveč vsi, prav vsi katoliški aktivisti v edinosti vere, Cerkve in resnice, v svobodi načinov, pripomočkov in preučevanja, v demokratičnosti organizacijskih in akcijskih odločitev, pa v ljubezni in iskrenosti med seboj in do vseh drugih. Če se danes ozremo nazaj na vso dolgo vrsto odžaganih vej z našega skupnega drevesa, bomo morali začudeni ugotoviti, da ni bilo toliko pomanjkanje "unitatis in necessariis", ki je povročilo njih odžaganje, temveč le bolj "licencia /namesto libertas/ in dubiis" pri obtoženih, in pretirano tolmačenje unitatis ter pomanjkanje caritatis pri sodnikih.

Doma je danes nekdanje cvetoče slovensko katoliško gibanje na zunaj popolna tabula rasa. V emigraciji pa še životari polno starih skreganih drobcev in vzdržujejo se nekdanje usodne napake. Izhod pa je samo eden. Če naj iz teh ruševin zopet zraste novim časom odgovarjajoča organizirana aktivnost katoliških Slovencev, ki bo v novih razmerah po zaupno pričakovanem odrešenju še bolj potrebna kot kdaj koli poprej, od kar svetno življenje ni več v svojih skupnih osnovah krščansko, - potem je treba napraviti črto čez vse stare napake in čez staro samoljubje. Z veliko skromnostjo in potrpljenjem je treba znova zbirati razpršene ude in jih s fino roko vključiti v novo slovensko katoliško skupnost, ki more v svoje fundamente vklesati in na svoje pročelje napisati kot vodilo in sodilo vsega svojega ustroja in delovanja tisočletno modrost sv.Avguština.

Gore nezaupanja in zagrenjenosti, ki se je bila med nami nabrala tekom dolgih let, pa more izravnati samo Bog sam, če mu bo to všeč. Ta bolezen je ozdravljiva samo z obilno molitvijo, h kateri smo vsi v enaki meri poklicani.

Popolnoma se zavedamo teže gornjih vrstic. Napisali smo jih po mirnem preudarku prepričani, da more samo ostra luč iskrene samokritike posvetiti na edino pot, ki vodi iz sedanje mrtve točke.

Naj bo blagoslovnjen tisti plemeniti človek, ki bo korajžno stopil na čelo tega našega skupnega spokornega romanja v novo življenje.

SLOVENSKA DRŽAVA.

Slovenski narod je najbrže poslednji v vrsti evropskih narodov, ki še ni jasno in glasno povedal, da je njegov narodni program - lastna narodna država. Nekaj razlogov za to zamudo je vsekakor treba iskati v psiholoških odsevih našega kočljivega geopolitičnega položaja, ki nas navdaja s strahom pred sleherno negotovostjo in nezava-

rovano osamelostjo napram grabežljivim severo-zapadnim sosedom.Vendar pa na drugi strani prav naš geopolitični položaj naravnost s svetovno politično prepričljivostjo utemeljuje smotrenost slovenske države v zaokroženem neposrednem gospodarsko-prometnem zaledju Trsta, ki se s čudovito točnostjo sklada s pravičnimi slovenskimi ozemeljskimi aspiracijami. Poleg tega pa smo s to vojno doživeli neovrgljiv praktični dokaz,da nas v trenutku nevarnosti tudi neposredno unitaristična država na povezanost s Srbi in Hrvati ni mogla niti teden dni braniti pred navalom naših severno-zapadnih sosedov.Toliko obrambne sposobnosti bi bila vsekakor imela tudi Slovenija sama.

Treba bo torej glavni vzrok za to anahronistično slovensko politično zamudo iskati drugje. In kdor ga skrbno išče, ga bo našel v predvojni slovenski politiki, ki se je s Koroščevo smrtjo prelomila na mrtvi točki med jugoslovanskim unitarizmom in preustrojem v zveznem smislu. Dočim so si Hrvatje že pred vojno priborili vsaj načelno priznanje hrvaške državnosti v provizorični obliki hrvaške banovine, smo Slovenci ostali ozemeljsko izolirani privesek izvotlene unitaristične Jugoslavije.

Prišla je vojna. Takrat je bila v hrvatskem narodu državna zavest že tako živa, da jo je ustaški totalitarizem zlahka izrabil in obenem s proglasitvijo hrvaške države vpostavil svojo diktaturo.Brez ozira na to ustaško zlorabo pa je ves hrvatski narod v tej vojni dozorel v spoznanju, da je hrvatska država skupni politični cilj hrvatskega naroda. Vprašanje take ali drugačne ali nobene bodoče zvezne kombinacije ni problem, ki bi Hrvate razdvajal v njihovi enodušni volji po hrvatski državi. Hrvatom je danes vsem jasno to, da kamorkoli bodo šli, bodo vstopili kot suverena hrvaška država. Enako velja za Slovake.

Uradna slovenska politika se do podobnega narodno-političnega razčiščenja med vojno ni dokopala.Izgovor, da Slovenci nismo hoteli svojo državnost afirmirati pod okriljem sovražnega okupatorja,ne drži. Saj sovražni okupator take afirmacije sploh ni dopustil,ker je bil njegov hladni načrt slovenski narod politično docela likvidirati in si njegovo izredno važno ozemlje tudi etnično prisvojiti.

V razliki od Slovakov in Hrvatov smo mogli Slovenci v zvezi z drugo svetovno vojno svojo državnost uveljaviti samo kot politični cilj narodnih osvobodilnih prizadevanj. Nekateri veliki Slovenci in z njimi jedro aktivne slovenske mladine so to zamisel ob pravem času imeli in so jo na merodajna politična mesta tudi predložili. A tam za to ni bilo razumevanja; tisti pa, ki so to razumeli,pa so napravili napako, da svojega pravilnega spoznanja niso vkljub temu samostojno izvedli. Ker se to ni zgodilo,je pozneje komunistična OF imela lahko delo. Mutatis mutandis si je bila liki ustaši na Hrvatskem v Sloveniji ona prisvojila geslo slovenske državnosti,"s pravico do odcepitve vred" /od Jugoslavije seveda/. Z njim je sprožila plaz "osvobodilnega gibanja", ki je v tej svoji prvi fazi /slovensko-državna faza OF/ psihološko potegnilo s seboj skoraj ves narod.Vsekakor je v tem bil eden izmed močnih znakov,da je težnja po slovenski državnosti ležala v srcu slovenskega človeka. Šele, ko se je v krvavih dejstvih pokazalo, da je OF s svojimi začetnimi osvobodilnimi in slovensko-državnimi gesli le krinka za golo in brutalno komunistično revolucijo v sklopu širokih vojno-političnih načrtov kominterne, se je polagoma večina Slovencev od OF miselno in čustveno oddaljila, direktno prizadeti in korajžni del naroda pa se je združil v oboroženo samoobrambo proti komunističnemu pobijanju.

Toda sedaj je za prvotno pravilno zasnovo,t.j. za združitev osvobodilnih prizadevanj s političnim ciljem suverene slovenske države bilo že prepozno. Samoobramba kot neizbežna in obenem edina tehnično še možna oblika uspešnega nekomunističnega organiziranja in akcije, sama na sebi niti psihološko,niti faktično ni mogla biti nosilka slovenske državne ideje. Sicer so pa narodno-politični programi sedaj stopili močno v ozadje in se je zanje vršila samo papirnata podtalna borba med onimi, ki so od prvih dni okupacije dalje nosili in branili slovenski državni program, ter med intelektualnimi ostanki predvojnih političnih skupin, ki so v svojem političnem oportunizmu pisali in sproti spreminjali svoje politične enuncijacije,/dve zaporedni različni izdaji tako imenovanih "londonskih točk", programatična formulacija "Slovenske zaveze", "Narodna izjava" z novembra 1944,pisanje "Koledarčka slovenskih emigrantov za leto 1946",i.t.d./, od katerih se nobena ni bistveno dvignila iz predvojne stvarnosti.

V taki politični zaostalosti "oficielnih" političnih krogov je naš narod zatekel maj 1945, ki je za nekaj časa s strašno narodno tragedijo zapečatil to anahronistično nadaljevanje predvojne slovenske politike. Zadnja možnost, da bi odgovorni krogi te politike bili še na domovinskih tleh popravili svojo osnovno politično napako, je bila zaigrana nesrečnega 3.maja 1945, ko je vendar že bilo na dlani, da je neizprosni vojno-politični razvoj pomandral še zadnje dozdevne elemente za smotrenost takoimenovane "kontinuitetne" politike.Tretjega maja 1945 je bil zamujen zgodovinski trenutek za realno afirmacijo slovenske državnosti brez slehernega prejudica za tako ali drugačno ali nobeno vezanje v širše okvire, ki so razen "Titove Jugoslavije" takrat že vsi bili in so še danes neznanka bodočnosti. V takih trenutkih kot so bili konec aprila in v začetku maja 1945 je čas, da narod manifestira in realizira tiste osnove svoje narodne politike, ki so nespremenljive in trajne pridobitve zgodovinskega razvoja in narodnega napredka. Naš "narodni odbor" pa je v Ljubljani namesto svobodne in zedinjene slovenske države okliceval eno izmed federativnih edinic neke namišljene federacije, ki je nikjer ni bilo,svoje vojaške sile pa tako nestrateško razpostavil in premikal, da niso mogle resno braniti niti enega samega terensko-ugodnega sektorja Slovenije, na katerem bi se slovenska državna oblast mogla pred celim svetom dejansko afirmirati in, oprta na ta zgodovinski fakt,glasno deklarirati vse tri bistvene težnje slovenskega naroda: demokratsko svobodo,zedinjene vseh slovenskih dežel, suvereno slovensko državo.Tak Narodni odbor bi bil res prava slovenska provizorična oblast, ki bi jo svet prej ali slej z rešpektom upošteval, narod pa priznaval in spoštoval.

x x x x x x

Po tolikem trpljenju, po tako tragičnih izkušnjah in po tako evidentnih napakah anahronistične predvojno-kontinuitetne "uradne" slovenske politike med sedajno vojno, je danes vsekakor veliki večini slovenskega naroda jasno, da brez zgodovinskega koraka naprej iz predvojne mrtve točke naše politike po Koroščevi smrti v suvereno slovensko državnost druga svetovna vojna ne more imeti za slovenski narod nobenega pozitivnega zgodovinskega pomena. Samo jasen in odločen program svobodne, zedinjene in siverene slovenske države bi mogel vsaj naknadno valorizirati vse reke slovenskih solza,potoke slovenske krvi in polne jame slovenskih junakov in mučencev, ki jih je povzročila ta vojna.

Program svobodne,zedinjene in suverene slovenske države pa je tudi iz notornih praktično-političnih razlogov edini smotreni po-

litični koncept slovenskega naroda na tej eni največjih prelomnic v slovenski zgodovini. Hrvati so se odločili za hrvaško državo brez ozira na Paveliča in njegovo ustaško minljivost. Že samo iz tega sledi, da kakršnakoli širša zveza, ki bi v slovenski soseščini po neizbežnem polomu imperialističnih konceptov kominterne demokratično nastala, ne more biti kaj več kot svobodna zveza suverenih narodnih držav.

Slovenci ne zapiramo vrat nobeni bodoči širši zvezi v srednje-vzhodni Evropi, razen ponovni politični skupnosti z nemško Avstrijo katere pangermansko misijo smo v pet stoletjih njenega gospodarstva nad nami dobro spoznali in bridko občutili. Vemo pa tudi, da je glavni smoter širših zvez z drugimi narodi v tem, da se s skupnimi močmi zavaruje in ojači skupna varnost. Zato bomo prostovoljno iskali in se vključili v tako zvezo, ki bo pač sploh mogla nastati in bo sposobna temu cilju tudi zares služiti. Katera bo taka zveza, to bomo videli vzporedno z razvojem dogodkov in časa. Danes tega še ne moremo videti. Zato se razen na program svobodne, zedinjene in suverene slovenske države še ne moremo absolutno vezati na nicesar drugega, čeprav si lahko želimo tako ali drugačno zvezno sodelovanje ali pa tudi drugačno rešitev problema naše varnosti.

Svobodna, zadinjena in suverena slovenska država je naš edini nesporni in nespremenljivi narodno-politični aksiom. Vse drugo je spremeljivo in zgolj dopilnilno-sredstvene narave.

Čeprav vsi tega še niso dovolj jasno spoznali, so vsaj pod težo neizprosnega razvoja dogodkov končno tudi tisti, ki se ne morejo povzpeti dosti visoko nad preživeto predvojno politično miselnost, prišli vsaj že tako daleč, da pri svojem apriornem zveznem jugoslovanskem programu suponirajo slovensko državo kot osnovno stvarnost, ki jo ignorirati ali zatajiti enostavno ni več mogoče.

Razdalje se torej med nami kljub vsemu krajšajo. Prizadevati si bo treba, da bodo obenem z veliko večino slovenskega ljudstva, ki je do tega spoznanja instiktivno dozorelo v teku svoje petletne narodne tragedije, čimprej tudi vsi iskreno misleči slovenski "politični krogi" spoznali, da more biti osnova vsenarodne politične vzajemnosti samo v aksiomu svobodne, zedinjene in suverene slovenske države. O vsem nadaljnem pa bomo lahko še mnogo razpravljali i med nami samimi i z drugimi narodi, ki jih skupno z nami težijo isti ali sorodni varnostni problemi.

SLOVENIJA IN TRŽAŠKO VPRAŠANJE.

V vrsti mednarodnih problemov, katerih rešitev se postavlja kot eden najbistvenejših pogojev gospodarske obnove Evrope, je prišlo vprašanje Trsta prvo pred najmerodajnejši forum po končani drugi svetovni vojni. Potsdamska konferenca je za reševanje važnih mednarodnih vprašanj predvidela poseben organ, ki naj v podrobnostih pripravi predlog za končno odločitev, namreč svet zunanjih ministrov peterih velesil: Vel. Britanije, USA, Sovjetske zveze, Kitajske in Francije. Naš namen ni in ne more biti načelno osporavati obstoj takega organa ter oporekati njegovi pristojnosti za reševanje posameznih problemov. Najvišji predstavniki peterih zmagovitih velesil so si namreč po avtoriteti lastne pomembnosti ter vojaške moči svojih držav določili pravico in oblast razsojati o stvareh, ki po njihovem mnenju spadajo v njihovo pristojnost. Njihov normalni naslov je predvsem zavest zmage ter v zvezi s tem določene stopnje nadvrednosti njihovih narodov, čeprav bi ta obstojala predvsem v njihovi tehnični premoči. Njihov pravni naslov je večinski delež na zmagi ter tehnična in vojaška premoč. - Simboli, v imenu katerih se je vodila vojna, kakor svoboda in enakost vseh narodov, njihov mir in varnost, suverenost njihove lastne državnosti, ki naj bi bila izražena v enakopravnem sodelovanju, vsi ti simboli so odmaknjeni ter pridržani drugemu forumu, namreč tistemu, ki ga še ni in ki ga naj narodi šele ustanove, če se bodo po volji velikih mogli zanj sporazumeti. Tak je dejanski današji položaj, če ga gledamo z realnimi očmi ter brez propagandistične koprene.

Slovenci gotovo nočemo biti megalomani ter nočemo zahtevati solovanja v zadevah, ki leže daleč izven našega interesnega območja. Toda če se rešuje vprašanje Trsta, ki je za Slovenijo tako življenskega pomena, kot za noben drugi narod na svetu, le z vidika posameznih velesil, odnosno z vidika zadovoljitve njihovih imperijalističnih tendenc, potem smo ne le zaradi svojih izrednih žrtev v tej, za nas še ne končani vojni, temveč zaradi preproste pravičnosti upravičeni proti takemu postopanju glasno protestirati. Če trdimo, da Slovencev pri reševanju tržaškega vprašanja nihče ni vprašal za mnenje ter da se na življenske interese slovenskega naroda pri tem nihče ni oziral, imamo za te trditve trdne razloge in dokaze:

a/ Udeležba delegacije jugoslovanske vlade pri posvetovanjih Sveta zunanjih ministrov v Londonu ne predstavlja udeležbe zakonitih predstavnikov slovenskega naroda, temveč vsiljenih predstavnikov Kominterne, odseka za Balkan. Slovenski narod po koncu sovražnosti na velikih evropskih bojiščih ni dobil možnosti, da bi si postavil demokratično vlado ter da bi svobodno lahko izrazil svojo voljo. Proti volji velikanske večine naroda mu je bil po krivičnem sklepu v Jalti vsiljen nedemokratični in diktatorski komunistični režin, ki se med narodom nikdar ne bi mogel obdržati ter priti do moči z lastnimi moralnimi silami. Zato je razumljivo, da voditelj tkzv. jugoslovanske delegacije ter rojeni Slovenec Edvard Kardelj ni predstavljal v Londonu slovenskega naroda.

b/ Vprašanje Trsta ni bilo postavljeno na dnevni red sestanka Sveta zunanjih ministrov pod drugim vidikom kot je vidik merjenja sil ter spoznanja dejanskih ciljev posameznih držav, članic zmagovite unije. Gre za prevlado na Jadranu ter s tem na enem najvažnejših sektorjev Srednje Evrope. Namesto germanskega imperijalizma, ki je bil po svojem prizadevanju po dostopu na Jadran na široki črti pravkar poražen, si stojita nasproti dva nova imperializma, brutalni ter

silno ekspanzivni sovjetski, ki si tu skuša odpreti vrata v središče krščanskega sveta, ter tradicionalni pomorski imperijalizem zahoda, ki skuša zavarovati lastne trgovske koristi za dobo, ko ne bo mogel izkoriščati sadove vojne oz.zmage.

V tej luči je pogled na londonski sestanek posebno poučen. Že pred sestankom smo slišali in čitali izjave merodajnih državnikov z vseh strani, ki so se močno razlikovale. Italijanski socijalistični voditelj Nenii je očividno po navodilu svojih zahodnih pokroviteljev kot prvi s prstom pokazal na rešitev, kakor si jo zamišlja zahodni svet: Morganova linija naj bi bila novi mejnik med dvema svetoma.

Že pred meseci, ko so pod močnim diplomatskim pritiskom zahoda na sestanku v Beogradu določili to demarkacijsko črto, je bilo kljub drugačnemu zagotavljanju tiska lahko spoznati, da ima ta črta vendarle značaj prejudica. In res sklep londonskega sveta se skoraj točno ujema z intencijami tistih sil, ki so določile potek Morganove linije, čeprav bi ne bilo izključeno, da bodo strokovnjaki, ki so bili določeni za sestavo podrobnega predloga na terenu,prišli tu in tam do nekaterih sprememb. Cilj prizadevanj zahoda je torej jasen: Trst kot južna vrata v Srednjo Evropo naj postane mejni kamen ter obenem skrajni branik zahoda proti Sovjetski ekspanziji v Evropo, ki je po usodnem nakljičju sedanje vojne dosegla že tolik razmah.

Jugosłovanska delegacija oziroma pravilnejše zastopstvo Kominterne, Odseka za Balkan, je v utemeljevanju svoje zahteve po posesti Trsta navajalo vse in trdne stvarne razloge političnega,etnografskega,gospodarskega ter vojaskega značaja,kakor smo jih Slovenci od nekdaj in vedno znova brez úspeha navajali.Dejstvo je, da manjkal temu dokazu najprepričevalnejši del, namreč moralni dokaz upravičenosti Kardelja in tovarišev do takih zahtev v imenu slovenskega naroda. Ves svet ve, da Kardelj nikdar ni bil in ne more biti upravičen predstavnik Slovencev. Vse spremljajoče okolnosti njegove londonske igre,vsi naročeni protesti in telegrami, ves organizacijski aparat, ki vedno znova s pritiskom na gumb v smislu nove demokracije sproži nasilne masovne akcije,vse to je torej moralni del dokaza prej slabilo kot krepilo. Celotni vtis na svetovno publiko je bil nedvomno:Kardelj in Tito potrebujeta Trst ne zaradi nacijonalnih in gospodarskih potreb Slovenije, temveč kot propagandno centralo boljševizma ter kot skrajno oporno točko za njegov prehod.

Če premotrimo razloge, ki so bili dozdevno merodajni za nasprozno stališče, ki je v glavnem tudi stališče poražene Italije,vidimo, da tudi v njih ni tiste moralne sile, ki bi mogla svet prepricati o resničnosti. Zahteva po internacijonalizaciji Trsta z etnografskega stališča ni utemeljena. Demokratični režim mora zaradi zvestobe do svojih načel priznati pravico Slovencem do tistega okenca,skozi katero so bili že tisoči večrat v zvezah z velikim svetom. Zanikanje tega z izgovorom na današnjo večino italijanskega prebivalstva bi pomenilo priznanje upravičenosti nasilnih fasističnih metod, ki so tako italijanizacijo dosegle. Če bi bilo tako, potem je na dlani vsa nelogičnost pravkar končane vojne. Utemeljevanje z gospodarkega vidika, češ, da je mednarodna uprava potrebna, ker naj Trst služi kot glavno pristanišče za vse Podonavje, ne drži, kajti tudi pod določeno nacijonalno suverenostjo so izvedljivi vsi pogoji, ki so potrebni za neoviran gospodarski promet, kar je tudi s svojim zadnjim spreminjevalnim predlogom Kardelj točno izrazil. Poleg tega bi Trst ter njegove zveze z zaledjem izven Morganove črte itak ne vodile dalj po ozemlju

"zahodnih zaveznikov" kot do Vidma, kajti nad Vidmom se prične zopet strnjeno slovensko ozemlje Rezija, Kanalska in Ziljska dolina, ki morajo ob sprejetju etnografskega načela kot razmejitvenega kriterija nujno pripasti Sloveniji. Če pa naj se na tej kritični točki krši tudi to načelo in se namerava "internacionalizirati", gre vsaj ena železniška zveza Trsta, recimo naravnost: z Dunajem, zopet preko živega sloveskega telesa; potem je to ne le proti načelom atlantske karte, ki ne pozna pojma žrtvovanja narodov za tuje koristi, temveč tudi z gospodarskega vidika popolnoma nezadostna rešitev. Promet, ki naj bi šel skozi Trst, mora iti pretežno po progi karavanske in južne železnice, če bi naj blago po obeh smereh po najkrajši ter po najcenejši poti prihajalo na svoja namembna mesta. Iz povedanega tedaj jasno sledi, da je tudi v ozadju prizadevanj za "internacionalizacijo" Trsta vodilen in merodajen drug nagib, ki je predvsem politične narave - preprečevati razširjevanje sovjetskega vpliva na zahod. Poražena Italija se vsekakor lahko veseli srečnega naključja, da se žive tendence njenega jadranskega imperializma tako tesno prilegajo onim Londona in Washingtona.

Toda če hočemo pri tem vprašanju priti do popolne jasnosti, je treba problem osvetliti še v bolj žarki luči. Kdo bi kedaj n.pr. prišel na misel, da bi bilo treba vzeti London Angležem, Antwerpen Belgijcem, Marseille Francozem ali Genovo Italijanom ter jih "internacionalizirati"? Le v Gdansku se je že kedaj zgodilo to - videli smo s kakšnim uspehom ter v daljnih deželah Vzhodne Azije, kjer pa nacionalna zavest ter gospodarska moč avtoktonega prebivalstva dejansko ni bila kos postavljenim nalogam. Ali naj opravljajo Antwerpen Holandci ali Francozi boljše kot Belgijci? Ali je dobro pristanišče drugemu sosedu bolj potrebno kot narodu, ki leži njegova zemlja ob njem? Mislimo, da je odveč vsak odgovor, da je odveč tudi vsaka številka iz gospodarskih statistik, ki bi jih lahko navedli dolge kolone. Kdo bi še dvomil v to, da tudi v katerem koli novem redu ter v kakršnikoli obliki svobodnega gospodarstva ne bo mogoče izločiti iz gospodarskega življenja tako važnega političnega momenta, kakor je zavest krivice, ki bi se zgovila žrtvovanemu narodu? Kdo bi še mislil, da bo mogel Trst kadar koli v bodočnosti še živeti brez ali mimo Slovencev? Predstavite si boljševizem pet kilometrov pred Antwerpnom, Hamburgom ali Londonom! Ali mislite, da ne bo v mestu samem tudi čutiti njegovega morečega diha?

Če pa je tako, je prav, da se tudi stvari tedaj, ko je čas, imenujejo s pravim imenom. Država s pretežno balkanskimi sestavinami, ki teže v Solun ali k Črnemu morju, brez dvoma moralno ni dovolj močan tekmec tistim prizadevanjem, ki vsaj fiktivno teže k Trstu, čeprav jih nacionalni šovinizem ali drugi razlogi ženejo vedno znova w Hamburg ali drugam. "Jugoslavija" v svoji sovjetski opremi še prav posebno tudi ni tisti privlačni magnet, ki bi mogel oživljajoče delovati na tako občutljiv organizem, kakor je Trst kot svetovna luka. Na drugi strani pa je odgovornost državnikov, ki so se zavezali vzdrževati nov in pravičen red v svetu, tudi nasproti malim narodom, ki ne morejo iz lastnih sredstev izdelovati atomskih bomb, obvezujoča in velika. Tudi Slovenci - in to ni isto kar Jugoslavija, smo narod, ki nam pomeni Trst življenje v svobodi ali smrt v sužnjosti. Če se postavi tržaški problem pod tem edinim primernim vidikom v razpravo, potem je ves kompleks kaj lahko rešljiv: Antwerpen spada k Beligiji tako kot spada Trst k Sloveniji! In če bo boljševiška vsa Belgija, potem bo tudi Antwerpen, pa naj mu vlada ena ali več mednarodnih ko-

misij. Vprašanje razmejitve med sovjetskim ter ~~proti sovjetskim vpli~~vom oziroma med blokom "stare" demokracije ali "reakcije" ter blokom prave "ljudske" demokracije spada v drugo kategorijo kot vprašanje pripadnosti Trsta. Tukaj in predvsem tukaj je res primerno in potrebno, da vsi zaščitniki resnične demokracije, one plemenite oblike vladavine, ki so jo stoletjih krvavih borb izoblikovali narodi kulturnega zahoda, povzdignejo glas ter po potrebi tudi z odločno gesto pokažejo svojo moč in popravijo tudi svoj veliki greh, ki so ga zagrešili nad Slovenci, ko so jih izdali v sužnjost boljševizmu. Rešite sedaj Slovenijo, najdragocenejši biser resnične demokracije, vsiljenega rdečega jarma, ki jo duši , in na dlani je nesporna in neosporavana rešitev tržaškega vprašanja: brez "internacijonalizacije" bo služil Slovencem ter narodom v zaledju v srečo in blagoslov.

x x x x x

Medtem je bila v Primorski posebna zavezniška misija z nalogo, da na licu mesta preuči razmejitveno vprašanje. Kolikor smo slišali, je ta komisija poleg svojega terenskega ogledovanja in anketiranja sprejela tudi nekaj formalnih spomenic o celotnem problemu svojega raziskovanja. Večina teh spomenic in drugih improvizacij, ki skušajo na komisijo vplivati, postavlja primorsko vprašanje v njegovem trenutnem nenaravnem nasprotju: vzhod ali zahod, itd. Slovenski narod, za čigar kožo pri celem vprašanju gre, v danih okolščinah svoje suverene volje ne more izraziti. Lahko pa to store in storiti morajo tisti, ki hočejo ostati za svoje javno delo odgovorni samo svojemu lastnemu narodu. Kakor smo zvedeli, je zavezniška misija na Primorskem poleg nasprotujočih si imperialističnih spomenic prejela tudi spomenico, ki opozarja, da je tržaško-primorski problem v prvi vrsti problem slovenskega naroda, ki je pravilno in zadovoljivo rešljiv samo v okviru zedinjene in suverene slovenske države.

KATOLIŠKA AKCIJA IN NOVE RAZMERE.

Sicer napovedani sadovi druge svetovne vojne - demokracija na osnovi štirih temeljnih svoboščin - za večino evropskih narodov še niso dozoreli, temveč je vojna v dobri polovici Evrope nasprotno odplavila vse sledove svobode in demokracije,vendar vkljub temu bistri duhovi povsod vztrajno pripravljajo obnovitvene načrte na predpostavki prvotnega vojnega cilja, t.j. novega demokratičnega reda. Upajmo,torej, da bo ta predpostavka povsod v Evropi prej uresničena, kot pa bodo zarjaveli pripravljeni in pripravljani obnovitveni osnutki.

Z največjim zanimanjem skušamo spremljati obnovitvene priprave v katoliškem svetu. Žal se ne moremo otresti vtisa,da so te priprave premalo živahne, kakor tudi, da se katoliški svet ne zanima v dovoljni meri za usodo katoličanov sredu je-vzhodne Evrope, ki jo je vojna pahnila v sovjetsko območje. S spoštljivo radostjo pa smo obenem z vsem katoliškim svetom pozdravili zgodovinsko odločitev sv. Očeta Pija XII. o imenovanju novih kardinalov, odločitev, ki ja Cerkev zaupljivo položila v naročje in varstvo vsega svetovnega katoliškega občestva. Smemo torej upati, da bodo temu odločnemu in daljnovidnemu koraku Cerkve kmalu sledili tudi katoliški aktivisti z velikopoteznimi pobudami, ki naj ojačijo prepotrebni katoliški vpliv v novem svetu in naj ustvarijo pogoje za živo in točno mednarodno katoliško solidarnost.

Ena prvih važnejših obnovitvenih pobud na področju organizirane delavnosti katoličanov je trenutno brez dvoma priprava za preosnovo Katoliške Akcije v Italiji. O tem vprašanju se že nekaj časa živahno razpravlja in tudi "Osservatore Romano" se je že ponovno dotaknil tega perečega vprasanja. S posebnim zanimanjem pa smo čitali o tem vprašanju daljšo razpravo Vatikanskega glasila z dne 10.februarja t.l. pod naslovom "Ob razpravljanju o italijanski Katoliški Akciji". Ker sega članek naravnost h koreninam vprašanja, ga hočemo v njegovih glavnih potezah kratko povzeti:

1/ Organizirana javna aktivnost katoličanov na civilnem t.j. izvencerkvenem svetnem področju datira iz prejšnjega stoletja, ko sta se Cerkev in vera znašli nekako v podobnih prilikah kot za časa Konstantinovega edikta. Kakor takrat, tako sta tudi po modernih miselnih in političnih revolucijah vera in Cerkev morali živeti in delovati sredi bolj ali manj nekrščanskega in proti-krščanskega družabnega življenja in sta se morali za svoj razmah in varstvo ter za svoje poslanstvo v socialnem življenju posluževati ustavne pravice na versko in politično ravnopravnosto vseh državljanov,torej tudi vernikov.

Ta potreba po organiziranem svetnem udejstvovanju katoličanov v liberalno-demokratični dobi je zadobila svojo prvo mednarodno afirmacijo leta 1864-65, ko so se v ta namen v Belgiji zbrali zastopniki svetno aktivnih katoličanov vseh dežel in položili temelje za organizirano katoliško udejstvovanje na vseh področjih svetnega življenja v svrho obrambe in uveljavljanja večnih krščanskih načel v odnosih med Cerkvijo in državo, na področju mladinske vzgoje, na področju zakonskega prava itd.

2/ Organizirano javno delo katoličanov je imelo nepolitični značaj v tem smislu, da po svojih namenih ni segalo preko jasno začrtanega okvira uveljavljanja in obrambe krščanskih načel v svetnem življenju. V tem je ravno razlika med organiziranim katoliškim aktivizmom na svetnem področju na eni strani in med katerokoli / tudi takoimenovano krščansko ali katoliško/ politično stranko na drugi strani; politična stranka mora zavzeti določena enotna stališča tudi v čisto moralno in versko indifirentnih političnih vprašanjih,kar pa katoliška svetna akcija ne more, ker v imenu krščanstva ne more vezati katoličanov na določena stališča v izven-moralnih in izven verskih-vprašanjih.

Iz tega sledi, da so tudi aktivni katoličani lahko pristaši različnih strank in organizacij, le da s tem ni prizadeta aplikacija nobenega krščanskega načela v družabnem življenju.

Iz te ugotovitve pa istočasno sledi, da niti politično,niti katero drugo svetno področje ali vprašanje ne sme biti tuje organizirani svetni akciji katoličanov, da so le in v kolikor so na njem ali v njem na kocki tudi moralna in verska načela ali upravičen interes Cerkve. Ne le, da se organizirana aktivnost katoličanov na svetnem področju ne sme zanimati tudi za vsa politična vprašanja,ki so nravnega značaja, temveč je naravnost dolžnost vseh svetno aktivnih katoličanov, da glede takih nravno-političnih vprašanj zavzemajo nravno pravilno stališče in se organizirano bore za njegovo uveljavljanje bodisi pri volitvah,bodisi v parlamentu, bodisi v vladi.

3/ Iz povedanega sledi, da označena organizirana delavnost katoličanov na svetnem področju nima in ne more imeti značaja "cerkvene akcije" v tem smislu,da bi se pri svojem delu mogla sklicevati na Cerkev, ali celo govoriti v njenem imenu. Ne gre za "cerkveno

akcijo", temveč za "katoliško akcijo" svobodno organiziranih vernikov na osnovi ustavnih, državljanskih svoboščin. Cerkev se zato ni vmešavala v ustroj in načine te "katoliške akcije", razen v kolikor so duhovniki kot funkcijonarji Cerkve, ki so pri tej aktivnosti hoteli sodelovati, morali imeti za to svoje sodelovanje dovoljenje pristojne cerkvene oblasti in to prav za to, da ne bi Cerkev in hierarhija bili potegnjeni k svetni in politični soodgovornosti. Razen tega pa so odnosi svetne "katoliške akcije" svobodnih vernikov do hierarhije in Cerkve bili omejeni samo na to, da "je bila zavarovana polna zvestoba načelom in smernicam te velike naloge".

Sprememba v tej bistveni točki je nastopila /v Italiji/ šele, ko je totalitarni fašizem obenem z likvidacijo državljanskih svoboščin grozil uničiti tudi "Katoliško Akcijo" vernikov. Tedaj je Cerkev napravila izjemo in je "Katoliško Akcijo", da jo obvaruje uničenja, sprejela neposredno pod svoje lastno okrilje tako, da je sedaj "Katoliška Akcija" postala naravnost "emanacija in dejavnost Cerkve" same. Ta izjemni varnostni ukrep pa je seveda nujno povzročil, da je ta izjemna "Katoliška Akcija" namesto svojega prvotnega svetno-akcijskega značaja postala bolj in bolj formativna in vzgojna ustanova, ker Cerkev pač ne more prevzeti direktnih svetno-akcijskih in političnih odgovornosti. Zaradi značaja neposredne cerkvene organizacije so v tej izjemni "Katoliški Akciji" delo duhovnika in odnosi do cerkvene oblasti"prevzeli bistvo in značilnosti neposrednega cerkvenega poslanstva"."

4/ Padec totalitarističnega režima in prehod v novo ero državljanskih svoboščin je znova odprl problem "Katoliške Akcije" in rodil prizadevanja po reviziji njenega izjemnega ustroja. Iz spredaj povedanega je jasno, da se bo ta revizija tikala predvsem odnosov "Katoliške Akcije" do hierarhije na eni strani, in njenih odnosov, stikov in interferenc z dejavnostmi, ki s svoje stani sodelujejo pri istem končnem smotru t.j. pri pokristjanjenju družabnega zivljenja na drugi strani.

Vsa problematika organizirane katoliške aktivnosti vernikov v svetnem življenju z ozirom na nove razmere pa je torej v tem, kako daleč misli Cerkev sama nositi soodgovornost pri socijalnem apostolatu vernikov in kje naj bo meja med "akcijo" in "formacijo" t.j. med pripravo na socijalni apostolat vernikov in organiziranim vršenjem tega apostolata samega.

KAJ SE BOJITE MALOVERNI!

Mladini, ki je nekoč v še svobodni domovini dramila slovenske ljudi k skupni, široki, sporazumni in sodelovalni budnosti pred hudo uro, ki se je bližala in napovedovala vihar revolucije, ne gre zamerjati, če je bil njen glas, glas vpijočega v puščavi, saj nas je bilo premalo, ki smo bedeli na straži in tudi tisti, ki so nas razumeli in zagovarjali niso bili mnogoštevilni.

Je že res, da so posebno v prav zadnji dobi pred vojno mnogi uvideli, da utegne notrajna nevarnost biti večja kot pa se je predolgo časa na splošno cenilo, vendar jih je bilo tudi ob 3/4 12h še vedno premalo, ki bi bili občutili svinčeno težo domačega ozračja, ki je oznanjalo hudo uro, ki je čakala samo še viharja, ki se je bližal obzorju naših meja.

Izmed vseh je ravno politika bližajočo se nevarnost najmanj resno jemala. Kako tudi,saj so zadnje volitve leta 1938 po takrat merodajnih političnih pojmih naravnost plebiscitarno izpadle in vijugasta pot k federaciji se je zdela nazadnje tudi že blizu cilja.Tudi so gospodje v Beogradu in Zagrebu leta 1940 začeli zelo glasno napovedovati obširne socijalne reforme. Skratka: vsi uradni znaki so kazali kar ugodno notranje-politično vremensko tendenco.

Kar pa so študentje uganjali na univerzi, kdo neki bi se bil v politiki za to resno menil, to je pač bil njihov akademski sport,zaradi katerega notranje - politični razvoj ne bo prav nič drugače potekal. Na svojih Tomaževih dneh, v svojih glasilih, ter na taborih SDZ mladi sicer na razne načine dokazujejo, da je akademsko življenje neke vrste sezmograf globokih potresov na dnu narodnega žitja, da je barva prevladajoče književnosti kakor zarja, ki oznanja bližajoče se lepo ali slabo vreme na vsem narodnem nebesu,in iz stanja na teh "politično nevažnih" področjih dramatično sklepajo na neko nevarno razburkanost vsega narodnega življenja, ki ga pa z realističnimi političnimi očmi ni nikjer videti. Tako je menila prevladujoča politika.

Pa recimo, da je to, na kar uvodoma spominjamo, nekoliko pretirano povedano. Eno pa vsekakor drži: Tisti, ki so vladali površino narodnega življenja,potresa, ki je nato pri temeljih razdjal narodno skupnost, niso niti približno dovolj slutili in zato seveda tudi niso ob času pripravili zahtevnih širokih obrambnih jezov in okopov. Del mladine je vsaj ta instinkt imel, čeprav so mu manjkala skoraj vsa potrebna sredstva za obrambo. In ko je vihar preko noči z vso silo butnil preko meja v naše domovje, je nastala doma samo velika zmeda, jok in splošen preplah... In potem se je utrgal plaz, ki je tisoče zasul v grobove, ob koncu vso domovino stisnil v gnoto sedanje komunistične grozovlade, našo dobro peščico pa treščil preko Karavank in Soče v sedanje bedno pregnanstvo.

V popolnem bezpravju in človeškem brezupju domovina nemo čaka pogina ali odrešenja. Slednjega gotovo ne pričakuje od tam,odkoder je doslej vsaka napoved končala v prevari in vsaka tolažba v novem razočaranju. Brez dvoma je danes domovina že zelo blizu tisti kritični točki osebne in skupnostne razpoloženosti, ko je med živimi samo še ena sama različnost: Bog ali hudič, otroška vernost ali popolna nevera, brezmejno zaupanje v božje usmiljenje ali peklenski obup. V pravočasno rešitev po vidnih zemeljskih silah doma nihče več resno verjeti ne more.

Mi zunaj vkljub vsem težam neprimerno manj trpimo kot domovina. Zato še modrujemo po zelo površnih človeških kategorijah sklepanja, kakor smo to tudi delali pred vojno, le da sedaj v obratnem pravcu. Optimisti so že X-krat pričakovali rešitev od "kralja", od resno napovedane "kraljevske vlade", od nekega koraka zapadnih zaveznikov za rešitev"jugoslovanskega vprašanja"itd. Pesimisti oz. realisti so se raje vrgli v trgovino te ali one naglo donosne vrste, drugi skromnejši so si oskrbeli te ali one službe, zraven pa eni kot drugi kalkulirajo kam se bo lažje in boljše preseliti, v južno Ameriko ali kam v Afriko - na Evropo ne računajo več. V taboriščih pa se nadaljuje nekdanje ljubljansko zoževanje in malenkostnost.

Bodimo vsaj tokrat modrejši in daljnovidnejši kot smo bili, predno je preko naše domovine potegnil vihar sedanje katastrofe. Ne

iščimo utehe v brezplodnem hlastanju in pobiranju kratkotrajnih oportunističnih utvar, ki morajo nujno končati v brezupju, in ne predajmo se fatalizmu za vekomaj izgubljene domovine,kar more samo poglobiti čustveni prepad med domovino in nami, da se bomo vračali domov kot tujci med tujce.

Nihče izmed nas danes ne more razpolagati z informacijami, ki bi dopuščale kakršnokli empirično sklepanje na bližnjo bodočnost naše usode, ne v dobrem ne v slabem smislu. Zato so nestvarni oboji: i empirični optimisti s svojimi perijodičnimi napovedmi senzacijonalnih utvar, i realistični pesimisti v svojem resigniranem brezupju.

Stvarnost je samo ena. Posledice te vojne so mnogo hujše in nevarnejše kot pa so bili njeni vzroki. To mi vidimo, to vsi iz lastnih iskušenj lahko izmerimo. Iz svojega krščanskega pojmovanja življenja tudi zagotovo vemo, da je daljši kompromis med današnjima dvema svetovoma vsaj toliko izključen kot je bil trajni sporazum med predvojnima taboroma. Sicer je pa tudi sam Stalin pred kratkim izjavil, da ne bo miru, dokler bodo obstojale"kapitalistične"/tj.nekomunistične/ države. Pa še nekaj vemo: trpljenje našega naroda je tako brezmejno in njegova vdržljivost tako izčrpana, da dolgo teh groznih razmer vzdržati več ne more. Podobno velja za mnogo drugih narodov.

Ali ni dovolj to, kar zagotovo vemo? Ostalo pa pustimo Njemu, ki je katastrofo pripustil. Samo On ve, zakaj je do tega priti moralo. Mi vemo le to, da se to ni zgodilo zato, da se bo iz vsega tega končno rodilo še večje zlo, temveč za neki višji smoter. V ta veliki zgodovinski smoter sedanje kataklizme verujmo, trdno verujmo, in se ne dajmo premotiti ne od empiričnih optimistov, ne od"realističnih" pesimistov in ne od taboriščnih neprilik. Božja roka ne vodi samo človeka, temveč tudi narode in božji prst ni začrtal samo naših osebnih življenskih smeri, temveč piše tudi zgodovino sveta in riše pota narodov.

Kaj se bojite, maloverni!

x x x x x

UNIVERZA IN SREDNJA ŠOLA.

Nekaj o Slovenski dijaški zvezi.

SDZ je ena najstarejšnih slovenskih katoliških dijaških organizacij. Njeno štiridesetletno delovanje pada v duhovno in politično najbolj razgibano dobo zadnjih sto let. Preživela je razpad Avstro-Ogrske, videla nastanek in razsul kraljevine Jugoslavije, spremljala je vse burne duhovne prelome, ki jih je povzročil razkroj individualističnega liberalizma, sodelovala je pri prenovitvenem gibanju slovenske katoličke dijaške mladine in bila nosilka žive slovenske narodne zavednosti, istočasno pa se je borila proti naporom brezbožnega komunizma, da bi si priboril vso oblast nad slovenskim narodom. Z narodom je delila vse gorje strašne naci fašistične okupacije in komunistične revolucije; doživela je ponižanje in bolečino od komunističnega nasilja poraženega naroda,umakniti se je morala v podzemlje, njen najmanjši del pa v tujino.

Kot pa je bila burna in spremenljiva doba, v kateri je živela, tako je bila ravna pot njenega delovanja. Drugače tudi biti ni

moglo, saj je temeljilo in temelji vse njeno delo na dveh nespremenljivih vrednotah, to je na veri in slovenskem izročilu. Kot narodno kulturna organizacija je skušala dati svojim članom narodno in politično vzgojo v duhu katoliškega svetovnega nazora. Na vsa narodna, kulturna, socialno-gospodarska in politična vprašanja je gledala z gledišča katolicizma, tako da je iz njenih vrst prihajalo v slovensko javno življenje enotno svetovno-nazorsko izgrajena inteligenca. Jasno je da tak namen predpostavlja globoko osebno religiozno življenje in je zato SDZ vedno podpirala delo verskih organizacij med dijaštvom. Poseben značaj pa je dala vsemu njenemu delu mladostna razgibanost, neutrudljivost, optimizem, borbenost in demokratsko čustvovanje.

Pot SDZ je bila vedno ravna, dosledna, nikdar pa zastarela, neaktualna. To ni mogla biti zaradi programa in pa zaradi značaja, ki ga je imela kot mladinska organizacija. Mladina prva zasluti nov utrip narodnega življenja; prva ga doživi in se mu preda, ker ni vezana na stare, preživele oblike, gesla in, ker ni oprezna, računarska, pač pa borbena in radikalna. Zato daje ravno mladina narodu vso dinamiko življenja. Tako je stala tudi SDZ vedno v sredini duhovne problematike zadnjih desetih let v Sloveniji, bila je vedno v prvih bojnih črtah. Čeprav je bila njena pot stalna, dosledna, je vendar povdarjala glasneje sedaj eno, sedaj drugo duhovno vrednoto, spreminjala svojo taktiko, organizacijske oblike i.t.d. Prav zaradi tega intenzivnega notranjega življenja, zaradi svoje notranje duhovne aktualnosti, je doživela tudi nekaj težkih notranjih kriz, iz katerih pa je našla vedno pravo pot in se razvila prav v zadnjih predvojnih letih številčno in po svoji duhovni razgibanosti v eno prvih slovenskih organizacij sploh.

Pomen in važnost SDZ je bil v različnih dobah različen. V Avstro-Ogrski je bila predvsem narodna prebuditeljica; organizirala je slovenske katoliške dijake, jih narodnostno vzgajala, organizirala delo med narodom ob počitnicah, kjer so njeni člani kot govorniki na taborih razgibali slovenske množice za slovenski narodni program. Proti indiferentnemu ali celo veri sovražnemu liberalizmu je postavljala praktično versko življenje.

Ob zlomu Avstro-Ogrske so Slovenci pričakovali, da se bodo izpolnile vse njihove narodne zahteve; pa ni bilo tako. Več kot tretjina Slovencev je ostala izven državnih meja, v notranjosti pa sta državni centralizem in diktatura dušila svoboden razmah vseh slovenskih narodnih sil. Zato je slovenska dijaška mladina ponovno postavila zahteve po Zedinjeni Sloveniji in po enakopravnosti z ostalimi narodi v državi, to je po suverenem upravljanju slovenskih narodnih zadev.

Sredi notranje neurejenih razmer v mladi državi sta začela svoj napad dva totalitarizma - nacifašizem in komunizem, prvi odkrito, brutalno, drugi zahrbtno, prikrito. Prvi je po aneksiji Avstrije navalil z vso silo na naše severne meje in z vsemi političnimi, gospodarskimi in propagandnimi sredstvi izvajal strahoten pritisk. Peta kolona je začela s svojim razdiralnim delom, naše manjšine na Koroškem, kakor tudi na Primorskem, so bile brez vseh najosnovnejših narodnostnih pravic, potujčevanje se je preneslo za meje lastne države, vedno bolj nesramno so se ponavljale grožnje, da mora slovenski narod, ki je na poti nacifašističnemu imperializmu, izginiti s sveta. Drugi se je pa skril pod videz upravičena borbe za slovenske narodne pravice in za izboljšanje socialno-gospodarskih prilik. Začel je z notranjim razkrojem, ki ga je spretno opravljal z močno duhovno potenco kulturni boljševizem; posluževal se je videza zagovornika demokratič-

nih načel napram naci-fašistom.Državna oblast se je izkazala napram njemu za brezmočno; ni smel obstojati, pa si ga vendar srečal povsod.

Že več kot deset let pred fizičnim spopadom se je začel duhovni spopad. SDZ je bila v prvih bojnih črtah. Za to borbo pa se je morala pripraviti in prenoviti. Prav v tej dobi je preživljala tudi svojo najtežjo notranjo duhovno krizo. V njene vrste so se vtihotapili,pod videzom že zgoraj omenjene borbe za pravice slovenskega naroda,nevarni komunistični minerji. Njih razdiralno delo je bilo vedno bolj vidno,kazati so se začeli znaki, da SDZ ni več udarna predstavnica slovenske katoliške dijaške mladine.

Tedaj pa sta nastopila dva moža, najmočnejši postavi v zgodovini SDZ - duhovni vodja univerzitetni profesor dr. Lambert Ehrlich in njen predsednik ing. Tone Tepež. Prvi nenadkriljivi duhovni voditelj, vzgojitelj in ideolog, drugi pa velik organizator in taktik.

Spopad z obema totalizarizmoma je bil neizbežen, zato je bila nujna temeljita duhovna in organizacijska priprava. Prof.Ehrlich je začel z versko in duhovno poglobitvijo. SDZ je sprejela večje duhovne obveznosti in začela s sistematičnim študijskim delom.Vzporedno pa je šla organizacijska reforma. V takem vzdušju komunistični vtihotapljenci niso vzdržali, zapustiti so morali organizacijo.Notranje duhovno življenje se je do kraja razgibalo: na tedenskih sestankih so se sistematično studirala vsa važna svetovno-nazorska,narodno-politična, kulturna,socialno-gospodarska vprašanja.študentje so se navajali k samostojnemu študiju, za katerega so dobivali pobude na sestankih in v svojih glasilih. Nujen atribut nove prenovljene SDZ so bile verske vaje, skupna sveta obhajila, molitvene ure, duhovne vaje, rekolekcije i.t.d. Zunanji izraz tihega a neumornega dela med šolskim letom pa so bila velika počitniška dijaška zborovanja, ki so bila programatična in so obravnavala ono vodilno temo, ki so jo obdelovali med letom.

V nekaj letih je izvršil ing. Tepež svoj trojni delovni načrt:

a/ Izvedel je organizacijsko reformo. SDZ je dal najmodernejšo organizacijsko obliko.Imela je svoje organizacije na univerzi, na vseh srednjih šolah in skoraj na vseh meščanskih šolah.S svojimi 9000 člani je postala ena največjih slovenskih organizacij sploh. Bila je razgibana, delavna in kljub velikemu številu prožna in demokratična. Za svoje delovanje je dobila priznanje tudi od državne oblasti, ki jo je po velikih ovirah morala priznati za enakovredno organizacijo s svojimi državnimi.

b/ Duhovna poglobitev. V SDZ je zavel nov duh, duh doslednega praktičnega katolicizma in tople,zavedne,borbene slovenske zavesti. Zunanji znak temu prenovitvenemu delu je dala dijaška mladina zbrana na zveznem zboru na Slomškovem grobu,kjer je postavila vse svoje delo na temelje, ki jih je postavil slovenski narodni prebuditelj, škof Anton Martin Slomšek.

c/ Stiki z mednarodnim svetom. Prenovljena SDZ je dostojno lahko predstavljala slovensko katoliško dijaštvo v mednarodnem svetu včlanjena v Pax Romani in Slavii Catholici. Njeni zastopniki so se udeleževali in sodelovali pri vseh mednarodnih zborovanjih in posvetovanjih. Zaradi njenega tehtnega sodelovanja so ji zaupali tudi leta 1938 organizacijo mednarodnega kongresa Pax Romane, ki se je vršil v Rogaški Slatini, Bledu in Ljubljani. Pošiljala je zamenjance v tuje slovanske države, od koder so prihajali njihovi k nam. Tako so se navezali različni mednarodni stiki.

SDZ je bila duhovno in organizacijsko pripravljena za borbo s totalitarizmoma. Borba ni bila politična, ta sektor ji kot dijaški narodno-kulturni organizaciji ni pripadal, pač pa je bila borba na svetovno nazorskem polju.

Proti napadalnosti naci-fašizma je širila SDZ živo narodno zavest dijaštva in jo na svojih sestankih in prireditvah utrjevala v mladini, studirala narodno preteklost, probleme slovenskega naroda - izseljeniški, manjšinski, severni, - s svojim zunanjim delom pa je skušala moralno podpreti brate na ogroženih mestih. Sodelovala je pri nabiralnih akcijah za narodno ogrožene Slovence, prirejala svoje tabore z izrazito slovensko narodnim programom v narodno izpostavljenih krajih n.pr. v Kočevju, Slovenskih Konjicah, Leta 1941, ko je izbruhnila vojna, je s posebnimi proglasi pozvala slovensko dijasko mladino, naj gre v borbo za ogrožene narodne vrednoste.

Proti diktatorskemu komunizmu se je borila z ustvarjanjem idejne jasnosti, t.j. s študijem komunizma in krščansko socialno gospodarskih reform. V svojih glasilih je predvsem razkrinkavala pogubno delo kulturnega boljševizma in opozorjala javnost na nevarnost, ki se bliža narodu; žal pa je bila le preveč glas vpijočega v puščavi. Na univerzi in srednjih šolah je bila v direktni borbi s komunizmom. In to sta bili področji, kjer je bil komunizem najšibkejši, kot je pokazala poznejša komunistična revolucija.

Ko je napadel naci-fašizem Jugoslavijo in se je ta v par dneh zrušila, so nastopili za slovenski narod najstrašnejši dnevi njegove zgodovine. Bil je razčetverjen in naci-fašistični bes je začel svoj smrtni ples; - moril in plenil je mali, na smrt obsojeni narod. V teh strasnih dnevih je bila SDZ ena izmed redkih slovenskih organizacij, ki ni prenehala z organiziranim življenjem in delom, ampak je ilegalno delovala. Od članstva tik pred okupacijo izvoljeni zvezni odbor je vodil ves čas okupacije vse organizacijsko življenje, zavodna vodstva pa si je članstvo izbiralo tudi med okupacijo. To delovanje je bilo združeno z veliko požrtvovalnostjo in nevarnostjo, saj je okupator skušal zatreti prav vsako organizirano slovensko življenje. Člani, ki so se zbirali na tajne, ilegalne sestanke, so študirali in se pripravljali za podtalno borbo. Na gimnazijah, univerzi, pa tudi v javnosti so širili slovensko protiokupatorsko ilegalno literaturo in bodrili narod k vztrajnosti. Izdajali so tudi med okupacijo svoj ilegalni dijaški list "Živi izviri". Pobirali so podpise za slovensko izjavo, podpisali protest proti streljanju talcev i.t.d. Vsa ta protiokupatorska borba je seveda terjala težke žrtve - več desetin naših članov je pobil okupator kot talce ali pa v odprti borbi, na stotine in stotine članov pa je odvlekel v koncentracijska taborišča.

Ker je bila SDZ zvesta svojemu programu, ker je po svojem spoznanju napravila odločne zaključke, zato je stopila v borbo tudi proti nasilnemu komunizmu, ki si je izbral čas narodne stiske za to, da bi izvedel svojo revolucijo, na škodo interesov naroda. Povsod, na univerzi in po srednjih šolah, pa tudi v javnosti so člani nudili odpor komunističnemu nasilju. Tudi ta vsiljena borba je zahtevala mnoge žrtve. Na desetine in desetine članov je padlo, med njimi tudi duhovni vodja prof. Ehrlich in predsednik ing. Tepež.

Ne po svobodni odločitvi naroda, ampak s silo in s tujo pomocjo je prišel komunizem v Sloveniji na oblast. Danes preživlja SDZ težko dobo svojega življenja, trdno odlocena, da bo dobro prestala tudi to trdo preizkušnjo. Tudi danes stoji neomajno na svojih dveh

napremakljivih temeljih: katolicizmu in slovenstvu, ki sta ostala neporažena in nadaljuje s svojim delom. Slovenska dijaška mladina noče obtičali na točki, kjer je zgubila svoje prvo bitko, ko se je morala umakniti v podzemlje in tujino, ampak hoče iti s časom naprej. Hoče obogateti, napredovati, dobiti nova spoznanja in napraviti nove odločitve in načrte.

Mladina je trdno prepričana, da je dal Bog veliki smisel sedanjemu strašnemu trpljenju slovenskega naroda. Sredstvo božje politike je često tudi trpljenje. Življenska doba ene generacije je v življenju naroda mala. Neuspešna borba ene generacije za kako idejo še ne pomeni poraza ideje. Pač pa ima trpljenje zaradi ideje ene generacije lahko pomen za njeno zmago in za boljše življenje naroda. Trpljenje je včasih edina in najtežja naloga, ki jo je Bog naložil kaki generaciji. Verujemo v očiščujoči pomen sedanjega trpljenja, ki vodi v boljše in lepše življenje slovenskega naroda ter ga zato sprejemamo pogumno. Prepričani smo, da se je slovenski narod v trpljenju, ki mu ga je povzročil naci-fašistični bes, utrdil in povezal v slovenski narodni zavesti in dozorel do najvišjih narodnih spoznanj in zahtev po svoji narodni državi. V trpljenju pa, ki mu ga povzroča komunistično nasilje, dozoreva v spoznanju o zlaganosti komunizma, in v trdni odločenosti, da si zgradi na ruševinah preživelega kapitalističnega sistema tudi v Sloveniji nov, pravičen socialni red.

Mladina v izgnanstvu se pa zaveda, da predstavlja ono malo peščico slovenske inteligenčne mladine, ki se lahko oblikuje svobodno. Zaveda se svoje velike naloge in odgovornosti, ki jo bo imela v bodočnosti, do naroda, kajti komunistično nasilje je uničilo že velik del zavednega izobraženstva, katerega bi pri obnovi tako bridko potrebovali. Zato hoče svoj čas temeljito izrabili za oblikovanje samega sebe, za študij, za spoznavanje pozitivnih vrednot tujih kultur, tujih jezikov, navezati hoče stike s tujimi narodi. Prav tako trdno, borbeno, brezkompromisno hoče ostati na temeljih svojega katoliškega svetovnega nazora in slovenske zavednosti. Hoče pa tudi spoštovati prepričanje drugih, biti razgledana, kritična, razumevajoča, poštena v javnem življenju in si osvojiti vse vrednote prave demokracije ter tako pridobivati, združevati in graditi. Premagati hoče vse nevarnosti, ki so združene z emigracijo: resignacijo, obup, nekoristno razpravljanje kdaj se vrnemo, duševni razkroj, nestrpnost, živčnost; ohraniti in širiti hoče pogum, optimizem, vero v bodočnost in v zmago pravice.

Težko je to delo, veliko težje od onega nekdaj doma v urejenih razmerah. Pa prepričani smo, da nam bo Bog, ki nam je naložil to breme, dal tudi potrebne moči za to, naše pripravljenosti pa manjkalo ne bo.

Spomenica Slovenske dijaške zveze kardinalom.

Ko se je v začetku februarja vršil v Rimu veličastni konzistorij kardinalskega zbora, in je Sveti oče podelil kardinalski klobuk 32 novim kardinalom, zbranih iz vseh petih kontinentov je ves svet pozorno spremljal pomembne svečanosti v večnem mestu.

Ob tej priliki je Slovenska dijaška zveza predložila posameznim kardinalom spomenico o položaju in potrebah slovenskega mladega izobraženstva v izgnanstvu. Slovenski prevod objavljamo spodaj. Več kardinalov je že potrdilo sprejem spomenice ter sporočilo, da jo preučujejo v okviru danih možnosti.

Rim, 26.februarja 1946.

Vaša Eminenca !

Slovenska dijaška zveza, članica Pax Romane, katere zadnji predvojni evropski kongres se je vršil leta 1938. v Sloveniji v prireditvi našem Zveze, prosi Vašo Eminenco za posredovanje in pomoč pri reševanju nujnega in težkega vprašanja, pred katerim stoje slovenski katoliški akademiki, srednješolci in mladi izobraženci, ki radi Titove komunistične diktature v Jugoslaviji žive kot begunci v Italiji in Avstriji.

Okrog tristo naših članov, ki jim je uspelo umakniti se iz naše podjarmljene domovine, da so se izognili "likvidaciji" kot vodilni katoliški aktivisti in se nikakor ne morejo vrniti domov, dokler traja komunistična strahovlada, nima v izgnanstvu praktično nobenih možnosti, da bi nadaljevali svoj univerzitetni študij ali strokovno izpopolnjevanje, ker nimajo zadostnih sredstev - obleke, knjig, denarja, pa tudi radi ovir, ki jim otožkočujejo vpis na tuje univerze. Njihov položaj je še bolj sočustvovanja vreden, ker so radi nemško-italijanske okupacije izgubili že več študijskih let. Razen tega so bili mnogi med njimi v koncentracijskih taboriščih, ječah ali deportirani.

Vprašanje približno 300 katoliških študentov in mladih izobražencev bi utegnilo izgledati nepomembno, a je prav nasprotno za Slovenijo življenskega pomena.

Vaša Eminenca morda še ni bila popolnoma seznanjena s strašno nesrečo, ki je zadela naš narod v tej drugi svetovni vojni in o nje neposrednih posledicah za dva milijona slovenskih dus, ki žive na enem izmed najbolj izpostavljenih delov Evrope - v neposrednem zaledju Trsta. To ozemlje meji na Italijo, Avstrijo, Madžarsko in Hrvatsko in je prav na tistem mestu, kjer sta že med vojno soudarjala dva nasprotujoča si imperializma in kjer si sedaj zopet dve protivni vplivni področji stojita nasproti. V obeh primerih teče mejna črta skozi Slovenijo, ki je bila radi svojega geopolitičnega položaja sorazmerno največja žrtev teh nasprotujočih si imperialističnih interesov. Slovenija je bila strahotno izčrpana, skoraj povsem razrušena, a pri tem so vodilne katoliške vrste največ pretrpele. V groznih dneh nemško- italijanske zasedbe in radi komunističnega nasilja smo izgubili stotine naših najboljših duhovnikov, katoliških izobražencev, akademikov in dijakov, med njimi tudi duhovnega vodjo naše Zveze, preč. Lamberta Ehrlicha in našega predsednika Ing. Antona Tepeža, ki je bil tudi podpredsednik Pax Romane. Oba so umorili komunisti.

Sleherna katoliška društvena dejavnost v naši zasužnjeni domovini je brezobzirno izkoreninjena in z zakonom je onemogočeno snovanje katoliških dijaških društev. še več, vsak dan padajo katoličani kot nove žrtve vladavine, ki se more primerjati le s sovjetsko v njenih najbolj krutih obdobjih.

Tako samo sedaj mi izven domovine edino upanje za bodočnost naše tako globoko katoliške dežele.

Karkoli bo Vaša Eminenca storila v pomoč temu jedru bodoče katoliške obnove v Sloveniji, da se posveti svojim rednim študijem in se tako nravno in umsko usovršuje, bo to veliko delo mednarodne katoliške solidarnosti in vesoljnosti. Slovenci smo eden izmed najmanjših narodov, a popolnoma katoliški narod. Zato bi resnično lahko rekli, da ko nudite pomoč nam, pomagate "enemu izmed najmanjših" in tako našemu Gospodu Jezusu Kristusu samemu.

Ako nam je dovoljeno konkretno izraziti to, ~~kar predvsem~~ potrebujemo in želimo, potem bi prosili Vašo Eminenco, da tolmačite katoličanom velikega svobodnega sveta našo dvojno prosnjo: prvič, da dobi določeno število naših bratov - beguncev možnost nadaljavati svoj študij in strokovno izpopolnjevanje na univerzah angleskega imperija, severne in južne Amerike, Portugalske, Španije in zapadnoevropskih držav; drugič, da se za one, ki ne bi mogli biti deležni ugodnosti pod prvo točko, oskrbi pomoč v obleki, knjigah in drugih osnovnih potrebah.

Končno bi prosili Vašo Eminenco osebno, da nudite moralno pomoč naši katoliški in slovenski stvari na splošno ter našim beguncem posebej.

Mi pa se bomo skušali izkazati vredne dobrotljivega zanimanja in podpore Vaše Eminence."-

---

Že preje pa je SDZ telegrafično poslala podobno prošnjo na konferenco Pax Romane avgusta 1945 v London ter nanjo prejela telegrafično obljubo in pozdrave udeležencev po westminsterskem nadškofu kardinalu Griffinu. SDZ pa je tudi v neposrednem stiku z glavnim tajništvom Pax Romane v Fribourgu tako glede omenjenega problema kakor glede naše udeležbe na predstoječih kongresih Pax Romane v Španiji ter Švici. Predsednik SDZ je bil pred kratkim sprejet od novega fribourskega škofa - naslednika + Mgr.Bessona -ki je pokrovitelj Pax Romane.

Pismo iz Gradca.

Da ne boste popolnoma pozabili na nas in ne boste mislili, da se peči tiščimo, Vam hočemo malo orisati naše življenje na graškem vseučilišču.

Kljub težkim razmeram, tako stanovanjskim, kakor prehranjevalnim se nas je odločilo 72 slovenskih akademikov, da nadaljujemo svoj poklic - študiranje, ki smo ga začeli doma na ljubjanski univerzi, katerega pa smo bili prisiljeni prekiniti zaradi vojnih razmer in zaprtja univerze. Sedaj se nam je znova nudila priložnost, da zagrabimo za knjige in skušamo nadoknaditi ono, kar smo zamudili. Zato se prav pri vseh akademikih opaža izredna volja in marljivost do resnega dela.

S čim boljšim znanjem hočemo domačim avstrijskim študentom pokazati, da ne zaostajamo za njimi ter jim dokazati z našim uspehom pri izpitih, da nas neupravičeno podcenjujejo.

Zavedamo se dobro, da gledajo v nas tujce, ki so zlasti takrat nezaželjeni, če so brez denarja. Sicer nimamo sedaj, ko smo prestali vpisne težave, kakih večjih sitnosti.

Sledovi nacizma se še vedno kažejo tudi na graški univerzi. Na sleherni korak srečavamo ljudi, katerih govorjenje in obnašanje močno spominja na hitlerjansko miselnost, ki se je v zadnjih sedmih letih močno usidrala med avstrijskim ljudstvom. Nehote pride človek do prepričanja, da se je velikonemška ideja, ki je bila glavna Hitlerjeva parola, le potuhnila v srcih premnogih. Pri kolegih Avstrijcih opažamo skoraj sovražno stališče do tujcev, zlasti še do Slovanov. Izgleda, da se še dolgo ne bodo otresli prepričanja, da so oni nekaj več.

Mnogi profesorji pri svojih predavanjih nikakor ne morejo zatajiti svoje prave nepotvorjene miselnosti.

Tako je neki znani profesor na filozofski fakulteti,najprej zatrjeval in se opravičeval, da je bil on vedno zvest Avstrijec in da misli tak tudi ostati, da pa je nemška kultura ena od Baltika do Kočevja in bo živela večno. Zadnje besede je še posebej povdaril.Vsa dvorana je seveda navdušeno aplavdirala.

Na drugi strani pa so seveda predavanja izredno poučna in zanimiva: n.pr. izvajanje prof.Richla, ki predava na pravni fakulteti družboslovje ter o odnosu med umetnostjo in družbo. Nehote se spomniš, kako pohujšanje bi vzbudila nekoč pri nas izjava, ki jih v Riechlovih predavanjih ni malo, kot so n.pr.: "Umetnost je bistveno vzgojna.Kar umetnost ostvarja, meri na vzgojo. Vzgajati pomeni voditi človeka do smisla življenja. Naturalizem je zgrešen. Naloga umetnosti ni ponavljati naravo, ki človeškega duha zaradi njegove neskončnosti ne more zadovoljiti, ampak preko duha oblikovati človeškemu duhu odgovarjajoč omejen svet, kjer se človek ugodno počuti. Umetnost in nravnost imata isti cilj: odgovarjajoče oblikovanje notranjega bistva v snovi.Stopnja popolnosti v umetnosti je odvisna od približanja lastnega življenja oziroma oblikovanega predmeta vsebini. Najvažnejša naloga sodobnosti obstoja v tem, da najdemo zopet veliko misel, ki bo vsa specializirana delna spoznanja združila pod nekim vidikom v celoto. Sicer je naša kultura na potu razpada... Naloga vzgoje ni posredovati znanje, ampak notranje vrednote kulture... Družbeni razvoj zavzame smer propada, kadar se znanstveniki postavijo v načelno nasprotje z vero"itd.

Gojimo tudi družabno življenje. Tako smo za uvod v božične počitnice priredili mednarodno prireditev, na kateri so posameznze narodnostne skupine prikazale svojo kulturno podobo. Nastopali so: Albanci, Hrvatje,Poljaki,Slovenci in Ukrajinci. Program je bil sestavljen iz petja narodnih pesmi, recitiranja in izvedbe narodnih plesov. Slovenski pevski zbor je vodil diplomirani jurist Zupan.Posebno pohvalo je žela posem:"V Gorenjsko oziram se skalnato stran" in božične pesmi; na koračnico "Mladi vojaki" smo pa izvajali talno telovadbo.

Izdajamo tudi svoj časopis "Slovenska misel" v katerem hočemo pokazati naše mišljenje in v katerega želimo, da vsi pišejo. Časopis vam bomo v mejah možnosti skušali pošiljati, da boste na tekočem.

Študijski dan sv. Tomaža v Bologni.

Slovenski katoliški akademiki, ki se nahajajo v Bologni so, zvesti že udomačeni tradiciji, priredili pred praznikom zaščitnika študirajoče mladine, sv. Tomaža Akvinskega, dne 6.marca t.l. sicer na zunaj skromno, a notranje bogato proslavo.

Zbrali so se in posvetili ta dan življenskim vprašanjem, ki stoje pred mladim slovenskim izobražencem, ki je radi svojega krščanskega svetovnega nazora ter čiste slovenske miselnosti moral zapustiti domovino. Dan so pričeli s sv. daritvijo ter verskim nagovorom. Glavna referata sta bila:"Katolicizem in svetovni nazor" ter "Slovenski izobraženec in sedanji čas". V zaključnih besedah pa je govornik orisal duhovni položaj slovenskega izobraženca in povdaril vlogo trpljenja, ki nam ga je Bog naložil ne le radi storjenih grehov,temveč da se v njem izčistimo, prekalimo ter v medsebojni ljubezni izkažemo vredni Njegovih bodočih milosti.

Veseli smo svežega duha, ki vlada med bolognskimi akademiki, saj je študijski dan pokazal njihovo duhovno moč, trdnost ter življenski pogum.

Naši bolognski študenti pa so se spomnili tudi drugega za nas pomembnega spominskega dne - obletnice poslednjega slovenskega ustoličenja na Gosposvetskem polju. Zgodovinar in pravnik sta prikazala vsak s svojega strokovnega vidika značilnosti tega izrazito demokratičnega državnopravnega instituta, ki po mnenju francoskega pravnika Bodina "nima para na svetu". Primerne pesmi in recitacije so slavju dale mladinsko živahnost in svežost. Tako si svobodna slovenska mladina v začasnem pregnanstvu gradi in krepi miselne in čustvene osnove za obnovo slovenske državnosti na osnovah tisočletnih izrazito slovensko-flokloristični ljudovladnih izročil. Proslava se je vršila 14. marca.

I V E R I.

60 letnica generalnega tajnika Pax Romane. Poslednji bilten Pax Romane prinaša na uvodnem mestu čestitke k 60 letnici rojstva tajnika Pax Romane abbé Joseph Gremaud-a. Ugledni jubilant že od l. 1921 plodno deluje na mednarodnem sporazumevanju in sodelovanju katoliškega izobraženstva po celem svetu. On je tudi duša mednarodnega katoliškega združenja Pax Romane. Tudi nam Slovencem je dobro znan, saj je bil večrat v Sloveniji, tako se je tudi udeležil svetovnega kongresa Pax Romane l. 1938. v Rogaški Slatini, Bledu in Ljubljani, ki ga je priredila Slovenska dijaška zveza. Je veliki prijatelj mladega slovenskega izobraženstva ter je odkrito občudoval vzorno organizacijo in pravi katoliški duh Slovenske dijaške zveze. Bil je v ozkih osebnih stikih z njenim duhovnim asistentom prof. Ekrlichom, predsednikom ing. Tepežem, ki je bil obenem tudi podpredsednik Pax Romane, kakor tudi z drugimi funkcijonarji SDZ. čestitkam se tudi mi iskreno pridružujemo.

Letošnji kongresi Pax Romane. Pax Romana ima v načrtu za to leto dva kongresa: enega v Salamanci /Španija/ v drugi polovici junija; in drugega v Fribourgu /Švica/ ob koncu avgusta.

Mednarodni katoliški študijski center je bil osnovan na katoliški univerzi v Fribourgu. Namen tega centra je za začetek ta, da študira načine kako uspostaviti stike z mladimi izobraženskimi krogi v Franciji, Angliji, Italiji itd. Ta institut dela v duhu in ozki povezanosti z Pax Romano in ima praktične cilje: pospeševati stike med akademiki ter akademskimi centri lastne države z odgovarjajočimi tujih držav, nuditi akademikom možnost, da si formirajo točne pogleде na življenje in na značaj akademskeh mladine v drugih državah s pomočjo pogostih stikov in obvestil. V ta namen je v načrtu ustanovitev in ureditev posebnih foyer-jev, ki bi naj olajšali srečavanja in prijatelstva med mladim izobraženstvom, ki živi v isti duhovni skupnosti.

Jubilej katoliškega akademskega združenja na Danskem. Dansko izobraženske združenje "Academicum Catholicum" je praznovalo letos 50 letnico svojega obstoja. To združenje je bilo v zadnji dobi v konfliktu s Pax Romano, sedaj pa so se stiki zopet prijateljsko obnovili. Društvo je sicer skromno z ozirom na število članstva /na Danskem je malo katoličanov/ a vrši obsežne študijske in karitativne naloge.

Holandska katoliška izobraženska zveza je znova pričela s svojim delom. Prvi sestanek se je vršil v Drakenburgh-u. Udeležilo se ga je sedemdeset delegatov iz vseh včlanjenih društev. Predsednik J. Begein je poročal o delu med okupacijo ter se posebej spominjal stotine profesorjev in akademikov, ki so padli za domovino. Izvoljen je bil novi odbor z Th.J.Weterman-om na čelu.

Osservatore Romano poroča o živahnem delu portugalskih katoliških akademskih organizacij ter njihovih dobrih stikih s Pax Romano. Posebno opazno je njih delo na karitativnem področju, kjer tesno sodelujejo z Vincencijevimi konferencami.

Fédération Catholique Genevoise. Osservatore Romano prinaša pregled obsežnega in plodnega dela številnih švicarskih katoliških akademskih združenj in institucij. 20. marca se je v Ženevi vršila letna skupščina Fédération Catholique Genevoise. Ta organizacija ima včlanjenih 240 podružnic posejanih po vsej Švici. Posebno uspesno je bilo v preteklem letu njeno delo na socijalnem področju. Omeniti je treba tudi katoliško knjižnico, ki šteje 11000 zvezkov in je pričakovati nova povečanja.

Schweitzer Studentenverein je imela pred nedavnim svojo skupščino, na kateri so je zastavil kot svoj glavni cilj povojno socialno obnovo. Bila so izvršena naslednja dela: univerzam v Louvain /Holandska/, Freiburg in Bréisgau /Nemčija/, Insbruck in Milano, je bilo poslanih po 1000 frankov za splošne namene katoliških akademikov omenjenih univerz. Izdanih je bilo nadalje 3000.-frankov za inozemske katoliške akademike, ki prihajajo na počitnice v Švico. Izdelan je bil projekt za patronizacijo avstrijskih pa tudi drugih katoliških akademskih organizacij tako, da bi vsaka teh organizacij imela po eno švicarsko sestro, ki bi na njo mislila in ji pomagala. Posebna pomoč je bila odobrena katoliškim akademikom v Nantes-su /Francija/ za obnovo njihovega doma, ki je bil porušen v vojni. Za gornje namene je društvo začelo zbirati posebne fonde.

Iz novoletne spomenice Koroških Slovencev: "... Vsak drugi poizkus /t.j. izven mej zedinjene Slovenije/ reševanja koroškega vprašanja nas obsoja v narodno smrt. Izjave, izpadi in izzivanja sedanjih koroških oblastnikov nam neusmiljeno potrjujejo nakazana dejstva..."

Slovenski kolonisti v Vojvodini. Iz Novega Sada poročajo 5. januarja o prihodu slovenskih kolonistov v Vojvodino. Razmestili so jih novih naseljih v Vršcu. Predsednik odbora slovenskih kolonistov je neki Pajk.

Njihova dolžnost v letu 1946 - Slov. poročevalec z dne 9.I. 1946. "Leto 1946 mora prinesti dokončen obračun z vsemi, ki se ne zavedajo sedanjih razmer..."

"... za ljudi, kateri nimajo ne namena, ne volje spremeniti dosedanjega načina življenja, je edino zdravilo prisilno delo, v težkih slučajih pá smrta kazen".

"Sovjetski Quisling". Popularna ameriška časnikarka Dorothy Thompson je letos zapisala med drugim:

"Naši vladi je znano vse, kar se tiče Titovega režima. Tito ni samo diktator, terorist in despot, ampak tudi Sovjetski Quisling. Z borbo za "svojo domovino" se je pojavil v Jugoslaviji, šele po ruskem vstopu v vojno.

Slovenski pevski zbor v Rimu: Vesel dogodek za rimske Slovence je bil obisk serviglianskih pevcev, ki so v torek, na praznik sv. Jožefa povzdignili s slovensko pesmijo prvo mašo našega rojaka novomašnika.

Naslednji dan pa so priredili koncert slovenskih narodnih pesmi, ki je nad vse dobro uspel ter je bil posebno za nas Slovence poseben užitek, saj ubranega zborovskega petja zares pogrešamo. Zbor je pod vesco roko svojega dirigenta prijetno uglašena in dobro izšolana celotá. Dirigent ima zbor tudi popolnoma v oblasti in ga vodi z gotovostjo in profinjenim čutom. Ko bi se zbor razširil še z nekaj dobrimi basisti, bi se učinkovitost zbora še povečala. Kar se sporeda tiče bi si želeli le več narodnih, posebno koroških, da bi bila lepota in značilnost naše narodne pesmi še bolj izrazito prikazana. Za zaključek koncerta smo obenem z mnogimi poslušalci pričakovali kako krepko slovensko pesem ali slovensko narodno himno, ne pa "tretjemajske" prigodnice, ki je slovenski narod vsekakor ne smatra za svojo himno, temveč prej za žalostinko...

Poleg še drugih nastopov je zbor tudi pel na Vatikanskem radiu.

Serviglianski pevci so s svojimi nastopi napravili boljšo propagando za slovensko stvar kot marsikdo drugi.

MED LISTI IN REVIJAMI.

Mlada setev.

Pred nami leža prvih šest številk "Mlade setve", glasila dijaške mladine, ki izhaja v Gorici in je namenjeno slovenskim primorskim dijakom. Prav ta okolnost daje listu med vsemi slovenskimi revijami posebno mesto in vrednost. Slovenska Primorska vstaja po petindvajset letnem strahotnem narodnostnem zatiranju k novemu življenju. Po vaseh se ustanavljajo slovenske prosvetne organizacije, v Trstu in Gorici deluje slovensko narodno gledališče, izhajati so začeli slovenski dnevniki in tedniki in kar je glavno - slovenska mladina hodi v slovenske ljudske in srednje šole. Tej slovenski dijaški mladini je namenjen ta list, mladini, ki se ni nikdar učila materinščine, ki ni nikdar oblikovala svojega uma v domačem jeziku in duhu, ki ji je tujec s silo vtepal v glavo tuju učenost, jo silil k malikovanju tujega in k zasramovanju in preziranju domacega. To se mu ni posrečilo, čeprav ni izbiral sredstev. Čim so se odprla vrata slovenskih učilnic, že je prihitela od vsepovsod slovenska mladina, polna ognja in ljubezni ter volje, da s pridnim delom nadoknadi zamujeno. In pri tem delu ji pomaga tudi njih glasilo, ki vsebinsko in oblikovno najboljše odgovarja tej nalogi.

Duh, ki preveva list je topel, domače slovenski. Uči jih spoznavati slovensko zemljo, najprej njene najbolj ogrožene dele: Primorsko, Koroško, Porabje. V poglavju "Iz ljudske zakladnice" navaja dijake k spoznavanju narodopisja in življenja preprostih slovenskih ljudi, da bi rasla njih vzgoja resnično iz domačih tal in se ne bi

tako nikdar odtujila svojemu narodu. Dijake ~~vzpodbuja k nabiranju~~ narodnega blaga - prve prispevke je list že objavil -, da na ta način tudi dijaki sami pomagajo dokazati, da so primorski običaji skupni slovenskim, da je torej ljudstvo del enotnega slovenskega naroda in da sodi zemlja k skupni slovenski zedinjeni domovini. Dijakom odkriva lepoto slovenske besede, v njih imenu postavlja ob prihodu mednarodne komisije, ki naj razsodi, komu pripada Trst in Primorska, zahtevo, da mora priti Trst in Primorska, Koroška in Porabje k zedinjeni Sloveniji.

Poleg oblikovanja slovenske narodne zavesti, skuša dati list slovenski primorski mladini zdrave poglede na življenje in naloge mladine v njem. V nov čas vstajamo in mladina hoče pomagati pri gra- jenju. "Mladi živimo v nov čas iz ponižanja v vstajenje, iz temne, grenke, umazane preteklosti v veselo in svetlo bodočnost. V prihodnjost brez sovraštva, zahrbtnosti in egoizma, v čas svobode duha in svobodnega osebnega prepričanja, v čas resnične in prave demokracije. Iz bolne mračnosti v zdrav življenski optimizem, v čas medsebojne strpnosti in bratske ljubezni, ki ne pozna potvorjenosti in izigravanja. Iz grobe materijalne vojne hrepenimo v nov čas duhovnosti, sproščenosti in lepote". Tako pomaga list s članki poglobitvene vsebine na prijeten, neprisiljen način oblikovati klen, veder značaj in močan svetovni nazor. Verjetno se bo delo v tej smeri še pomnožilo, saj so to šele prve številke in je list omejen na skromen obseg.

List prinaša manj leposlovnih prispevkov /najbrže zaradi tesnega prostora/, vendar vrši tudi tu veliko nalogo - mnogi prispevki so namreč že delo samih primorskih dijakov. Urednik pri tem delu spretno pomaga z uredniškimi pogovori, kjer ugotavlja veselo dejstvo, da je ustvarjalna sila primorske slovenske mladine velika.

Kot list slovenske primorske mladine, kaže seveda tej mladini tudi primorsko preteklost, predvsem delež, ki so ga imeli veliki Primorci pri oblikovanju slovenske kulture.

Sestavki so kratki, pisani v preprostem lahkem slogu in v klenem jeziku. Vse to je potrebno, saj manjka večini še mnogo jezikovnega znanja. Sploh kaže celotna ureditev lista sposobno in skrbno roko urednika in veliko ljubezen, ki jo vlaga v to delo.

Veseli smo tega najmlajšega slovenskega dijaškega glasila, dvakrat veseli mladine, ki vidi v duhovnosti rešitev iz vseh težav sedanjosti v lepšo bodočnost in želimo, da bi ta glasnik slovenske primorske dijaške mladine nikdar ne utihnil, ampak bil močan borec za pravico, poštenje ter za resnično slovenstvo.

SLOVENSKA MISEL

Prejeli smo glasilo slovenskih graških akademikov "Slovenska misel", ki je nekako nadaljevanje "Slovenca v Tirolah", katerega so slovenski študentje izdajali v počitnicah.

Izhaja na osmih straneh, naslovna stran nosi znak slovenske dijaške zveze. Obe številki, ki smo jih prejeli, sta polni člankov versko-vzgojne vsebine, kulturnih, narodnih ter leposlovnih prispevkov, kakor tudi novic iz življenja slovenskih akademikov na vseučilišču v Gradcu in slovenskih taborišč na Koroškem.

"Koroška kronika"

V vrsti že dokaj listov svobodne slovenske misli izven balkansko-boljševiškega Titovega pašaluka je treba omeniti tudi slovenski tednik v Celovcu "Koroško kroniko". Po daljši začetni nebogljenosti kažejo številke tega lista iz zadnjih mesecev že dokaj pristnega slovenskega duha, čeprav list izdajajo angleške zasedbene oblasti. Posebno z zadoščenjem in veseljem pozdravljamo dejstvo, da "Kronika" bolj in bolj žigosa in podira staro zastrupljevalno renegatstvo, ki so ga bili sistematično gojili in z njim spletkarili velenemško usmerjeni celovški krogi. Koroški Slovenci so živ del enega slovenskega naroda, h kateremu spadajo in težijo. Oni so važen in zelo plodovit ud slovenske narodne skupnosti. Da "Koroška kronika" ta dejstva ugotavlja in s tem koroškim Slovencem vrača njihovo ponosno slovensko samozavest, v tem je njena nesporna zasluga za slovenstvo, pa naj jo izdaja kdorkoli. Članek "Slovenci in veliki svet" pa je vreden, da bi si ga prečital ter zapisal v glavo in srce sleherni Slovenec.- Dró, Koroška kronika. Želimo ti le to, da bi kmalu postala vsa slovenska in da bi se iz tvojih pionirskih začetkov skoraj razvil tudi prvi koroški slovenski dnevnik. Zopet je Celovec poklican, da vzame v svoje roke vajeti slovenstva kot je to bilo že večkrat. Ko morata molčati Ljubljana in Maribor, pa začenjajo govoriti Celovec, Gorica in Trst, ki so morali molčati do včeraj.

⊙-

Prejeli smo in objavljamo :

"Rim, 6.aprila 1946 - na peto obletnico slovenskega zasužnjenja :

Obveščamo Slovence v svobodnem svetu, da se je osnoval "AKCIJSKI ODBOR ZA ZEDINJENO IN SUVERENO SLOVENSKO DRŽAVO" z namenom da sproži in začasno vodi vseslovensko gibanje za uresničenje naslednjih temeljnih slovenskih narodno-političnih točk :

"1. Zedinjenje vseh Slovencev in vsega slovenskega narodnega ozemlja, ki so ga mirovne konference 1919 razdelila med Jugoslavijo, Italijo, Nemško Avstrijo in Madžarsko.

2. Obnovitev suverene slovenske države, v katero naj bodo na osnovi narodnostnega, gospodarsko-prometnega in reparacijskega načela obenem s strnjeno slovenskim ozemljem vključeni tudi narodnostno mešani obrobni kraji /zapadna obala Istre, Trst, Gorica, Trbiž, Šmohor, Beljak, Celovec, Lipnica, Radgona in Monošter/, ki skupno s strnjeno slovenskim ozemljem tvorijo zaokroženo neposredno gospodarsko-prometno zaledje tržaške luke.

3. Osvoboditev slovenskega ljudstva od vsakega nasilja in ustrahovanja, da bo moglo v polni svobodi najti najprimernejšo demokratično obliko svoje vladavine.

4. Italijanska, avstrijsko-nemška in ogrska narodna skupina avtohtonega izvora v narodnostno mešanih obrobnih krajih bodo v slovenski državi uživale ravnopravnost s slovenskim narodom.

5. Vprašanje vključitve slovenske države v kakršnokoli širšo zvezno skupnost ali nobeno, ostane pridržano demokratični odločitvi suverenega ljudstva in svobodnim sporazumom med zainteresiranimi državami."

Vabimo vse Slovence v svobodnem svetu da se duhovno povežejo v to vseslovensko gibanje, da bomo pripravljeni na čas slovenskega odrešenja.

Akcijski odbor
za zedinjeno in suvereno slovensko državo."

znamenje ob poti

Leto I. Rim, septembra 1946 Št.2-3

M O Ž B O Ž J E V O L J E

(+Dr Lambert Ehrlich)

Dne 26.maja so potekla štiri leta, odkar se je pred vrati Cirilovega akademskega doma v Ljubljani zgrudil univ.prof.Lambert Ehrlich, smrtno zadet od krogle komunističnih morilcev. Viharna in bridka doba poslednjih let njegove podobe v srcih mladega slovenskega izobraženskega rodu, katerega vzgojitelj in vzornik je bil, ni zabrisala, saj so bila vsa ta leta v znamenju boja, v katerem je on moral doprinesti svojo največjo žrtev. Zato danes o njem zaključene zgodovinske podobe še ni mogel podati nihče.

Na obletnico njegove smrti so se zbrali rimski slovenski študenje v cerkvi sv.Klementa ob oltarju, pod katerim leži truplo slovenskega apostola sv.Cirila, ki ga je prof.Ehrlich tako vdano častil in mu posvetil tudi kapelo, v kateri je opravil tudi svojo zadnjo daritev, preden je stopil pred Večnega Sodnika.

Ob tej obletnici je kulturni delavec, ki je ubiral svojo pot v slovenskem življenju in ni bil deležen neposredne duhovne vzgoje prof. Ehrlicha, napisal osebno pričevanje o svojih srečanjih z njim.

Zavedamo se, da sta zgled in duhovna dediščina prof.Ehrlicha last vsega slovenskega naroda, zato to pričevanje objavljamo v spomin na skromnega duhovnika, Slovenca in vzgojitelja mladine. Ur

Bilo nas je pet in stali smo na koncu svoje žalostne, fantastičnim, onemoglim sanjam podobne poti; stali na koncu svojega obupa. Bila je pot na dno noči. Na obzorju, vrh kryavečega morja je pred nami gorel umirajoči dan, za nami je gorela domovina, mladost, preteklost-vse. Bilo je pod večer 14.aprila 1941 in od nekdanje države je bilo svobodnega skoraj samo še tisto malo prostora, kar ga je to uro zajemalo topo, trudno oko: zverižen Kotorski zaliv s svojo malomarno vodo, nad njim pa od bojne roke in od bomb razsekani črnogorski ostareli grebeni. A še to prgišče svobode so zdaj že od vseh strani naskakovali mračni oblaki, ki so jim zdaj pa zdaj prebadali bliski-kakor je bolečina nam prebadala srca.

Na ta tesni prostor se je tisto uro zgostila vsa strahotna dramatika poloma, podoba neizogibnemu, usodnemu finalu shakespeareovske drame: vojske, brez cilja in brez povelja svojemu koncu nasproti bežeče; tisoči krivih in nedolžnih, ki so peš, na vozilih ali pa samo še na svojih žejah drveli sèm, oklepajoč se norega, praznega upa, da jih tukaj čaka

kak čarovni rešilni brod;na koncu zaliva previjajoči se plameni,ki so požrli ostanke tiste mornarice,kar je je ušlo uničenju izpod neba;po vseh prepadih,nad katerimi se vijejo divje,strmoglave ceste sèm,razbiti stroji,mrtva živina,razmesarjeni ljudje;po vodi sem pa tja kako plavajoče truplo začrnele polti in s pošastnimi smrtnimi očmi,očitajoče in preklinjajoče strmečimi v prazno;gneča ljudi in spopad strasti,ki se razvežejo tedaj,ko slehernik postane oplašena žival in misli samo nase,nič več na bližnjega,na brata,na ideal,na karkoli izven sebe.

Zdelo se je,da smo samo še nezavedne,nebogljene sestavine tega konca čez katerega bo zdaj zdaj padel zastor poslednjega uničenja.Nič nas ni moglo več pretresti,zanimati ali predramiti,nobena groza in nobena svetloba.Zdrznila smo se samo še ob kakem hrumu,ki se je izgubil sèm izpod neba.Bolj iz navelične navade kakor iz kake vere smo se tedaj ozrli na južno,v oblakih in prvi noči izginjajoče nebo:morda pa le prihajajo obljubljena in še bolj pričakovana letala,ki so pred dolgimi urami izginila na ono stran.Odnesla naj bi nas bila v svobodo,v boj in bodočnost,kakor so v začetku popoldneva odnesla tiste,ki so dvajset let nežirali ta žalostni,nezasluženi konec domovine.

Čim dalj smo čakali in čim bolj neizogibno so nas od vseh strani stiskale sence,tem neizprosneje se je širil in globil prepad med nami in med onimi,ki so ušli z letali.Zdaj nas ni ločilo več samo vedno bolj rezko razočaranje nad dvajsetim letu vere v sto utvar,katerih sebičnia oznanjevalci so bili letoči begunci.Tudi ni med nami in njimi bila najvišji plot poslednja v vrsti tolikih prevar--tiste,katero so tvegali še zadnji trenutek,ko so nas z jalovo pretvezo pustili sredi zdolgočasenega kraškega polja,ter navzlic vsem obljubam in načrtom sami odhiteli do zakrinkanih železnih ptičev,da ne b imeli niti pric pri odhodu,kaj šele spremljevalcev pri poletu na nove prigode in nove kupčije s krvjo in usodo domovine.Med nas in mednje je to uro legalo nekaj še vse bolj nepremostljivega kakor je razočaranje vere in bolečina zaradi prevar-tiste.A skoèna razdelja,ki je nepopravljivo zazevala med vso preteklostjo in bodočnostjo.

To spoznanje je bilo kladno in steklено ter nas je tiste trenutke bolj ubijalo,kakor pa nam dajalo zmisla žavesti,ki jo človek čuti,kadar potegne nepreklicno črto pod del svojega življenja ali pod kos zgodovine.Bilo je del tistega splošnega občutka o koncu vsega,ki mu nismo mogli več uiti.Nismo videli drugega,kakor vsa pota zaprta pred sabo in apokaliptične privide sužnosti za sabo.Vsa bolečina in obup si nista znala in mogla dobiti izraza drugače kakor v vprašanju:

"Kdo je kriv?"

Dasi smo tako ko še nikoli čutili,da smo v tem viharju sami in samo nase,na to potovico navezani,smo vendar postajali drug drugemu bremen. Kakor po dogovoru smo stopila vsak v svojo stran,da bi bil vsakdo s svojimi mislimi,s svojo usodo in bolečino sam.Ne ven,kako dolgo smo bili tako,a na lepem je mrak in molk okoli mene pretrgal zvonek,svetal,miren glas:

"Čemu tako?Božja volja je,da smo tukaj in da nismo mogli ven.Namenjene so nam druge,morda večje reči,kakor je emigracija.Storili smo vse,kar je bilo v človeških močeh,da bi se rešili.Božja volja je hotela imeti prav nas za priče tega konca,sramote in nesramnosti.Večesa je konec a mi in tisti,ki na nas čakajo,ne moremo živetiod tega.Treba je spet začeti,zakaj božja volja je,da se življenje vsak trenutek znova začenja.Življenje in zgodovina se nikdar ne ustavita,in mi ju moramo ustvarjati,ker je taka božja volja!"

Ni se bilo treba ozreti,da je človek vedel,od koga prihaja ta prepričani,verujoči glas.Samo eden med nami je bil to uro tega takega sposoben-on,sloki,dolgnam, čudovito umerjeni in čudovito živi duhovnik s srebrno glavo,zlato dušo ter jekleno volja in vero;z očmi,ki so vedno

zrla čez sedanjost in čez ljudi,dasi je bil sam zmerom tako živo pričujoč v času in življenju kakor malokdo.Ta večer je bil na vider prav tak kakor ponavadi.A ker je bil s svojo vero in prepričanjem,s svojo trdnostjo in s svojo neomajno voljo,da začne življenje znova zdaj,takoj,pri priči,ker je taka božja volja;ker je bil ta ognjeni večer in sredi podirajočega se sveta z vsem tem tako sam in edini,je bil v resnici povsem nekaj drugega,kakor smo bili sicer o njem navajeni misliti.So trenutkiv v življenju,ko ljudje nehajo biti ljudje in postanejo več kot to:simboli.Simboli ideje,vere, veličine,česarkoli,kar je nad ljudmi in izven časa.

Tiste trenutke tudi on ni bilveč tisti skromnm,nevsiljivi duhovnik, ki smo ga poznali izpred oltarja,iz pridig, iz knjig,iz govorov ,iz organizacij,iz sto področij njegovega dela.Bil je simbol:mož božje volje, njen spoznavalec,ne le oznanjevalec,ki je tisto, kar je govoril,tudi živel.Ob sto tisoč prilikah sem iz sto tisoč ust slišal besedo:božji volji.Nikoli se mi ni zdelo,da bi bila kaj drugega kakor beseda,za katero si je malokdo kaj mislil,kaj šele,da bi bil vanjo verjel.

Ta večer pa,izgovorjena v samoti ognjene groze,ko je z nas padlo vse kar nam je še tako pred kratkim bilo življenje,sreča,vrednota,morda vzor-ta večer ni beseda o božji volji bila več le beseda.Bila je resnic

Če bi ne bilo tako,kako bi se potem v človeku tedaj,ko je tisti glas ob njem utihnil,začela skozi ves obup,temo,bridkost in trudnost počasi pa zmagovitom prebijati v zavest svetla,bolj in bolj omamna misel,da bo po dolgi,dolgi noči jutri spet nov,prerojen dan zanj,za domovino,za sv

x x x x x

Osem let pred tem večerom smo sredi mladosti,neugnane volje in bojevitosti stali ob drugačnem,radostnem ognju nekje povse drugje:ob kresu na Višarjah.Tiste čase nismo nikjer imeli prostora za svobodno besedo in za kovanje načrtov.Pod diktaturo zemeljskega kralja smo bežali tja,kjer ni bilo nad nami druge oblasti kakor svobodno nebo in sinji plašč Matere Božje.Sešli smo se tam od vseh vetrov raztrgane domovine:iz Prekmurja in Primorja,iz soseščine Gospe Svete in od jadranskih svetilnikov;iz Štajerske in iz srca domovine.Kurili smo kres,ki so mu naša vera in naši upi dajali še višji in širši soj-prepričani smo bili,da ga bo prej ali slej videla in pozdravila vsa domovina.

Z ugašajočim kresom so ugašale pesmi in glasovi.Ko ni že nihče vedel več,kaj bi,in sta nas noč in oddaljenost od nižav prestavljali nekam v drug,napol sanjski svet,je iz teme za nami spregovoril on:

"Ni naključje,da smo se zbrali prav tukaj,marveč je to božja volja. Ta nam tu na Višarjah razodeva,kaj je naloga Slovencev na prostoru,kjer živimo.Ob temeljih te svete gore se stikajo tri evropska plemena.Njihovi valovi,prihajajoč od juga,severa in od vzhoda,bi udarili drug v drugega prav tukaj in skušali drug drugemu riniti mejnike nazaj.A naši očetje so bili modrejši od vojskovodij in kraljev:namesto mejnika so postavili na ta otok med tremi narodi cerkev.To je edini mejnik v Evropi,ki ne ločuje,temveč združuje.Danes je tak mejnik vsa naša domovina.Slovenijamora biti mejnik,ki druži in veže jug s severom in zahod z vzhodom. Sama ne sme biti ne eno, ne dvoje, ne tretje,ne četrto.Ostati mora mejnik,ki druži kakor sv.Višarje.To je božja volja.A to je moči samo v svpbodi,ne pod gospodarjem,ki bi sedel na jugu,na severu,na vzhodu,kjerkoli.Božja volja je,da mi vsi za to svobodo delamo.In božji volji ne sme nihče uiti."

In v tistem nočnem,skrivnostnih svetlob in padajočih glasov polnem svetu,ko smo bili bližje zvezdam kakor zemlji,smo ob njegovem mehkem, neizprosnem glasu vsaj za nekaj trenutkov začutili,da je božja volja

realnost, ko verujem vanjo, kakor je veroval on, realnost povsod: v življenju, v politiki, v usodi narodov...

x x x x x

Požirek grenke žgane pijače v otožni, samo dolgega časa in negibnosti polni gostilni ob križišču ne vem koliko cesta na južnem krasu, s prijatelji, s katerimi si človek nima kaj povedati-to ni nič posebnega niti v najinih, kaj šele v velikih časih. Ta dva požirka v presledku štirih ur nista nič posebnega- pač ponovitev neznatnega, iz zadrege porojenega dogodka.

Toda tisti dan v aprilu 1941 so štiri ure med dvema takima neznatnima dogodkoma bile cela- in ne samo zato-doba, v kateri se je zgodilo toliko tako velikega kakor prej ne v desetletju. Med dvema požirkoma grenke pijače je uradno nehala biti država, ki smo mislili, da nam je za vekomaj domovina in last. Kralj, ki mu v štirinajstih dneh vladanja niso utegnili krone niti pomeriti, je komaj še utegnil stopiti s prestola, da je odletel iz države. Oblast, katere nosilci in simboli so te ure še lebdeli v negotovem ozračju tik onstran meje, je izginila, ko da je sonce po posijelo na slano-niti privid ni več ostal za njo. Bili smo priče žalostnemu veličastju konca in kaosa, ki se je začel takoj, ko je simbol oblasti in reda postal zlomljeni meč. Bili smo priče velikih dogodkov, iz katerih se bo za nas porodila usoda, in ob njih priče tolikšne človeške majhnosti, da je prej nismo mogli niti slutiti. Videli smo na lepem, da so brez nog maliki, o katerih smo mislili, da stoje trdno. Simbol vsega poloma, čigar ogromnosti se nismo niti jasno zavedali, je bila beograjska ministrska vlačuga, stiječa na stopnici letala, vrh gorečih razvalin domovine, ki je ni skrbelo nič drugega, kakor kje bo dobila zadostilo za svojo ostarelo strast na tej nevarni poti. Videli smo umetno narejene veljake, ki so v vsakomer, ki bi bil šel rad reševat domovino, videli samo -tekmeca. Vsenaokrog se je za nas in zanje podiral svet; bogastva, prestoli in vrednote niso bile več nič, oni pa so do poslednjega trenutka tehtali, ali bi nas za vso zvestobo nazaj, za vso vero nekdaj, za vse razočaranje zdaj nagradili z dvema bankovcema ali tremi...

Nemolkla usodnost te, veličine in majhnosti polne ure, je ležala nad nami ob koncu in po njem. Ni je mogla pregnati rosa blagoslovljene vode, ki jo je on, duhovnik, naša poslednja opora in edini, ki nas-sam do dna sebe razočaran in ranjen- te trenutke ni prevaril, vrgel na odhajajoča letala, med posmehi nejevernikov.

Ni čuda, da je ob vsem tem bil zame eden najstrašnejših trenutkov v življenju, ko sem se sto metrov od samomorilskega ovinka, ki mi je stisnil srce in pesti, ozrl ravno še pravi čas, da sem videl, kako je izza kamnitega vogla planil v besnem zagonu naslednji avtomobil, se pognal čez rob ceste ter v loku treščil navzdol-kdo ve kam. Zavpil sem tako, da je vozilo skoraj zgolj zaradi divjega glasu obstalo- v onem avtomobilu, ki nismo več vedeli, kaj je z njim, je bil dr Ehrlich. Izgubili smo vse, tako da bi izgube kogarkoli izmed nas, kaj šele njega, ne mogli več pretrpeti-tako nam je bilo tisti obupni trenutek pri srcu.

Zdrveli smo nazaj, zagledali vrh zobatega skalovja pod cesto, ob robu prepada, vozilo, ki ni dajalo več glasu in v katerem se ni zganilo nič. Bila je ura opoldanske brezupnosti na Krasu, kamen je gorel, brinje je vonjalo in čriček je pel počasi kakor mrtvaška ura.

Ne vem, kako smo ga potegnili iz hromega vozila. Ležal je pred nami na kraški skali, bled in miren, kakor da se ni zgodilo nič, in pot ušes je z bojazmijo lovilo utripe njegovega srca. A še preden smo sami sebe prepričali, da živi, je odprl oči in mirno spregovoril:

"Nič ni. Ne skrbite! Božja volja je, da sem ostal živ. Morda zaradi vas. Ne bodite potrti. Božja volja je, da smo doživeli ta konec, ne bomo imeli več utvar in bomo znali hoditi po pravi poti, po poti lastnega

spoznanja.Čaka nas veliko delo in božja volja hoče,da prebolimo vse,kar smo videli,in ostanemo živi."

Njegov prepričani,od daleč,kakor iz večnosti prihajajoč glas je prevpil mrtvaško uro na tej bolestni planjavi.Iz njega je govorila resnica, večja kakor vsa tragika sveta in polomov,večja kakor človeška majhnost in podlost,silnejša od najstrašnejše enodnevnosti in njenih računov.

In kô sem po vsem tem,kar se je zgodilo v teh štirih urah,pil drugi požirek grenke pijače,so mi po vsem bitju še vedno odmevale njegove besede in roka se mi je tresla najbrže manj kakor prvikrat,ko je še vse tisto nepojmljivo bilo pred mano.

x x x x x

Eden izmed intelektualnih in estetskih malikov današnjega sveta,mislim,da je bil André Gide,je nekje napisal,da je človekova veličina v njegovi sposobnosti za herezijo.Če je mislil s tem človekovo sposobnost, da se odpove vsemu,temu,kar je nekoč imel za pravo,pa se je izkazalo,da je napak ali celo krivično,potem je človekova veličina redka stvar.Še posebno redka pri nas,kjer zaradi nekega patološkega teženja k delitvi sveta,življenja in ljudi na zgolj belo in črno,ljudje vztrajajo celo pri usodnih zmotah in napakah ter grehih tako neomajno,da rajši prevračajo ves svet vrednot ter delajo iz greha čednost,iz slepote preroštvo, iz nesposobnosti mojstrstvo,iz sebičnosti žrtev,kakor pa da bi odpadli od zmote in zla ter priznali,da niso imeli prav ter skušali vse,kar so s tem storili krivega,popraviti...

Ko so se pri nas začeli kazati prvi obrisi tega,kar se je čez pol leta razvilo v revolucijo,katero je že tedaj pravilno slutil v vsej njeni grozoti in usodnosti,sva nekoč dolgo in s težavo ugotavljala,kaj bi se nastajajočemu viharju moglo postaviti po robu.Ko so se drugi,bolj odgovorni,zazibavali v slepilo,da "so naše vrste vsak dan bolj trdne"in da ni treba nikomur nič misliti,kaj šele delati,"ker je vse preskrbljeno"-kakor vedno-sva,žal,morala ugotoviti le,da imamo samo množico,ki je navzlic videzu neorganiziranega,neusmerjenega,ki ima največ pasivno religiozno vero,a nobenega narodnega ideala,še manj kak politični ali socialni program ter prepričanje o njegovi absolutni pravilnosti ter edinstvenosti- in torej ne more imeti volje za aktiven boj,kvečjemu za samoobrambo.Za samoobrambo zadija, četudi zmaga, praznina.Kjer ni prepričanja in zavesti,je aktivnost lahko samo potencialna,neprebujena.Najbolj porazna in ne vsa ugotovitev pa je bila ,da sta dve tretjini tako ali tako ustvarjajo česa mlajšega rodu na drugi strani,ki je s tem dobila za svoje načrte d dragoceno in velikansko silo.

Iskala sva potem vzroke,ki so tega krivi,in sva jih našla skoraj vse na strani,ki naj bi postala žrtev revolucije.Treba je bilo priznati,da bo revolucija pri nas zaradi tega ne le revolucija aktivnega komunizma, ampak tudi revolucija razočaranih,odrinjenih in kljub vsem sposobnosti v kot postavljenih idealistov,ki so se morali umakniti računarjem,povprečnosti ter moralni in politični topoglavosti pa osebnemu materijalizmu,zakrinkanemu s političnimi,verskimi ali taktičnimi gesli v gonu za oblastjo in posestjo.Pri obravnavanju imena za imenom se je izkazalo,da ga skoraj ni človeka iz te dolge vrste,ki bi po tradiciji in po značaju sebe samega in svojega dela ne spadal na stran,proti kateri je zdaj šel v boj.

Sredi razgovora se je zdrznil kakor vedno,kadar ga je obšla nova ali velika misel,ter dejal:

"Da! Morda sem tudi jaz kaj kriv tega.Morda sem tedaj,ko se je vse to porajalo,tudi jaz včasih preveč videl le obliko in tradicijo,a ne dovolj bistva ljudi,novega časa in vseh njegovih potreb.Božja volja je,da sem to spoznal,ko je že čas.In božja volja je,da vsi,ki smo to spoznali,zaš načnemo popravljati,pooravljati,zdaj in takoj."

Kakor neštetokrat sem se tudi to pot moral prikloniti njegovi veličini, izvirajoči iz zavesti o božji volji vselej in povsod, veličini sposobnosti za spoznanje in za popravljanje.

Vem, da je res začel takoj, kakor je dejal...a kričati ni mogel...

x x x x x

Videl sem njegov obraz in čutil njegovo vero v božjo voljo ob nešteto prilikah: kot njegov občudovalec, kot njegov nasprotnik, sem in tja kot njegov skromni sodelavec, kot zvesti priznavalec njegove veličine. Čutil sem ga v njegovem boju, njegovi ljubezni, njegovih skrbeh, v njegovih žrtvah, v njegovih molitvah, v tisoč in tisoč dejanjih njegovega neutrudnega življenja. Nisem imel sreče, da bi bil videl njegove oči v tistih veličastnih trenutkih, ko je kot žrtev bratovske slepote in tujčeve krivice ležal v veži svoje hrvi pred Ljudskim domom v Ljubljani-tam, kjer se je ustavil njegov korak, ko se je vračal s poslednje božje poti, na katero je vsako jutro romal za slovenski narod. A ko so njegove umirajoče oči zrle tja, kjer sta on in njegovo ljudstvo dozdaj našla edino svobodo-v nebo-sem prepričan, da je ostal zvest sebi in veliki resnici, kateri je živel in oznanjal vse svoje dni in da je tedaj, ko je stal na pragu poslednjega, a največjega razodetja, šepetal nam in dobodočnosti svojo najlepšo oporoko:

"Vse, tudi to, je božja volja!"

A.J.M.

-x-x-x-x-x-

RUSIJA IN KRŠČANSTVO.

V reviji "Vie Intellectuelle" je izšel zanimiv članek o odnosu ruskih vojakov-tako vojnih ujetnikov v raznih taboriščih v Nemčiji med to vojno, kakor tudi onih, ki so sedaj kot zasedbene čete na Poljskem in v Avstriji do vere. Članek prihaja do naslednjih zaključkov, ki so za nas popolnoma novi: Ruski vojni ujetniki v nemških vojnih taboriščih so v izredno velikem številu nosili nabožne podobice in svetinjice ter jih tudi častili. Ko je bilo v nekem taborišču njihovemu duhovniku dovoljeno darovati sv. daritev, je bila udeležba tako velika, da Nemci tega niso nikdar več dovolili. Prav tako so ruski vojni ujetniki s presenetljivo zbranostjo in pobožnostjo sledili verskim obredom Poljakov, s katerimi so bili pogosto v skupnih taboriščih. Vendar bo kdo dejal, da trpljenje ujetništva celo n najbolj brezbožne približa Bogu, da pa potem, ko ti ljudje pridejo na svobodo, na Boga pozabijo ali ga celo zasovražijo. Vendar temu ni tako. Če pogledamo ruske vojake, ki kot okupacijske čete na Poljskem in v Avstriji uživajo vsaj do neke mere svobodo, bomo pri njih opazili veliko indiferentnost do vere, ponekod pa celo neko simpatijo. Skoraj pa ne moremo opaziti zaničevanja ali preziranja vere in cerkvenih obredov, ki je bilo tako očitno pri nacistih. Iz tega sledi, da je bil nacizem skoraj bolj poganski kot je komunizem. To je sicer moja osebna sodba, pristavlja članek, in jo utemeljuje s tem, češ da je nemška ošabnost radi svoje prenapetosti odklanjala vsako drugo vero, pri tem pa oznanjala novo vero gosposke rase.

Obratno pa je boljševizem iz vere ruske duše hotel iztrgati krščanstvo, a na njegovo mesto ni mogel postaviti nobene druge vere. Tako je v ruski duši nastala velika praznina, ki je materijalistično brezboštvo ni moglo izpolniti. Razsljajoča ruska duša pa si ne zna pomagati drugače, kot da to praznino zopet napolnjuje s krščanstvom. Zato danes v Rusiji večina ljudstva veruje. Priznanje vzhodne cerkve s strani komunistične vlade bo samo še pripomoglo k razširjenju vere. Seveda niso te vrstice napisane v kakršenkoli zagovor komunizma, pač pa zato, da bi dokazale, da več kot dvajsetletno delo brezbožnikov in komunističnih materijalistov ni moglo iztrgati iz objema krščanstva naroda, ki je rodil Dostojevskega.

DUHOVNI OBRAZ MLADINE, KI PRIHAJA

Velika vojna je razdejala ne le materijalni svet, ampak je zadala težke udarce tudi duhovnemu svetu, v katerem je človeštvo živelo. Poleg porušenih mest in tovarn so bile uničene tudi mnoge duhovne vrednote. Na ruševinah starega sveta pa mladi rod oblikuje svoj novi obraz. Izraze o obnovi, prenovi, preusmeritvi rabi več ali manj vsaka nova generacija ob svojem nastopu. Te besede so ponovadi izraz mladostnega idealizma, pa tudi izraz mladostne neizkušenosti in psihološko utemeljene težnje po osamosvojitvi.

Vprašamo se, ali krijejo danes besede o novem obrazu kaj več kot samo to. Reči moramo da. Danes stojimo na veliki prelomnici dveh dob, oziroma smo že z eno nogo v novem času. Ne da se zanikati, da ima vsaka doba svoj duhovni obraz, še več, vsakokratni duhovni obraz nosi poteze svoje dobe. Zgodovina kaže, da je celo svetniški sij do neke mere časovno pogojen, prikladen družbenim prilikam svojega časa. Zato bo tudi prihajajoča doba izklesala svetu nov obraz. Nov bo ta obraz, ker bo iz novega časa zrastel in se mu prilegal. Duh pa, ki ta obraz kleše, je eden in isti v vseh dobah.

Dolžnost mladine je, da išče nov duhovni obraz, ki se bo novim razmeram prilegal. Mladina hoče, da bodi ta obraz ne samo nov, ampak si prizadeva, da bo tudi res duhoven, ker je spoznala, da je polpreteklí dobi manjkalo resnične duhovnosti. Zaveda se tudi, da je prišel čas, ko mora v polni meri zaživeti svoje po krstnem listu zatrjevano krščanstvo, ne da bi pri tem izključevala tudi v vsakdanjem življenju evangelij o dveh suknjah.

Mladi rod ni povsem zadovoljen s potjo, po kateri so hodili njegovi očetje. Sicer je vprašanje menjave generacij bilo vedno bolečo in bo tudi vnaprej ostalo kočljivo. Življenje ne miruje, stare tvorbe odmirajo in nove stopajo na njihovo mesto. Vendar se izvrši izmenjava generacij v naravnih časih z močno in ustaljeno družbeno kulturo bolj ali manj neopazno in v krogu prizadetih družbenih plasti. Toda ob prelomnicah, kot je današnja, se mladi rod kot celota, ki obsega več starostnih letnikov v eni skupnosti, zave, da je treba kreniti na novo pot, ako hoče rešiti propada sebe ter narodno in družbeno skupnost. Pogosto mladi rod v takem stremljenju ni osamljen. Tudi v starejši generaciji se najdejo ljudje, ki spoznajo neplodnost starih načinov življenja. Ljubi sivim lasem se pridružijo mladini, z mladostnim elanom korakajo in se borijo ob njeni strani, pri tem pa zadržijejo pretirano voljo po rušenju, opozarjajo na potrebo počasne in organične rasti, kažejo na važnost notranjega oblikovanja lastne duhovnosti in na drugotno pomembnost zunanjih akcij, ker bo obnova družbenih ustanov ter širokih ljudskih plasti sama sledila po prenovi nravi. Vprašanje izmenjave generacij je v takih dobah zelo pereče in se pojavi v vseh stanovih, vendar se najbolj zaostri pri izobraženstvu, ki je naravni vodnik ostalih slojev.

Kako gleda mladi rod na preteklost? Najprej je na sebi doživel hudo izkušnjo, da je starejši rod (z redkimi izjemami) odpovedal pri uvajanju mladine v življenje. Izogibal se je pogovora o perečih vprašanjih, ki bi jih po njihovem mnenju mladina sploh ne smela naslavljati, izdajal je prepoved za prepovedjo, kogar je zalotil pri kakem prestopku, ga je trdo kaznoval in ga po možnosti pahnil še nižje, namesto da bi ga razumevajoče dvignil in mu pokazal pravo pot. Mladi rod je tudi na vsak korak globoko občutil razliko med evangeljskim naukom in praktičnim življenjem katoličanov in videl, prko se množe vrste nasprotnikov krščanstva. Izobraženstvo je bilo povečini že dolgo v liberalnem

taboru,delavstvo in del šolske mladine pa je zavil bv komunizem.Mladi rod ni mogel preslišati besede ruskega filozofa Berdjajeva,ki je povedal svetu,da je komunizem zgodovinska obsodba kristjanov,ki so se držali črke postave,pozabili pa na nje duha.Množice izrabljanih in zapostavljenih delavcev so iskale ljubezni in razumevanja pri kristjanih,a našle so poleg lepih besed le hladno sebičnost,zato so se obrnile v komunizem,ki jih je z obljubo raja na zemlji premamil v svoje vrste,a potem jim je naložil še težja bremena,duhovna in materijalna.Te množice se bodo morale vrniti nazaj nazaj pod streho večnega krščanstva,a v naročje prerojenih kristjanov.Mladi rod je premišljal zgodovino in uvidel,da je bila francoska revolucija obsodba takratnih katoličanov,ki so v življenju odpovedali.Na žalost je tudi mladinsko gibanje,ki je po prvi svetovni vojni pljusknilo preko Evrope in tudi preko naše domovine,kljub nekaterim simpatičnim in res obnovitvenim nastavkom,med katere spada pred vsem liturgično gibanje,kot celota in kot pokret zgrešilo svoj cilj ter ni rodilo in tudi ni moglo roditi uspehov.Iz odpora proti deloma res zastarelemu izročilu se je zapletlo v pretirano poudarjanje osebnosti.Druga njegova usodna napaka in zmota je bilabila,da je iskalo vir napak ne zgolj v verskih, v ljudeh, ampak tudi v Cerkvi sami.To je komunizem bistro spoznal in spretno izrabil.Mladinsko gibanje je vpregel v svoj voz.Namesto v svetništvu so mnogi iz tega gibanja pristali v nereziji.

Prve značilne poteze v nov duhovni obraz naše dobe so že vidne.Ena izmed njih je:pozitivni odnos do sodobnosti.Nič ni lažjega kot zlomiti palico nad posameznikom,nad kako skupino ali pa nad določeno dobo.Tudi današnjo dobo nekateri kar povprek obsojajo.Gotovo,napake sedanje dobe so velike in jih ni mogoče tajiti in tudi ne prikriti.Zavedati se moramo,da grehi sedanje dobe niso samo njeni,ampak so posledice duhovnega razkroja,ki se je pričel v Evropi že v 13.stoletju z nastopom filozofske struje nominalizma.Če so angeli grešili kljub jasnosti spoznanja,če sta padla Adam in Eva kljub temu,da v svojih udih še nista čutila dvojne postave,mar je potem čudno,da padejo danes toliki,ko so pa skoraj vsi vplivi okolice naravnani na zavajanje k odpadu,ko se ne moremo več pohvaliti s skladnostjo med silami naše narave in ko pogosto katoličani sami v svojem življenju vse premalo dokazujejo življenjskost in lepoto krščanstva.Če bi hoteli strogo izvajati Kristusovo merilo:po njih sadovih jih boste spoznali, koliko katoličanov bi zdržalo sodbo?Če smo mi sami kamen spotike bratu,ali imamo potem pravico,da ga obsojamo?Ni mogoče in ni dovoljeno zagovarjati zmote, krivice,greh.Toda katoličani bi morali tudi v vsakdanjem življenju v stiku z ljudmi posnemati Cerkev,ki kot učeča Cerkev oznanja večni nauk v vsej njegovi lepoti in obsoja zmote brez olepšavanja,ki pa išče one,ki so zabredli,hodi za njimi, jim daje možnost sprave in zopetnega združenja z Bogom.Mladina vidi veliko neskladnost med načeli in življenjem.To se ji upira.Najprej skuša to razliko odpraviti in zmanjšati pri sebi,a s svoji mladostni lastno doslednostjo zahteva isto od onih,ki bi naj bili njeni vodniki.Nekateri jemljejo to kakor boj proti avtoriteti,je pa to le naraven izraz spoznanja,da se mora krščanstvo,ki z ustmi ga izpovedujemo,ujemati tudi z dejanji v življenju in pri vseh,pri malih in velikih.

Druga taka poteza ,ki se že vidno odraža,je poudarek na pozitivni vzgoji in samovzgoji ter askezi.Zopet spoznavamo neovrgljivo resnico,da nadnarava gradi na naravi,ne sicer na naravi,v kolikor je izvirni greh njen red porušil,ampak na tem,v kolikor je v njej od Boga hoteni red ohranjen ali pa vpostavljen.Narava sama po sebi ni slaba,kar je slabega v njej,je nered.Zato nikakor ne smemo narave zanemarjati ali jo celo sovražiti,temveč nasprotno,narava in njeni darovi so lahko odskočna deska za nadnaravo, da se izrazimo v bolj modernem izrazju.Bistvo askeze ni v zatiranju, zanemarjanju ali uničevanju narave in njenih darov,ampak v vpostavljanju reda,torej nekaj pozitivnega.Askeza zato ni in ne more biti sama sebi namen

ampak je sredstvo za dosego nečesa drugega,za upostavitev od Boga hotenega reda.Cerkveni nauk o askezi ter o vzgoji v tej zvezi ni bil nikdar drugačen,le v človeško vzgojiteljsko modrost se je nakopičilo preveč prepovedi.Tako se mlad človek že skoraj ni več znašel,zlasti,ko je tolikokrat moral dobiti vtis,da je prepoved sama po sebi namen,da je vzgojna praksa večkrat sredstvo spremenila v namen.Po drugi strani pa je videl okrog sebe toliko lepega,od lepot v prirodi do lepot v umetnosti,vedel je tudi,da je Bog takrat,ko je ustvaril svet,končal vsak dan z ugotovitvijo:In videl je,da je dobro.Zato mladi človek ni mogel razumeti,čemu naj bi te stvari imenoval grde ali slabe.Dobro pa se je zavedal,da je treba vpostaviti in ohranjati pravilen od Boga hoteni red.

Don Bosco je spoznal,da vzgoja,ki pretirano poudarja le seneo,ni plodna.Prvi krist,ani so Kristusov evangelij imenovali veselo oznanilo.Kristus ni izrazil bistva svojega nauka v kopici prepovedi,ampak v sončni zapovedi ljubezni in osmerih blagrih.Tako išče mladi rod v krščanstvu pred vsem lepoto,božjo ljubezen in božje življenje,skuša prodreti v skrivnost mističnega občestva.Z gojitvijo lepega in pozitivnega semena hoče odvzeti plevelu življenjski prostor v dušah.

V vsaki dobi je pereče vprašanje o razmerju med občestvom in posameznikom.V družbi opažamo stalno napetost med pretiranim poudarjanjem pravic družbene organizacije,ki vodi k premoči nad posameznikom in rodi razumljiv odpor ter pretirano poudarjanje pravic posameznika.Obe skrajnosti sta življenja nezmožni in nista nikdar dali pozitivnih sadov.Tudi zgodovina nas uči,da v dobah visoke duhovne in materialne kulture polnovredni posamezniki delujejo organično včlenjeni v družbeno skupnost.

Vsaka nova generacija mora,če ne teoretično,pa gotovo praktično rešiti to vprašanje.Kako ga rešuje sedanja generacija?Za uspevanje družbe v a malem in velikem,za družino, narod in državo in vsako drugo družbeno organizacijo so potrebne močne osebnosti,ki izstopajo iz povprečne množice. Ni pa ideal mladega človeka namišljeni,vase zagledani personalizem.Seveda se pa tudi ne ogreva za šablonskega,serijskega človeka,ki bi izšel kot tovarniški izdelek iz sicer načelno pravilne filozofske šole.Ni namreč dovolj prisvojiti avtoriteto,tudi ni dovolj samo prisegati na njen nauk. Življenje namreč zahteva od vsakega posameznika posebej,da si resnico osvoji,jo prebavi tako,da postane del njegovega lastnega prepričanja.Če tega ne stori,ne more prepričevati svoje okolice o resnici,ki si je sam ni zadosti prisvojil,po drugi strani pa tudi lahko sam v življenju zabrede.Sodobna mladina hoče do vseh vprašanj,ki jih sedanjost zastavlja,zavzeti svoje osebno stališče in se sama prepričati o tehtnosti njenih razlogov.Avtoriteto spoštuje, toda ne da se slepo voditi od nje.Spoznati je namreč morala,da je tudi delo vrhov človeške kulture podvrženo duhu časa in,ker je človeško, tudi ni prosto vsake zmote,da omenimo tu samo Aristotelovo naziranje o sužnjih.Vse to velja seveda le za človeške avtoritete,ne pa za božjo ali cerkveno avtoriteto,ki je tudi božja avtoriteta.Tu se razmerje avtoritete do osebnosti bistveno spremeni in zadobi obliko: neskončno proti nič.Ko je mladina resnico spoznala in razloge sprejela za obvezne,jih ne oznanja samo zato,ker jih je našla pri avtoriteti,ampak tudi in pred vsem zato,ker so postali njena duhovna last.

S tem v zvezi pa je tudi želja in zahteva mladine,da ji posredujemo večno veljavne resnice ne v učbensko strnjeni obliki,v strogo tehničnem filozofsko teološkem izrazoslovju,ampak na način in v obliki govorice sodobnosti.Do tega ima mladina pravico najprej zaradi sebe,potem pa tudi zaradi okolice,ki ji hoče resnico približati.Ta okolica je preveč lena in prav nič zavzeta za to,da bi se najprej učila jezika neke druge dobe, nekega drugega okolja in v tistem jeziku študirala resnico,ampak hoče,da se ji resnica predoči v modernem jeziku z današnjimi pojmi in izrazi.Če to ni storjeno tako,se za resnico vobče ne zmeni.Kristus ni najvišje in

najgloblje resnice povedal v filozofskih tezah,ampak jih je izrazil v slikovitih prilikah,ki so najbolj jasna govorica vseh časov in vseh stanov.Jezuit p.Lippert,ta globoki filozof in neugnani ljubitelj sodobnega ,duševno razklanega,bolestno razpoloženega človeka,si je popolnoma prisvojil govorico,ki jo uporablja današnji svet in mu je ravno v tej govorici približal božjo resnico.Prav zaradi tega je storil toliko dobrega,ker je mnogo ljudi prisluhnilo resnici,ki jo je bil on oznanjal v njihovi lastni govorici.

Ko gre za pridobitev sodobnega človeka za božje kraljestvo, ni dovolj govoriti mu v govorici,ki jo pozna on,ampak je zlasti potrebna govorica zgleda in dejanj.To je govorica polnega krščanskega življenja brez zavitih oči in pepela na glavi,pač pa s pesmijo na ustih in s hvalnico Stvarniku za dar življenja,za sonce in dež,pred vsem pa za božje življenje,ki ga smemo biti deležni.To je govorica krščanskega optimizma, ki tudi ob najtrših udarcih usode ne izgublja vere v božjo besedo,da ima Bog lase slehernika preštete in da noben vrabec ne pade s strehe brez Njegove volje.Potrebna je beseda dejavne krščanske ljubezni,ki ne pozna želje po maščevanju,temveč odpušča tudi sovražniku.Samo tako govorico bo razumel sodobni svet,ki je odtujen Bogu.

V takem duhu izgrajena osebnost pa se zaveda,da sama iz sebe ni in ne pomeni nič.Vse, kar je, ima od Boga,oziroma posredno preko Cerkve.To je glede nadnaravnega življenja.Kar se snovnega življenja tiče,pa je navezana na družbo,zato more in mora živeti le v družbi in za družbo.Sebe smatra za služeči člen in organ naravnem občestvu naroda,ki ga je Bog v njem obudil v življenje ter v nadnaravnem občestvu Cerkve,kamor ga je Kristus po krstu milostno včlenil.

Za versko življenje nove mladine je značilno to,da ne sprejema samo pasivno,ampak hoče dejavno živeti.Ona sama čuti,da mora biti vera,da mora biti evangelij osrednji živec njenega življenja.Mladi rod se zaveda,da bi se moralo po življenju spoznati katoličane,ne pa,da bi bilo to potrebno dokazovati šele s krstnim listom,a "pravovernost" s članske izkaznice kake katoliške organizacije.

Poudarek na življenjskem krščanstvu ,ki naj bi označeval obraz prihajajočega časa, se nam zdi bistven za prerod posameznika in družbe.

-o-o-o-o-o-

"VEČJA PA JE LJUBEZEN"

"Osservatore Romano" je dne 1.IV.1946 objavil članek pod naslovom "Stoletni boj okrog dveh besed".Gre za to,ali je za rešitev socialnega vprašanja dovolj samo ljubezen ali samo pravičnost ali pa oboje.

Tudi pri nas boj okrog teh dveh besed ni bil neznan.V zadnji zadnjih časov pa se je pri nas razvnel boj za eno samo besedo in to za besedo ljubezen.Značilnost te nove borbe v primeri s starim sporom je bila v tem,da so se tokrat vloge zamenjale.Najprej so oni,ki so stali izven Cerkve,zastavali ljubezen in zahtevali pravico,sedaj pa so ljudje iz istih vrst,seveda že jasno opredeljeni kot komunisti ali vsaj kot filokomunisti,začeli z vso silo poudarjati ljubezen.Istočasno pa je na protikomunistični strani dobila beseda ljubezen sumljiv pridvok.Iz besednega zaklada javnih delavcev na protikomunistični strani je začela beseda ljubezen postopno izginjati.Vendar je ostalo nekaj ljudi,ki jih vratolomno menjavanje miselnih tokov,dogodkov in propagandne taktike ni iztirilo ter so znali tudi o ljubezni slejkoprej prav misliti in govoriti.

Kako se je moglo zgoditi,da je bil pojem ljubezni tako izmaličen? Saj je ljubezen najznačilnejša krepost krščanstva in kako je mogla postati prav ta tako sumljiva? Živeli smo v boju,naše mesto je bilo v prvi

bojni črti.Tu ozračje ni čisto,pomešano je s prahom in dimom ter se zato ni mogoče vedno prav razgledati in hitro orijentirati.Pa tudi sovražnik stori vse,da svojemu nasprotniku zmeša orijentacijo in zamegli razgled.

Cerkev,ki stoji visoko nad narodi,ima ozračje čisto in nezamegljeno. Zato ima tudi jasen razgled,ki je v njenih sodbah ne vara.Iz zrelišča Cerkve pa je podoba krščanske ljubezni takale:

Papež Pij XI. je l. 1937 govoril francoskim šolam besede,katerih vsebina je ravno predmet tega razmišljanja.Dejal je:"Z oznanjanjem resnice si Kristus ni pridobil mnogo pristašev,nasprotno,to ga je pripeljalo na križ.Duše si je pridobil z ljubeznijo in z ljubeznijo jih je pritegnil,da so mu sledile.Tudi za nas ni drugega sredstva,če jih želimo pridobiti.One,ki so zapeljani po komunistični zmoti,boste spreobrnili v toliko,v kolikor jim boste pokazali,da vera v Kristusa in ljubezen do njega nalaga tako požrtvovalnost in dobroto, in v kolikor jim boste pokazali,da nikjer drugje ne bodo našli takih virov ljubezni."

V vseh znamenitih božičnih nagovorih sedanjega papeža je rdeča nit, ki veže verske resnice ter nauke o mednarodnem socialnem redu v harmonijo,ljubezen.

Izmed mnogih avtoritet naj navedemo znamenitega francoskega asketskega pisatelja p.Plusa S.J.,ki je zapisal v eni svojih zadnjih knjig ("Katoličani,ali smo kristjani?") tole:"Prvi zakon krščanstva je zakon ljubezni...Sovraštvo,četudi bi bilo"sveto",je vedno pogansko."

V istem članku o boju okrog dveh besed v "Osservatore Romano" beremo: "Vsi, vsaj vsi člani Cerkve vedo,da je v Cerkvi ljubezen najvzvišenejša in najplodovitejša sila,ki je prva in poslednja, je neizčrpljivo vsebino,in se javlja v vedno novih oblikah,čeprav nepredvidenih in nepredvidljivih,ki se loti vseh vprašanj,ker ve,da je zmožna vse rešiti.

"Osservatore Romano" dne 19.IV.1946 piše:"Božja beseda je po svojem bistvu ljubezen.Odrešenje je vedno prišlo po ljubezni,nikdar po sovraštvu.Prišlo je po ljubezni,ki je ustvarjalka in iznajdljiva preoblikovalka,ki preobraža ljudi v prave brate,ker nosi sama na sebi pečat največje ljubezni."

V papeških okrožnicah,v delih katoliških modroslovcev,apologetov in pisateljev bi našli takih in podobnih misli o prvenstvu in vzvišenosti ljubezni za cele zvezke.

To ni nič čudnega.Vsi nauki papežev,katoliških teologov in filozofov o ljubezni so le studenci in studenčki,ki pritekajo iz enega in istega vira,iz božje Besede,iz sv.pisma in sicer že iz sv.pisma stare zaveze. Kristus sam je povzel in strnil vso staro zavezo v dva kratka stavka, ki sta zopet zapoved ljubezni:

"Ljubi svojega Gospoda, svojega Boga, z vsem srcem in vso dušo in vsem mišljenjem",ter "Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!" Na teh dveh zapovedih stoji vsa postava in preroki.

Ljubezen je vsebina stare zaveze,a to še bolj velja o sv.pismu nove zaveze,ki je oznanilo o učlovečenju Sina božjega, o katerem je sv.Janez kratko zapisal: Bog je ljubezen.

Odkod torej slabi prizvok,ki ga je dobila pri nas beseda ljubezen ? Kot smo že dejali,borci v prvi liniji ne uživajo najboljšega razgleda. To je prvi in splošni vzrok nastale nejasnosti.Eden izmed vzrokov je pa tudi v napačnem mišljenju,da naš nasprotnik nikakor ne more pravilno videti naših napak in jih zato tudi upravičeno obsoditi,četudi ima sam iste ali pa še večje.V resnici je celo tako,da nasprotnik naše napake hitreje , ostreje in tudi pravilneje vidi kot pa naš prijatelj. In če so potem dobromisleči ljudje z dobrim namenom opozarjali na ljubezen,jih že samo zato ne bi smeli obsojati,da so z nasprotnikom v istem taboru,iz razloga,ker je nasprotnik govoril o isti stvari,čeprav ne iskreno in ne z dobrim namenom.

Druga pomota je bila v tem, da so nekateri sicer pravilno obsojali zlorabo, obsodili pa tudi uporabo. Jasno je namreč, da so komunisti zapoved krščanske ljubezni zlorabljali. Sami so bili brez vere in zato nevezani na kako zapoved, a z namernim poudarjanjem zapovedi krščanske ljubezni so hoteli vernikom vezati roke. Toda česa ljudje še niso zlorabili? Vse, od najbolj preprostih snovnih stvari preko naravnih čustev in naravnih resnic vse tja do svetih in nadnaravnih stvari in resnic. Ogenj, ki tako dobro služi človeku za ogrevanje in kuho, izrabi požigalec, da požge z njim sosedu hišo. Orodje, ki služi poljedelcu ali obrtniku za preživljanje, zlorabi morilec, da z njim umori človeka. Vrsto takih zlorab bi lahko na žalost raztegnili zelo na široko.

Če so komunisti zlorabili zapoved ljubezni, nas to ne sme premotiti. Zaradi zlorabe nikakor ni prepovedana pravilna uporaba. Krščanstvo je vera ljubezni ali pa ga ni. Za ljubezen v krščanstvu ni nadomestila. To je pravi krščanski realizem, ki se ga pa nekateri ustrašijo, ker ga neupravičeno imajo za manj uspešnega. Nekateri mislijo, da zahteva realizem majhen previdnostni odklon od integralnega evangeljskega nauka, oziroma vsaj delajo tako. Toda krščanski realizem je vprav v tem, da vzamemo evangelij in z njim tudi osmere blagre v vsej njihovi trpki in obenem sladki celoti. Zgled takega realističnega krščanstva so nam zapustili svetniki in le tako krščanstvo je v vsaki dobi rešitev sveta.

Zato govorjenja o krščanski ljubezni ne bo kmalu preveč. Ostati pa ne sme samo pri besedah, ampak morajo preiti v dejanja. G.B.

KVAS IN TESTO

Najnovejša knjiga pomembnega francoskega katoliškega filozofa J. Maritaina nosi naslov "Christianisme ed democratie" (Pariz 1945). Razumljivo je, da zavzema ta modrosłovec svoje stališče do demokracije, ki je na pohodu, saj je filozofija tista veda, ki ji gre prva pa tudi zadnja beseda v vseh življenjsko najvažnejših vprašanjih človeštva. Potrebno je tudi, da razmišlja Maritain vprašanje demokracije v zvezi s krščanstvom, ker kristjani moramo presojati vse duhovne tokove na svetu v luči svojega verskega prepričanja.

Maritain opredeljuje razmerje med krščanstvom in demokracijo takole: Demokratska načela imajo svoje korenine v evangeliju. Demokracija je po svojem bistvu sad evangeljskih naukov. Res je, da mnoge demokratske ustanove niso nastajale vedno v zavestni odvisnosti od evangeljskih naukov; vendar je njihova dejanska zveza z evangeliji mislecem nesporna. Za Maritaina je ta zveza tako tesna in jasna, da mu je "ideal demokracije le posvetno ime za ideal krščanstva". Bergson je zapisal: "Bistvo demokracije je evangeljsko in njeno gibalo je ljubezen". Maritain pravi, da je tragedija modernih demokracij v tem, da doslej še niso mogle oživotvoriti prave demokracije. Določneje povedano pomeni to, da se bo demokracija tem bolj približala svojemu idealu, čim bolj se bo približala evangeliju in bo dosegla svojo popolnost šele, ko bo v celoti skladna z evangeliji.

Eno izmed poglavij Maritainove knjige nosi naslov: Les nouvelles élites. Če drži, da more demokracija uspevati le tedaj, ako je vsajena v prazde evangeljskega nauka, bo to veljalo tem bolj za tako imenovano demokratsko elito. Po Maritainu bosta morali krasiti prvoboritelje za novo demokracijo zlasti dve kreposti : heroizem in požrtvovalnost. "Puissent- elles etre désignés par le héroisme et le dévouement". To so pa kreposti, ki so dar božji. Močna volja in skrbna vzgoja ju moreta naprej pojiti, varovati in pospeševati. O evangeliju in demokraciji, o evangeliju in eliti govorimo. Vprašajmo se, ali evangeliji poznajo pojem elite? Nad se domače nam zvene evangeljske prilike in primere o kvasu, soli in pa luči. To so vse le izrazi evangeljskega slovarja za moderno besedo elita.

Majhna kepica kvasa počasi a vztrajno in v tihoti prekvasi neprimerno več jo količino testa. Nekaj zrn soli, stopljenih v jedi, dà vsej jedi okus, jo napravi užitno, ali jo pa zavaruje, da se ne pokvari. Majhna oljnata svetilka sveti vsem, ki so v hiši in jim omogoča gibanje ter delo, čeprav vlada zunaj trda tema. Že iz prvih primerov spoznamo, kakšne lastnosti imej elita. Majhna, neopazna in skromna bodi sama po sebi, a uspešna in dobrodejna po svojih učinkih kot kvas in sol; v požrtvovalnem razdajanju samo sebe naj deli dobrote vsej svoji okolici, pri tem pa naj ne izvzema nikoga, kot sveti luč vsem, ki jim njeni žarki dosežejo brez izjeme, četudi pri tem samo sebe izčrpava, sama sebe uničuje. Taka je zgovorna prispodoba teh poljubnih prilik.

Ko so se apostoli prepirali, komu od njih gre prvo mesto, je nastal med njimi prepir, kdo od njih se zdi, da je največji, je Kristus takole odločil: "Kdor je največji med vami, naj bo kakor najmanjši in predstojnik kakor strežnik". Naloga elite je ponižna služba ljudem in ne vlada nad njimi. "Kralji narodov gospodujejo nad njimi. Vi pa ne tako", uči Kristus. V skladu z Učenikovim naukom je učenec sv. Peter zapisal v svojem prvem pismu: "Pasite božjo čredo, ... ne kakor bi nad svojimi deleži (verniki) gospodovali, marveč kakor vzor čredi".

Ne oblastnim, ampak krotkim je rekel Kristus: Blagor krotkim, zakaj bodo deželo posedli. Kristus zahteva požrtvovalnosti, skrajne požrtvovalnosti. Dobri pastir da življenje za svoje ovce. Pri tem požrtvovalnem delu, ki prinaša uspehih, pa morajo biti ti delavci vedno skromni in nezahtevni. "Ko storite vse, kar vam je bilo zapovedano, recite: Nekoristni hlapci smo; storili smo, kar smo bili dolžni storiti".

Tak je lik izbranih delavcev za kraljestvo božje po evangeljskih naukih. Da jih razlikujemo od izmaličenih človeških tvorb, nam evangeliji pokažejo tudi lažielitno farizejstvo. Farizeji se imajo za izbrance božje, so le človeška kasta. Za dostop k tej kasti ni potrebna nobena izbrana krepost, temveč zgolj pripadnost k neki družbeni skupnosti, pa bodisi po rojstvu, po zvezah, bogastvu ali organizaciji. Delo te kaste se ne razvija v tihem žrtvovanju za dobro stvari gospodaj, pri najbolj ponižanih in potrebnejših, ampak v oblastnem poudarjanju svojega položaja ter izvajanju oblasti od zgoraj navzdol. Farizeji si izmed krepostí izbirajo tiste, ki so na zunaj vidne ter napravljajo velik vtis med ljudmi, na primer javno opravljanje miloščine; ni jim pa za kreposti, ki ostajajo prikrite človeškim očem, kot so ponižnost in skrita a resnična ljubezen do trpečega sočloveka. Predobro so nam znane besede, s katerimi Kristus obsoja farizeje, zato jih ne bomo ponavljali. Vendar se ob tem Kristusovi besedi vedno znova začudimo: "Gorje vam, pismouki in farizeji, hinavci: kar prepotujete morje in celino, da koga spreobrnete k veri". Zakaj Kristus to graja? Farizejem šlo na to, da bi pridobili pogane za pravega Boga, ampak da bi pridobili ljudi zase, ne za božjo, ampak za svojo stvar.

Tako je temno nasprotje, ki ga evangeliji postavljajo napram podobi, ki naj bi bili sol zemlje in katerih kreposti naj bi prišle do čim večjega izraza.

Toda ali se te zahteve tičejo le izbranega kroga, ki je na delu za ritev in krepitev božjega kraljestva na zemlji, ali pa velja morda te za duhovnike? Gotovo je, da so nanašajo te zahteve v prvi vrsti in v meri na oboje, na kar kažejo tudi Kristusovi nauki, ki smo jih navedli. Delo v vinogradu božjem je posebno težko in kočljivo in zahteva s krvmi obdarjenih in skrbno vzgojenih delavcev ter požrtvovalnih in krepkih pomočnikov. Moč kvasa, ki bo moral prekvasiti široke množice, da bo pripravljeno testo za novo demokratično dobo, bo le v krepostih, ki jih njih zahteva evangelij. To so spoznali tudi najboljši duhovi in najodličnejši mislleci naše dobe.

Memor.

ZA PO MISLIH IN DEDEH
kanonika Cardijna.

Kanonik Cardijn, ustanovitelj znanega gibanja kat. delavske mladine Žosistov (J.O.C.), najbolj dinamične in idealne aplikacije načel KA, je v treh predavanjih, ki jih je imel od 15. do 17. maja na Gregorijani in na lateranski univerzi v Rimu, jasno pokazal pot, po kateri naj KA gre, da bo postala resnično to, kar je bila zamisel papeža Pija XI. in kar je živa potreba Cerkve.

I. Duh Žosizma: Proletarijat naj postane delavno človeštvo!

Nov svet se poraja. To ni le propagandno geslo, ampak je živa resnica. Ta novi svet naj bi ne veroval samo v snov in zemeljsko življenje, ampak tudi v večno. Ko bo svet imel vero v večno življenje, ne bo sicer raja na zemlji, a tudi ne tako strašnih zmot, tavanja in trpljenja, kakor je danes. Da bo to življenje čim prej postalo resničnost, moremo in moramo katoličani vsak po svojih močeh in sposobnostih svoje prispevati. Delavski sloj postaja vse bolj odločujoči činilec sodobne človeške družbe in daje sedanji dobi svoj poseben pečat. Za vse gospodarsko se razvijajoče dežele velja: kakršen je delavski sloj, taka je človeška družba, ker je delavstvo najbolj številen in najbolj razgiban element sodobnega življenja.

Cerkev je v preteklih stoletjih izgubila delavski sloj. Danes ga mora zopet dobiti nazaj, ker ga potrebuje, prav tako kot delavstvo potrebuje Cerkev. To veliko, skoraj do brezčutnosti zmehanizirano množico, ta proletarijat, moramo vrniti Cerkvi, moramo ga razproletarizirati in njegovo življenjsko moč napraviti za najmočnejši vir družbene obnove namesto razkroja. Prav v tej razproletarizaciji je bistvo, naloga in skrivnost Žosizma.

Za obnovo družbe so potrebne ne le gospodarske preosnove, ki bodo naredile konec izrabljanju delavstva in mu zagotovile dostojno gmotno življenje, ki mu na podlagi njegovega dela gre, potrebno je pa tudi pokristjanjenje, prerod duš. Žosisti so posredniki med Cerkvijo kot hraniteljico večnih resnic in med delavci. Oni morajo delavcem, med katerimi in s katerimi delajo, odpreti pravi pogled na vprašanja življenja, ki niso samo vprašanja vsakdanjega kruha, ampak prav tako in še bolj problemi večnega življenja, za katerega je določen tudi poslednji delavec. Morda je največji greh 20. stoletja prav zanemarjanje tega tako važnega vprašanja.

Pogled po današnjem svetu nam pokaže množice mladih ljudi, popolnoma prepuščenih samim sebi in vsem nevarnostim, v katere jih s slepečo mikavnostjo izvablja razkristjanjeno okolje. Te zapuščene množice so tisti nezdrav in boleč pojav, za katerega imata zdravilo samo krščanstvo in Cerkev. Dajmo jim to zdravilo in pokažimo jim vrednost, ki jo je Bog dal delu. Povejmo jim, da niso stroji v rokah izkoriščevalca, ampak otroci božji, odkupljeni s krvjo božjega Sina in namenjeni za večno srečo. Povejmo jim, da živi Kristus v njih, da hoče z njimi delati, in jih zato vprašajmo, zakaj tudi oni nočejo delati z Njim. Razložimo jim, da kdor noče verovati v resničnost večnosti, je izgubljen! To je tista božja resničnost, ki so jo krivi nauki in hujskanje proti Cerkvi prevpili v njih in zaradi česar je pri prišla nesreča nad današnji rod. Pokažimo jim, da je v božjem nauku o življenju in delu, kakor ga uči Cerkev, resnica za vse. Treba je samo, da oni to resnico spoznajo in po tem spoznanju svoje življenje uravnajo. Ali bodo to resnico spoznali ali ne, je odvisno od nas. Ker smo kristjani, vemo, da je duša zadnjega zapuščenega delavca iz najbolj umazanega predmestja odkupljena z isto božjo krvjo, ki je tekla na Kalvariji za vse človeštvo. Vemo pa tudi, da bodo tisti, ki bi lahko pomagali pri zveličanju teh dragocenih duš, soodgovorni za njihovo usodo, zato bomo delali. Apostolat na vseh poljih je naša prva dolžnost. Naloga Žosizma je: prinesti luči tja, kjer je ni, dati zdravila tistim, ki jih potrebujejo. V tem je ves smisel apostolata in organizacije.

Prava božja zamisel življenja in dela je tista osnovna resnica, ki je podlaga za srečo tu in na onem svetu. S pravilno prikazano lepoto take zamisli bomo našli med množico prve apostole, ki bodo znali uresničiti v življenju Kristusova načela. Zopet bodo našli vere, ki so jo bili izgubili in znali jo bodo pravilno ceniti, to svojo vero bodo iz žarevaliv svojem življenjskem okolju. To je pravi evangeljski apostolat. Taki apostolise bodo znali za svoje ideale tudi žrtvovati in zanje celo umirati.

Ko smo tako organizirali prve apostole-žosiste, bodo potem sami delali naprej. Če ni takoj uspehov, je treba vztrajati in delati! Pri tem je dolžnost duhovnikov, da dokažejo, da se znajo bolj žrtvovati kakor komunisti. Zavedati se moramo, da j edina uspešna propaganda proti komunizmu resnično požrtvovalno in pozitivno delo ter osebni zgled. Negativna propaganda brez pozitivnega dela več škoduje kakor koristi. Spoznajmo to globoko resnico! Žosisti so jo spoznali in zato znajo prav delati, se znajo žrtvovati, ker znajo vse to, je njihovo delo resničen in uspešen apostolat, ki se širi preko državnih meja in postaja mednaroden, svetoven. Ta apostolat bo oblikoval novo dobo. Delavske mase, ki bodo rastle iz Kristusovega duha, verovale Vanj in delale z Njim ter Zanj, bodo postale in še postajajo nosilec novega duha.

II. Oblikovanje delavskega apostolata.

Delavska KA je apostolat med delavci za delavce in po delavcih samih. Ne gre le za preoblikovanje posameznikov, temveč za preoblikovanje mas in okolja. To pa bomo dosegli le s pomočjo borcev, katerih delo bo uspešno le takrat, če bomo pravilno spoznali njihovo oblikovanje, delavnost in organizacijo. Vse te tri reči so za apostolat njim potrebne. Apostolat borcev bo le takrat uspešen, kadar bodo sami pravilno izoblikovani in dobro organizirani znali prav delati.

1. Oblikovanje: Borci sami morajo biti najprej notranje, duhovno izoblikovani. To se pravi, morajo biti prežeti duha etičnega božjega. Sami morajo občutiti vso resničnost naravnega življenja in tako tudi živeti. Nikdar ne smejo ločiti zemeljskega življenja od večnega, ne potreb prvega od koristi drugega. Življenje na tem svetu je začetek večnega življenja duše. Kristjin je posvetil za božje življenje. Tak poduhovljeni borci bodo živeli in delali s Cerkvijo in se ne bo treba več bati laicizma.

Posebej je važno oblikovanje borcev za apostolat, kajti borci so tisti, ki jim je Bog naložil sicer težko a hkratu tudi častno nalogo, da pokristjanijo razkristjanjene mase. Njihovo lastno življenje more poskati življenje apostolov. Pri delu morajo biti vedno najboljši in najvestnejši. Šele kot taki morejo postati živo orodje v rokah večne Cerkve.

Nadalje je potrebno tudi vsestransko oblikovanje. Poznati se morajo med seboj, zato nosijo žosisti posebne znake, se pogosto sestajajo in drug drugega vzpodbujajo pri delu. Za njihov apostolat jim morajo biti na razpolago potrebna sredstva, najvažnejše pa je, da kakor se iz množice izbirajo, tako tudi med množico ostanejo in med nje deluj ejo.

2. Akcija: Prvovrsten naj se ne bo osebni neposredno med nosampak je v naloga borcev, ki v njej živijo. Oni pridobivajo posameznike in z njimi postopa preobrazbeno množico samo. Da bo njihovo delo uspešno, morajo opazovati, delati in preceniti. Vsi morajo vsekdar in povsod priliko za pridobivanje, izrabiti vsako take prilike pri svojih najboljših močeh, najti vedno pravi način za pridobivanje. Analizirati morajo vsakega posameznika in odkriti njegove naravne sposobnosti, da jih uporabijo za službo nadnaravnemu. Žosisti najdejo priliko za pridobivanje povsod, na poti v tovarno, med delom in pozneje, na trgu, v gostilni in na cesti. Govore vedno o konkretnih in ne abstraktnih rečeh. Na novo pridobljeni tovariši, ki se pri žosistih niso navadili pokorovalnega prevzetništva, temveč so bili vzgojeni v nenavadljivem stremljenju k dobremu, postanejo tako notranje poglobljeni, zavedni, da želijo sedaj znajo voditi borbo za pravice delavstva in brzdijo njegove koristi. Samo take njihova idealna, požrtvovalna in nesebična

sebična borba za delavske pravice jih v očeh množice dvigne nad razkrojevalno komunistično hujskaštvo.

3.Organizacija:Ni nujno, da je organizacija samo ena.Lahko jih je več, vsaka pa naj bo prilagojena svojemu okolju.Duh je pa tisti,ki naj jih druži.Take organizacije ne drže skupaj umetne vezi,pač pa življenje.To je res organizacija delavcev,ki jo oni sami ustvarjajo,ohranjajo in prenavljajo.Duhovni voditelj je pa tisti,ki daje žostsom evangeljskega duha in notranje moči.Pri taki organizaciji pa proč s klerikalizmom!

In manibus vestris sortes vestrae.Organizacija mora imeti to temeljno resnico,ki naj uravnava njeno delo na vseh področjih,posebno živo pred očmi.Tako bodo postali njeni borci resnično "gloria Christi" in skrbeli, da bo isto postal tudi ves svet.Ko se bo na ta način evangelij oznanjal tudi tam,kamor duhovnik ne more, in bo on sam skrbel za neprestano duhovno bogatenje borcev tako,da se jim bo sam dal vsega,potem se nam ne bo več treba bati naraščajočega sovraštva in boljševizma, v zavesti,da je božja Previdnost vskrbi za svojo Cerkev ja dala v roke trdno in nepremagljivo sredstvo obnove in zmage.Čudež in hkrati blagoslov take organizacije je v njenem neprestanem pomlajanju in živi rasti,ker si pridobiva vedno novih moči,ki z vnemo prvih kristjanov donašajo vedno nove žrtve na oltar Gospodov in s tem ustvarjajo nov svet veseljnega krščanstva.

III. Propaganda v delavskem okolju.

Prvo in najvažnejše pravilo pri pridobivanju je: Ne pridobivam tovariša zato,da bi postal žosist,ampak da bi postal boljši.Propaganda je direktna in indirektna.Pridobivanje na direkten način se vrši z osebnim stikom,s skupinsko propagando na izletih in zborovanjih žosistov in po časopisih.Indirektna propaganda pa je na pr.:sin vpliva s svojim zglednim življenjem na svojega brata,sestro, očeta in obratno.Kjerkoli je žosist in kjerkoli dela,mora biti glasnik ljubezni do bližnjega.Ker je organizacija in propaganda ena celota,zato lahko rečemo,da je dober zgled najboljša propaganda.Kako naj slab človek dela propagando za dobro stvar in kako naj ima pri tem uspeh! Kakršni smo sami,tako propagando tudi delamo. Vsa sredstva propagande moramo posvetiti z molitvijo in zakramenti.Žosisti so in morajo biti pričevalci Kristusa in njegove resnice ter delavci za njeno uresničenje v življenju.Samo s takimi ljudmi bo vojskujoča se Cerkev izšla iz boja kot zmagovalka ter rešila delavski sloj in človeštvo.

.....

To je nekaj skromnih misli po besedah velikega delavskga apostola Cardijna,ki pa jih je znal on vse lepše in s svojo sugestivno močjo mnogo bolj prepričevalno povedati.V luči teh spoznanj se nam tudi jasno pokažejo velike hibe,ki so v nedavni preteklosti zadušile prvotno tako obetajočo rast slov.krščdelavskega gibanja,ki ga je začel J.E.Krek.Le spoznanje napak ter odstranitev ovir more biti osnova za bodoče delo,ki naj prinese ozdravljenje,ki je pač tako potrebno.

-X-X-X-X-X-

O totalitarizmu in fašizmu."Ta ideologija ni nič manj različna od zamisli krščanske družbe kot komunistična.Če je totalitarni duh v službi razreda ali naije,če povzroča ta duh socialno vojno ali vojno med narodi,če uči moralo diktature ali imeprija,vedno postavlja na mesto Boga nekaj popolnoma zgrešenega,zanikuje zakon vsesplošne ljubezni v prid materijalistične morale borbe in gospodstva,duši človekovo duhovno svobodo pod tiranskim pritiskom socialne koristi.Proti obževanju vsemogočne države ali rase,proti pretiranemu vzbujanju vojnega heroizma niso papeška pisma nič manj jasna kot pisma proti podobnim komunističnim zmotam".

(Straža v viharju,let.1938,št.9)

Katolicizem mora obsoditi zmoto obževanja nasilja, ambicije,brezbožnosti in sovraštva zato,ker je tako mišljenje v popolnem nasprotju s katoliškim naukom. (Straža v viharju,let.1938;čt.13)

ŠTUDENTOVSKO VPRAŠANJE

Slovence v emigraciji težijo mnoga važna vprašanja. Izobraževanje dijaške in akademske mladine v emigraciji je gotovo eno izmed najvažnejših. Vsak zrel narod posveča veliko pozornost vzgoji svojega izobražen = skega naraščaja. Radi težkega položaja, v katerem je naše ljudstvo, bodisi v domovini, bodisi v emigraciji, je tem bolj potrebno, da se vstori vse in da se omogoči vsaj enemu delu bodočega slovenskega izobraženstva svobodno študiranje in strokovno izpopolnjevanje. Študentovska skupina naše emigracije ni toliko važna radi svojega sorazmerno velikega števila, tudi ne radi svoje razgibanosti in sorazmerno dobro organizacije, temveč predvsem radi naloge, ki jo bo morala v narodu izvršiti pri bodočem prerodu. Ta mladina jim nad vse vsemu, kar je morala pretrpeti, še trdno in vztrajno voljo do študiranja in je ohranila duhovno čilost ter podjetnost. Treba je, da tej mladini pomagamo do čim širše in popolnejše izobrazbe.

Dijaška mladina je med to vojno morala doprinesti velike žrtve. Ne mislimo tu toliko na fizične bolečine, ki jih je morala pretrpeti, temveč bolj na one, o katerih se le redko govori, na žrtve in težave, ki ji jih je vojna naložila z ozirom na izobraževanje. Dejstvo je, da srednja šola od l. 1941 ni mogla več zadovoljivo vršiti svoje naloge. Med mnogimi težavami naj omenimo samo mobilizacijo profesorjev v marcu in aprilu 1941, nadalje spremembe učnega načrta pod okupacijo, prepoved mnogih slovenskih učnih knjig, zasedba šolskih poslopij in s tem združena okrnitev šolskega pouka, mnogokratne prekinitve pouka zaradi letalskih alarmov in drugih vojnih dogodkov, pomanjkanje goriva itd. K temu je treba prišteti še različna nasilstva okupatorja, preiskave, racije, internacije in aretacije učencev ter profesorjev. Poleg tega so politične strasti, ki so bile pod okupacijo razpaljene do viška, pljuskale s ceste v šolske prostore in ustvarjale ozračje, ki je bilo za mirno, rosno delo skrajno neugodno. To je šolske uspehe močno zmanjšalo. Poudariti je pa končno treba tudi dejstvo, da je okupator na Gorenjskem in Štajerskem vse slovenske šole kratko in malo zaprl, učitelje in profesorje ter ostalo izobraženstvo pa pozaprl, izselil ali odvedel v internacijo, dočim je mladino nasilno tiščal v svoje organizacije, ki naj bi jo vzgajale v poturice, potem dobimo vsaj približno sliko, kako silno otežkočen, oziroma naravnost onemogočen je bil študij za našo mladino.

Na univerzi ni bilo nič boljše. Politična borba je divjala z vso silo na univerzi, okupator je zasedel univerzitetne prostore, neprestano je grozil z zaprtjem univerze in končno je to tudi storil. Mnogo mladine je v množicah zapiral in vtikal v delovna internacija. Na drugi strani pa tudi domača mladina tudi ni mogla stati ob strani, ko je bil narod vržen v krvavo revolucijo, temveč je stopila v aktivno borbo. Vse čas je pa kljub temu iskala priliko za študij in ni izgubila volje nadaljevati svoje izobraževanje, čim bi se povrnile urejene razmere. Mladina, ki se je odzvala klicu naroda v stiski in je vstopila v aktivno borbo proti komunizmu, se to upanje ni izpolnilo. V maju 1946 sovtisti, ki so še ostali živi, morali v emigracijo. S tem se je njihov položaj glede študija še poslabšal. Mladina, ki je ostala doma, posebej pa še tisti, ki so se priključili partizanom, so dobili možnost, da v skrajšanih rokih nadomestijo vsaj približno tisto, kar so med vojno zamudili. Mladini v emigraciji pa preti nevarnost dokončne prekinitve študija usoda faliranih študentov. S prekinitvijo študija se zruši v mladem človeku vsi načrti, njegova življenjska pot se obrne v drugo smer, njegova volja in zaupanje v samega sebe pa nevarno upadeta. Taka prekinitev študija ima za mladega človeka mnogo hujše posledice, kot n. pr. zaseda, četudi več let traja. Ta prekinitev pokliče za dela. Vojna in po njej nastale razmere so mladini naložili težke žrtve in zadale veliko škode celemu narodu. Slovenska mladina v emigraciji je storila vse, da bi nastalo škodo mejila in posledice preprečila. Komaj smo se zasilno uredili v naših begunskih taboriščih, smo po zaslugi požrtvovalnih vzgojiteljev začeli ustanavljati dve gimnaziji, eno v Monigu, drugo v Wolfsbergu, tako da so mnogi srednješolci v redu končali svoje šole. Ali ...

se pa takoj začeli učiti tujih jezikov in iskati možnosti za vpis na univerze.Dejstvo, da so se slovenski študentje v emigraciji kljub poraznemu položaju in hudim razočaranjem,ki so jih morali doživeti in prestati;takoj znašli in začeli s študijem,kažejo na ustaljen značaj ter trdno voljo do solidnega strokovnega dela.

Ogromne so bile težave, s katerimi se je moral boriti slovenski akademik v begunstvu.Nepojasnjen in neurejen položaj ter značaj naše emigracije z ozirom na zunanji svet nam je povzročal skoraj nepremostljive težave v stikih z univerzitetnimi oblastmi.Potem ko so bile dosežene vsaj možnosti za pogojen vpis,pa se mnogi zaradi pomanjkanja dokumentov,ki so jih v zmešnjavi dogodkov pustili doma ali pa jih izgubili, niso mogli vpisati na univerze.Prav vsem pa manjkajo potrebna denarna sredstva za najskromnejše preživljanje v univerzitetnih mestih, za nabavo študijskih pripomočkov in to zaženši od svinčnikov in črnila naprej.

Drugačni učni načrti na tujih univerzah delajo mnogim težave pri priznavanju semestrov, že opravljenih izpitov itd. Pomanjkanje drage znanstvenih knjig in skript je tudi težka ovira.Omeniti je tudi treba, da nam manjka primerne obleke in obutve,kajti tudi to vprašanje ni bilo popolnoma rešeno.Povrh tega se obleka in obutev obrabljata in ju je treba obnavljati.To so zunanje težave,katerim se pa pridružujejo še notranje psihološke težave.

Mnogi se sprašujejo,ali naj nadaljujejo s sedanjim študijem,ker jim njihov bodoči poklic ne obeta posebnih izgledov v tujem svetu,v katerega bi se morda morali podati.Mnoge tudi muči naša negotova usoda in ne vedo, česa naj bi se lotili, da bi se najboljše pripravili na negotovo bodočnost.Skratka, duševnih muk, težav in pomislekov je veliko. Velika večina pa prod temi težavami ni klonila, ampak je prišla s podjetnim delom.Tako se je posrečilo v glavnem po iznajdljivosti akademikov samih,da študirajo od Dunaja,Gradca, Firenc,Padovo,Bologne pa do Rima.

Urejeni sta bili dve študentovski taborišči v Gradcu in Bologni,kjer so študentje dobili možnost za študij.V drugih mestih pa žive pri zasebnikih.S pomočjo dobrotnikov so si preskrbeli najnujnejši denar za vpisnino in takse ter so mnogi že opravili vrsto izpitov ter kolokvijev. Akademikom so se pridružili nekateri že dostudirani mladi izobraženci, ki so se vpisali na univerzo, da se izpopolnijo v svoji stroki,oziroma so začeli s študijem nove sorodne stroke.

Tudi srednješolska mladina ni zaostajala.Požrtvovalnosti profesorjev se je pridružila resnost in prizadevnost učencev.Tudi neposredni stik med učitelji in učenci je radi manjših razredov in skupnega bivanja v taborišču rodil ugodne sadove.

Če bi danes narodili črto pod delom, ki ga je lansko leto dovršila naša dijaška mladina, bi mirne duše mogli ugotoviti naslednje: Kljub vsem težavam in pomanjkljivostim,ki so sedaj obstojajo, so bili doseženi sorazmerno dobri uspehi.Mladina si je vedno želela, da bi mogla študirati v tujini, sedaj se nam pa nenadno razmere to priliko tako rekoč vsililo.Zato moramo storiti vse,da odpravimo ovirajoče okoliščine, da bomo imeli od bivanja in študija v tujini res čim več koristi.Ta prilika naj služi temu, da si bomo razširili duhovno obzorje, se naučili tujih jezikov, spoznavali tuje kulture in literature, si poglabljali svoje strokovno znanje ter nabirali življenjskih izkušenj, potem ko nas je usoda tako hudo udarila.Ugotoviti je treba eno: Mladina je povečini pridno delala,ni zapadla duševni otopelosti in se ni prodala denarju.

Vendar je študentovski problem v bistvu še nerešen.Prihaja novo šolsko leto in pred nami stoji cela vrsta vprašanj,ki zahtevajo takojšnje rešitve.Vprašanje dijaštva v emigraciji je treba smatrati za važen narodni problem.Ne zahtevamo privilegiranega položaja,razumemo,da ne moremo biti obvarovani pred vsemi težavami begunskega življenja,vemo,da bo

raš problem dokončno rešen skupno s celotnim emigrantskim vprašanjem, želimo pa,da se naše vprašanje ne zapostavlja ter da se rešuje hitro in s širokim srcem.Pred vsem pričakujemo pravega razumevanja. Na prošnje dijaške mladine bi se ne smelo gledati kot na nepotrebno gitnárjenje ali celo na iskanje nekega neupravičenega ugodja. Za študij je potreben poleg pridnosti in dobre volje tudi denar.Pogrešamo velikopotezne akcije za zbiranje sredstev za študij mladine.Pravijo nam ,da ameriški rojaki ne razumejo dobro potreb študirajoče mladine.To je gotovo zato,ker jim problem ni bil pokazan v vsej svoji globini in poreči nujnosti.Prepričani pa smo,da bi se dalo to našim rojakom pojasniti in da bi potem s širokim srcem podprli tako zbiralno akcijo.Do danes takšne podpore skoraj nismo bili deležni.

Druga važno načelo je: neglejte na mladino samo s političnimi očmi.Mladina noče biti last nobenepolitične stranke,skupine, gibanja, ampak vsega naroda. Mladina noče izgubljati časa s politiziranjem,ona hoče delovno delati in se usposabljati za poklicno delo med narodom.Šola naj pri reševanju dijaških vprašanj nikdar ne odločuje skupinska pripadnost,ampak izključno le zakonitost in stremljenje po čim boljši uporabi vseh sil.Pustite tudi mladini,da o vseh vprašanjih,ki njo zadevajo, svobodno in javno govori in da pri njih reševanju sodeluje. Šele potem bo prišla mora do prepričanja,da je bilo vse storjeno in da več ni bilo mogoče storiti na tem področju.

Sedaj so najvažnejša naslednja vprašanja:

1. omogočiti čim večjemu številu akademikov rodan in ustaljen študij do diplome na kaki univerzi. V to vrsto spada študij skupine akademikov v Ameriki,prizadevanje SDŠ,da omogoči študij potem Pax Romane. Glavno akcijo v tem pogledu bi bilo treba šele začeti in to na najširši osnovi.

2.Akademiki si morajo na kakršen koli način preskrbeti svoje izgubljene dokumente, oziroma jih na kak način nadomestiti.Ker je to splošno vprašanje,ga je treba tudi enotno reševati in nuditi prizadetim potrebno pomoč.Tisti,ki nimajo maturitetnih spričeval,naj po možnosti ponovno maturirajo. Načelo bodi: v letošnjem letu morajo biti vsi slovenski akademiki in abiturijenti vpisani na univerzah.

3.Abiturijenti in mlajši akademiki naj se po možnosti vpisejo v kake krajše tečaje za praktične poklice (radiotehnični, geodetski,trgovski, pisarniški itd).

4. Posamezne akademske organizacij po univerzitetnih mestih naj bodo med seboj v stalnih stikih in naj druga drugo obveščajo o možnostih za študij ter preživljanje in o drugih nadevah.

5. Begunskim gimnazijam naj se priborí pravica javnosti.

Nič novega nismo napisali.Vemo,da se ponovi skoro nepremostljive težave;ki ovirajo rešitev teh vprašanj,tudi nismo s tem izčrpali tega problema do dna,a kar smo napisali,smo storili z namenom,da se naši ki stojijo prod novim šolskim letom, opozorimo javnost in ki nosijo odgovornost,na to težko in usodno vprašanje.

OSEBNOST DRUŽBENO VPRAŠANJE.

Zanimivo delo o kapitalizmu, socializmu in demokraciji je napisal znani nacionalni ekonom Schumpeter,učenec Boehm- Bawerkove šole,profesor na raznih univerzah,finančni minister v povojni Renmerjevi(pa ne sedanji) vladi, nato pa profesor na Hawardski univerzi.(Capitalism, Socialism and Democracy, George Allan and Aurdin ,London).

Ali more kapitalizem ostati pri življenju? Ali more socializem funkcionirati? Ali je v socialistični družbi možna demokracija? Na ta vprašanja odgovarja Schumpeter v gori omenjeni knjigi.

"Ali more kapitalizem ostati pri življenju? Mislim, da ne",Ta kratka Schumpetrov stavek zadovoljuje vse,ki so si edini v obsojanju kapitalističnega sistema.Če pa berejo knjigo dalje,naletijo na marsikatero presenečenje.Schumpeter popisuje najprej čudoviti porast blagostanja , ki ga je povzročil kapitalizem.Od l.1870 pa do 1.1930 so dobrino,ki so jih ponujali ameriškim konzumentom,naraščale letno povprečno za 2% prav tako pa se je neprestano večal produkcijski aparat,ki je to bogastvo ustvarjal.Če predpostavljamo enaki ritem,nadaljuje Schumpeter,

bi obstoj kapitalizma v nadaljnem polstoletju podvojil blagostanje podvojenega prebivalstva in družbe bi mogla, ne da bi kaj občutila, prenašati vsa socialna bremena, katera bi ji naložili za likvidiranje vsega tega, kar danes imenujemo revščino. Če predpostavljamo, da bi bila sedanja brezposelnost v Združenih državah kronična, bi znašala finančna obremenitev za človeka vredno življenje in vzdrževanje brezposelnih 8% narodnega dohodka.

Toda, ali je kapitalizem še zmožen naporov, kakor jih je bil zmožen prej? Regni socialisti ne zanikujejo, da je čudovito razvil produktivne sile človeštva in priznavajo, da je imel delavski razred v nasprotju z Marxovimi trditvami veliko korist od splošne obogatitve, ki jo je prinesel kapitalizem. Odrekajo pa, da bi mogem kapitalizem tudi v bodoče roditi dobre sadove. Zakaj? Ker je premagal stanje svobodne konkurence in se nahaja v stanju nepopolnega monopola in ker velika podjetja, ki obvladujejo trge, ne zvišujejo proizvodnje in ne vplivajo na znižanje cen kot svobodna konkurenca. Schumpeter na to odgovarja, da take svobodne konkurence v veleindustriji sploh nikdar ni bilo in da iz tega logično izhaja, da trditev o prenehanju te konkurence ne more biti argument za napoved kapitalističnega zloma in da končno veliki industrijski kompleksi, ki jih označujemo z netočnim imenom "trusti", ne zadržujejo izdelovanja in povečevanja produktov, marveč ravno obratno, pospešujejo.

Zakaj pa naj bi bil potem kapitalizem obsojen na konec? Schumpeter prav vzrok je v tem, ker ljudje ne verujejo več vanj in nočejo nič več vedeti o njem. Kapitalizem je sam ustvaril vzroke svojega uničenja. Ta trditev je marksistična in antimarksistična obenem. Res drži dejstvo, da kapitalizem samega sebe uničuje, kakor pravijo marksisti v svoji dialektiki. Toda marksizem tudi trdi, da ob krizo dokaz, da je kapitalizem zgrešen in da mora zato propasti, ker je kot sistem zgrešen. Ne, pravi Schumpeter – in to je antimarksistični del njegove trditve – kapitalizem ni gospodarsko napačno zgrajen, pač pa mu škodujejo in ga uničujejo politične in psihološke okolnosti, ki jih je sam ustvaril. Kapitalizem je po Schumpetru čudovito orodje materijalnega napredka. Stalno spreminjanje pa ga ne onesposablja, temveč usposablja za izpolnjevanje njegovih nalog. Kljub temu pa tožimo o krizah in neenakostih, ki jih ta sistem rodi. Tu pa pridemo že na psihološko področje. Vzrok teh neenakosti je bojazen pred revščino in poželjenje po bogastvu, ki vodi ljudi k mrzličnemu delu.

Kapitalistični režim se da v teoriji racionalno – pa samo tako – opravičiti, ni pa spoštovan, ne uživa zaupanja niti ne ugleda. Kapitalizem namreč spravlja na površje vodilni razred, ki je sposoben zaslužiti denar, ki pa je nesposoben, da bi si ustvaril politični ugled in poslušnost. Večina zgodovine kapitalizma se je odigrala, ko je imel politično oblast višji meščanski razred, proti kateremu so se razmahnili v Angliji neutrudno boriti denarni ljudje, da bi ga uničili. V ta namen so stremeli po politični zvezi z delavskim razredom. To je bila doba političnega liberalizma. Kerenski s tem uničili gospodarsko neodvisno meščanstvo, ki je najdostopnejše za pametne razloge, so tudi samo sebe pahnili v prepad, ker so na drugi strani obetali pred nogočnim proletarijatom, na katerega niso imeli nobenega moralnega vpliva.

Politična drama se je v glavnem odigrala v delavnici, kjer je bil delavec najprej disciplinirom, pa ne zato, ker ga je prijel sistem, temveč zato, ker je takratni delodajalec užival še nekaj ugleda pri njem. Toda ta ugled je ob stalnem stiku s delodajalcem zbledel in delavec ga je kot njegov politični zavezmik proti staremu plemenitaškemu lastniku čutil enakopravnega. V sporih je bila država najprej zavezmica podjetnikov, nato nevtralna, končno pa je postala zavezmica delavcev. Lastnik je fizično izginil, na njegovo mesto je stopil direktor, ki je sam dobival plače in je bil v razrednih sporih brezbrižen. Leto si je v bližnji bodočnosti, nadaljuje avtor, lahko misliti, da bo postal socializem edino sredstvo, ki bo vpostavilo disciplino v podjetju in socialno disciplino v splošnem.

Socialistični voditelji lahko računajo ne le, da jim bo delavstvo v srcih naklonjeno, ampak imajo tudi v rokah še bolj konkretno orožje, s katerim si morejo zagotoviti poslušnost delavcev, namreč absolutno diktatorsko oblast. Kakor hitro je namreč politična in gospodarska moč v istih rokah, lahko razpolaga gospodarska oblast z vsemi pristnimi sredstvi politične oblasti. Socialistični lastnik lahko razpolaga z državno policijo, stavka je v takem sistemu sabotaža. Primer : Rusija.

Kazen odpusta je v takšnem sistemu strašna,ker izključuje namestitev v vsakem drugem podjetju. V takem sistemu bi tudi ne bilo nikake solidarnosti med delavci različnih podjetij,kajti oni,ki so zavlačevali delo na onem mestu,bi ogrozali izvršitev načrta,od katerega vsi pričakujejo koristi. Intelektualce bi požrla socialistična birokracija.

Kot vidimo, je za Schumpetra ta problem bolj politične in psihološke narave kakor gospodarske.Nadalje tudi sistematično obdela fukcioniranje socialistične države ter odgovarja kritikom, zlasti Misesu,po katerem bi socialistične oblasti morale propasti,ker ne bi mogle preračunati potreb,ker bi jim manjkal mehanizem cen. Ta ugovor ne velja, ker ga ni nobenega razloga,da ne bi mogla socialistično gospodarstvo doseči prav take dobrih ali celo boljših uspehov kot kapitalizem. Tudi ni nobenega razloga,da ta aparat ne bi mogel dobro funkcionirati , potrebeval bi pa zato strahotno birokracije.

Zanima nas še vprašanje,ali bi socialistični gospodarski sistem mogel ustvariti novo socialistično civilizacijo,zaradi katere hočejo najbolj prepričani in fanatični socialisti izvesti to revolucijo.Schumpeter dvomi o tem.Če hočemo njegov dvom povedati v marksističnem izrazoslovju, bi rekli: kakor je prepričan,da kapitalizem ne bo propadel zato,ker bo uničena njegova podstavba — to je sistem kot tak —,temveč le z uničenjem njegove nadstavbe — to so čustva, zaupanje.Ravno tako tudi možno dvomi,da bi na socialistični podstavbi mogli zgraditi ono nadstavbo,ki jo pričakujejo.

Če pa govorimo politično,kakšen bo rezultat? Ali bo socializem mogel biti demokratičen? Da, odgovarja Schumpeter,toda le pod pogojem, da pod izrazom demokracije ne pojmujemo svobode posameznika,kajti slednji bo treba kolektivnemu načrtu vse povsod, prav tako tudi ne svobode intelektualcev,da bi mogli razširjati svoje poljubne znanstveno nazore,ki ne spadajo v kalup splošnega načrta in bi z njimi vnašali nered v načrtno narodno gospodarstvo.Prav tako ne bi bilo mesta za pravico,po kateri si bili državljani deležni vodstva javnih interesov, kajti pobuda more v takem sistemu prihajati nujno od zgoraj.Demokracija bi obstojala le v tem,da bi bilo mogoče izbirati med dvema ali več skupinami , ki bi tekmovale,katera bo storila več za pogon mehanizma, ki obvladuje vse državno življenje.

Ne da bi se na tem mestu spuščali v globljo kritiko teh vsekakor zanimivih Schumpetrovih pogledov na osrednji problem sedanjega stoletja, bi ob koncu pripomnili le naslednje: Kdor hoče vsestransko,to je moralno,socialeško , psihološko in strukturno funkcionalno plat tega problema obvladati in spoznati vso ogromno družbeno in gospodarsko problematiko velikega časa, v katerem živimo, mora dodobra proučiti in doumeti vrsto papeških socialnih okrožnic ter znanstvena dela Misesa, Hayeka in Schumpetra.

Strankarsko politično , omizno ali pa zgolj površno propagandno poznavanje te problematike privede do takega dilotantizma v praktični gospodarski in socialni politiki,kakor smo mu bili priče v neposredni predvojni jugoslovanski eri.

_o_o_o_o_o_

\- - - - -

\- - -

Angleški katoličani skrbe za Poljake.

Na pobudo westminstrskega nadškofa kardinala Griffina so angleški katoličani ustanovili poseben odbor za pomoč Poljakom,ki se nočejo vrniti v domovino. Na prvem zborovanju,ki ga je ta odbor priredil, je govoril sam kardinal Griffin.Pozval je angleške katoličane,naj vsaj oni dajo dolžno priznanje poljskim vojakom in Poljski sami,ki je toliko žrtvovala za zmago krščanstva in človečanstva nad nasiljem, a danes so najboljši poljski sinovi ostali brez domovine in skoraj brez sredstev za bodočnost.
Kardinal sam je v ta namen kot prvi daroval 1000 funtov sterlingov

PAX ROMANA

XX. kongres v Friburgu v Švici.

Delegat Slovenske dijaške zveze nam popisuje potek 20.svetovnega kongresa Pax Romane. Je to po kongresu v Španiji 2. svetovni kongres po koncu vojne. Na kongres v Španiji SDZ zaradi tehničnih težav ni mogla poslati svojih zastopnikov. Kongres v Friburgu pa je za SDZ in za slovensko študirajočo mladino posebno važen, ker so se na njem utrdile vezi med različnimi kat.akad.organizacijami. Tako je tudi SDZ, katere odbor je v emigraciji, poglobila in utrdila svoje že stare zveze s kat.akad.organizacijami drugih narodov in centralo Pax Romane. Da priznavanje SDZ, kot je iz poročila razvidno, je bila Pax Romana opozorjena na problome katoliške mladine iz Srednje in Vzhodne Evrope, ki ji zmaga zahodnih demokracij ni prinesla demokratične svobode niti verskega miru. Jr.

Prijazno mestece pod belimi planinami nas je prisrčno pozdravilo. Prav v tem kraju je pred 25 leti stekla zibelka mednarodne organizacije za katoliške akademike in izobražence — Pax Romana.

Brez dvoma se še marsikdo spominja Kongresa Pax Romane, ki je bil l.1938 na naših tleh: Rogaška Slatina, Bled, Ljubljana so ostali v najlepšem spominu pri vseh, ki so se tega kongresa udeležili in še danes se z veseljem spominjajo dni, ki so jih preživeli v Sloveniji.

Delo Pax Romane se, združiti in vzdrževati stike med posameznimi narodnimi organizacijami. Med vojno je bilo omejeno pred vsem na socialno pomoč, ki jo je v glavnem izvrševalo tajništvo za Sev.Ameriko s pomočjo južnoameriškega podtajništva v Švici internirancev in vojnih ujetnikov. Po končanih sovražnostih je vodstvo začelo z normalizacijo dela in prvi sadovi so bili pokrajinski kongres v Londonu l.1945 in kongres v Španiji letos spomladi. Zaradi 25 letnice je bilo sklenjeno izvesti tudi jubilejni kongres in sicer v kraju, kjer je Pax Romana nastala in delovala.

Enainštirideset narodov je bilo zbranih na slovesnostih z več kakor 600 delegati raznih katoliških organizacij. Srečali smo se stari znanci iz Slavia Catholica, pozdravili smo se s predvojnimi prijatelji, s katerimi smo navezali stike na ljubljanskem kongresu. Ozračje slovesnosti in pravega krščanskega razumevanja je vladalo v prostorih krasne Friburške univerze, ki je odprla vrata številnim prijateljem in gostom.

Na študijskih dneh, ki so skupščini Pax Romane, je bilo govora pred vsem o organizacijskih problemih, o odnosih Pax Romane do drugih akademskih organizacij in pa o nadaljevanju sodelovanja z mednarodnim podpornim fondom (FUSE), preko katerega se je v glavnem izvajala vsa socialna pomoč.

Na predlog slovenskega delegata je bila sestavljena komisija delegatov, ki se nahajajo v emigraciji. Ta je še istega dne predložila skupščini spomenico in izrazila željo, da Pax Romana posveti več pozornosti visokošolcem in diplomirancem v emigraciji. Skupščina je predlog odobrila in pooblastila izvršni odbor Pax Romane, da ustanovi posebno podtajništvo za begunce in da v najkrajšem času izvede njegovo organizacijo. Istočasno je bil delegatom posameznih organizacij izročen kratek Pro memoire z željo, da se vsaka posebej zanima za težak položaj slovenskih visokošolcev in diplomirancev v tujini in skuša najti sredstva za uspešno pomoč. Tako je bila izročena obširna spomenica, namenjena katoliškemu svetu, v kateri je obrazložen historijat okupacije in komunistične revolucije v Sloveniji. V njej je obdelano tudi težko gmotno in pravno stanje naše emigracije.

Pred zaključkom skupščine je bil sprejet na predlog istega delegata sklep, da naj bo v izvršnem odboru Pax Romane tudi zastopnik Slovanov in je bil za prihodnje delovno obdobje imenovan eden od poljskih delegatov.

Kongresni dnevi sami — od 31.avgusta do 5.septembra — so bili bolj manifestacija v proslavo 25.obletnice obstoja Pax Romane. Glavna misel je bila: „Dolžnosti in odgovornosti katoliškega akademika s sledečimi predavanji: 1) Duhovni temelji naših dolžnosti in odgovornosti, 2) Krščanstvo in današnji svet, 3) Poslanstvo katoliškega akademika na univerzi, 4) Apostolat izobraženca in 5) Poslanstvo katoliških organizacij.

Jubilejni kongres Pax Romane je pokazal, da so smernice katoliškega dijaštva in izobraženstva po vsem svetu kljub vojni ostale nespremenjene in da so se še bolj utrdile. Žal je vojna tudi tu pustila svoje sledove in bo treba še mnogo, mnogo dela in mnogo potrpljenja, da bo Pax Romana postala končno to, kar bi morala biti: Steber in temelj organiziranega katoliškega življenja med študenti in akademiki, pred vsem pa med katoliškim izobraženstvom po vsem krščanskem svetu. S.F.

JUBILEJNI KONGRES FUCIja

(Zveze italijanske katoliške akademske mladine) v Firencah od 4. do 9. septembra.

Slovenski akademik, ki je imel priložnost, da se kot opazovalec udeleži kongresa FUCIja v Firencah, nam opisuje svoje vtise med italijanskimi katoliškimi akademiki. Polog velikih in neprijetnih težav, ki jih prinaša s seboj emigracija, nam pa tudi nudi priliko, da od blizu spoznavamo življenje in miselnost drugih narodov. Tako nam to poročilo ne podaja le idejne vsebine tega kongresa, temveč tudi življenjsko ozračje in krajevni kolorit, ki sta značilna za današnjo italijansko kat. mladino. Posebnost tega kongresa je tudi, da se je njega vodstvo izogibalo časovno političnih razprav in demonstracij, četudi so bili med udeleženci vidni politični ljudje. To dejstvo je tudi vplivalo na sklep, da to poročilo objavimo. Želimo pa tudi, da bi nam naši prijatelji iz drugih krajev na pisali o svojih stikih te vrste, saj nam more to le razširiti obzorje in poglobiti presojevalni čut do sebe in do drugih. Ur.

Mesto cvetja so preplavili akademiki in akademičarke s svojimi pestrimi tradicionalnimi študentovskimi pokrivali. Veliki transparenti v narodnih barvah na Via Cavour, Via Calzaioli ter S. Maria Novella naznanjajo 27. kongres fucinov (tako jim pravijo ljudje) in proslavo 50 letnice ustanovitve FUCIja. Popoldne je, ura gre proti peti. Pred Duomom se zbira mladina in čaka. Cesta med Duomom in baptisterijem je že skoraj zaprta za množice. Nato nenadne gibanje in ploskanje. Po stopnicah prihaja nadškof in kardinal Della Costa in z njim prosvetni minister Guido Gonella. Množice gre za njima v cerkev, kjer je po petih litanijah in Salve Regina spregovoril kardinal kratke besede, vzpodbujajoč katoliško akademsko mladino k vedno bolj živi veri in k vedno večji ljubezni do presv. Evharistije. Pesem je zadonela iz mladih in navdušenih grl in odmevala med slavnostno razsvetljenimi Vasarijevimi in Brunelleschijevimi freskami v notranjosti vsemu svetu znane Brunelleschijeve kupole.

Nato Via Calzaioli zopet oživi. Eni v štiristopih, drugi vsenavzkrižnite kongresniki pojoč proti Palazzo Vecchio. Mimoidoči se sustavljajo in gledajo, eni jih pozdravljajo, drugi se pa spogledujejo. Dvorano Cinquecento so kongresniki napolnili do zadnjega kotička, najpredrznejši pa so se spravili celo na podstavke razgibanih de Rossijevih marmornih skupin z Herkulom. Firenški podžupan Zolli je v imenu mesta pozdravil italijansko katoliško mladino, zbrano iz vseh delov Italije, in jo opozoril, naj ostane zvesta svojemu geslu: vera, znanost, domovina.

Po pozdravnih besedah predsednika Murgia je spregovoril prosvetni minister Gonella, ki je bil kot akademik sam član Fucija. Njegove besede so bile mirne in globoke. Vsa dvorana jim je napeto sledila. Govoril jim je o svojem obisku v tem mestu na kongresu Fucija pred 19 leti. Pozdravil je vse zbrane in jih opomnil, naj prenovitve univerze ne pričakujejo od države, temveč bo prišla obnova le po njih samih. Potem je iz zgodovine prikazal ozko povezanost med Cerkvijo in univerzo, saj so vse prve in najslavnejše univerze nastale na pobudo papežev in iz marljivosti menihov. To tesno sodelovanje pa je protikrščanski duh 18. stoletja v veliki meri razrahljal. Univerzitetne knjižnice so napolnile knjige, polne protiverskega strupa in surova snovnost nekaterih študijskih strok je prepad med Cerkvijo in univerzo še poglobilo. In kaj naj pričakujemo od živega sodelovanja med obema institucijama?

Prvič, premaganje velikega nezaupanja v univerzo. Dijak pride na univerzo z obudovanjem in pritajenim strahom, a je nestetokrat razočaran,

saj sliši nauke,ki so brez pravih temeljev in daleč od resnice. Tako je univerza postala tovarna diplom in advokatov,namesto da bi bila oblikovalnica človeškega duha. Samo Krščanstvo more dati tiste prave temelje,ki jih mora imeti vsaka znanost,in samo krščanstvo more vse nauke osvetliti s pravo lučjo resnice.

Drugič,dosego zazeljene enotnosti znanosti. Specializacija v posameznih vejah znanosti je nujna. Pri tem pa ne smemo zapustiti temeljev,kajti oddaljiti se od resnice pomeni resnico izmaličiti v puhlo sofistiko in polovičarsko znanost,katerih trpke sadove svet danes žanje.

Tretjič,utrditev plodne svobode znanosti.Pod totalitarnim režimom postane človek samo orodje v rokah države ali družbe.Krščanstvo pa pomeni pravo sorazmerje med človekom in družbo. Krščanstvo oznanja ljubezen do knjige,a le do tiste,ki je v njej resnica.Resnica pa je življenje.Resnica je duh in ne snov. Samo taka resnica je svobodna in njena moja je zopet resnica.

Četrtič, duh novega človeštva naj pronikne v življenje.Civilizacija se bo mogla obnoviti le, če bo našla pravo filozofijo z dobrim temeljem. S tem bo civilizaciji in znanosti omogočeno sodelovanje in ustvarjen stalen stik med življenjem in kulturo.

Petič,treba je postaviti most do vseh filozofij,tudi nekrščanskih, katere verujejo in priznavajo resnico ter svobodo. Most med nami in njimi je to,da vsi hočemo isto,namreč resnico. Seveda,ako hočemo drugim dati resnico,jo moramo najprej sami imeti.Prav zato pa je sodelovanje med Cerkvijo in univerzo tako važno.

Nato je govornik omenil trpko sliko današnjih dni,ko se razvnema boj med dvema svetovoma. Spodbujal je mladino k delu in ljubezni do heroizma. Rekel je,da kakor nastaja življenje ob spoju dveh,tako se tudi novi svet poraja v stiku s starim.V ta novi svet pa moramo stopiti prežeti novega duha.

Drugi dan kongresa so se akademiki zbrali v cerkvi S.Maria Novella pri sv.daritvi in poslušali toplo besedo svojega generalnega asistenta,da naj s svojim delom dokažejo,da so še vedno tisti,kakor jih je bil označil PIJ XI.,ko je dejal,da je " KA zenica Cerkve, FUCI pa zenica zenice."

Popoldne je v gledališču Pergola zborovalce pozdravil prof.Rossi v imenu italijanskih katoliških diplomirancev. Za njim je govoril Msgr. Guano o univerzi in kulturi: Kultura je plod človeške narave, katera s svojo svobodno voljo in razumom stremi za vsestranskim ustvarjanjem. Univerza je izraz kulture. Obe imata torej isti izvor v človekovi naravi,imata tudi skupni cilj,namreč v Bogu in v Resnici.Kako naj torej duh kulture,ki je obenem duh univerze,gre mimo resnice, mimo Boga in mimo vsega, kar je Njegovega.

Popoldne je Msgr. Costa govoril o univerzitetnem in asketskem življenju med akademiki.

V takem ozračju so dnevi kongresa hitro minevali.V petek so si študentje ogledovali mesto. Če si šel na Piazzale Michelangelo, si tam srečal skupino fucinov iz Barija ali Milana,katerim je njihov firenški tovariš razkazoval mesto in okolico, govoril o Michelangelovem Davidu, njegovi Zarji,Dnevu, Večeru in Noči. Če si šel v Palazzo Pitti, si v Gallerie Palatine videl skupine fucinov,kako so se ustavljali pred Caravaggiovim San Girolamom,pred Rubensovimi Nimfami in Satiri ali štirimi filozofi ali Sv.Družino, kjer se ,tako bi človek dejal,umetnik igra s telesi. Drugi so spet strmeli v ponosno Tizianovo La Bella, v temni portret Ippolita Mediči ali v ponosno Magdaleno,ki vlada v dvorani Saturna. Povsod si srečával fucine bodisi v Medicejski kapeli ali v Sacristia Nuova ali pa v Accademia delle belle arti in izraz njihovih misli je bil : Firence so samo ene.

Sobota je prav za prav zadnji dan kongresa. Dopoldne je bilo predavanje prof.Marreja o " Akademiku in njegovem življenju s Cerkvijo", popoldne pa je glavni predsednik Murgia podal resume o delu FUCIja od ustanovitve in zlasti v teh povojnih letih. Sledilo je še nekaj misli o delu v bodočnosti in program kongresa je bil s tem tako rekoč izčrpan.

Naslednjega dne v nedeljo so vsi akademiki odšli v osem kilometrov oddaljene Fiesole,kjer so bili pred 50 leti položeni temelji njihovi organizaciji. Tam so v stari katedrali prisostvovali sv.daritvi in vsi pristopili k obhajilni mizi. V dveh govorih so se spominjali svojih začetnikov,kakor je bil Msgr.Pigi, in drugih vzornikov svoje velike organizacije. Z nepopisnim navdušenjem so vsi sledili toplim besedam papeža Pija XII.,ki je s posebnim pismom pozdravil kongres. F.K.

=0=0=0=0=0=

PRIJATELJI NAM PIŠEJO...

Pismo iz Gradca.

Čeprav smo že nad eno leto v Avstriji,je vendar težko izreči dokončno sodbo o tej politični enoti,ki ji pravimo Avstrija.Zato naj bodo naslednje misli le osvetlitev nekaterih vprašanj,kakor se pač kažejo tujcu iz graške perspektive.

Avstrijsko ljudstvo je pojem,ki bi ga vsi radi obudili k življenju. Vsi namreč nagonsko čutijo,da je avstrijska državnost upravičenale,če sloni na posebni avstrijski narodnosti. Zato poudarjanje vseh resničnih pa tudi namišljenih razlik med Rajhovci in Avstrijci. Zadnje dni so izumili tudi že razliko med Volksdeutsche in Volksoesterreicher.Pri starejši generaciji take fraze še nekaj vlečejo,mladina pa se smeji,ker ve,da je namreč nemška kultura v Avstriji in Nemčiji ista in da so Goethe in drugi prav tako njihova last kakor je Rosegger. Čeprav mladina ni več obremenjena z miselnostjo stare monarhije,jo je nacistična vzgoja zbližala z miselnostjo starih v eni točki:da so Nemci nekaj več kot kot Slovani in da jim pripada vodilna vloga v Srednji Evropi,kjer bodo igrali v tej ali oni obliki Avstrijci gospode,ostali narodi bodo pa zanje opravljali hlapčevska dela.Zato porušenega Dunaja ne bodo obnovili na Avstriji primeren obseg,kar bi znašalo približno 600.000 prebivalcev,ampak sanjajo o neki gospodarski, če že ne o politični hegemoniji nad Srednjo Evropo in nad Balkanom. Obnovitvenega dela se resno ne lotevajo,pa ne samo zato,ker jih ovira razdelitev na štiri pasove,temveč tudi zato,ker so bili vajeni,da so doslej delali namesto njih vojni ujetniki in civilni delavci skoraj vseh evropskih narodov.

O politični dalekovidnosti ni govora. Kljub temu,da je splošno znano,da se nahaja Avstrija že v stanju biološkega izumiranja, so označili Nemce,ki so se pred sto leti tudi od Avstrije naseljevali po Češki in Balkanu, za tujce in sovražnike in jih z nelepimi opazkami silijo v Nemčijo.Zaradi trenutnih težav v prehrani so zamudili edinstveno zgodovinsko priliko,da okrepijo nemško narodno rast v Avstriji.Sicer so pa ostali stari šovinisti. Ne samo,da zahtevajo Južno Tirolsko,ki jim po narodnostnem načelu in po zgodovinski povezanosti nesporno pripada,ampak tudi Kanalsko dolino. Štajerska avstrijska ljudska stranka pa hoče celo Štajersko do Save! Ta zahteva je bila dolgo časa razstavljena v nekem izložbenem oknu na Herrengasse v Gradcu. Starejši rod je prepričan,da je bila stara monarhija dobra mamica vsem narodom,tudi nam Slovencem,in da o ponemčevanju ni bilo govora.Vsi pa trdijo,da je Avstrija storila več kot svojo dolžnost do Koroških Slovencev v tem pogledu.Do te trditve se je povzpel celo sicer najboljši katoliški tednik " Furche " na Dunaju!

Pri volitvah so se potegovale za glasove tri stranke: komunistična, socialistična in ljudska. Komunistična stranka je razpolagala z izrednim propagandnim aparatom,toda ruska zasedba vzhodnega dela Avstrije in pa redki vojni ujetniki,ki so se vrnili iz ruskega vojnega ujetništva, so pripomogli k temu,da je bil delež komunistične stranke pri glasovanju zelo pičel.Po volitvah so zahtevali večjo udeležbo v vladi in pri oblasteh kakor jim pa po glasovih gre,zatrjujoč,češ da bodo nekatere države Avstriji bolj naklonjene,ako bodo komunisti v vladi močno zastopani. Sedaj so podaljšana roka tuje velesile, a kljub udeležbi v vladi poskušajo izrabiti vse ugodnosti opozicije.Njihov tisk z zvenečimi=

mi naslovi (Wahrheit,Volkswille, itd.) zganja demagogijo in se pridno posluzuje neresnice. Graska "Wahrheit" je na pr.po francoskih volitvah prinesla pod velikim naslovom,da so zmagali komunisti, naslednjega dne pa je nekje med ostalimi clanki prinesla pravilne stevilke volilnih rezultatov. Sorazmerno visoka naklada komunisticnega tiska prica,da je odpor proti komunizmu bolj oportunisticnega,kakor nacelnega znacaja.

Druga najmocnejsa stranka je socialisticna,ki cuti v angleski zasedbeni coni podporo angleske vladne stranke,s katero se po krivici enaci.Ostala je se vedno tako razrednobojna in kljub nekaterim izjemam strupeno protikrscanska kot je bila nekoc.To se je pokazalo posebno v debati glede solstva in ob vprasanju krizev v solskih prostorih.Sodelovanje s komunisti zavraca in izvaja do njih celo druzabni bojkot.Njen program je socializacija v smislu podrzavljenja.

Ljudska stranka si je pri volitvah zagotovila picilo vecino nad ostalimi.Ona predstavlja zmes raznolicnih prejsnjih strank in je bolj zbirali'sce vseh,ki nasprotujejo komunizmu in socializmu,kot pa stranka s svojim izdelanim programom. V zadnjem casu se je tudi ta stranka izjavila za socializacijo kljucnih industrij v obliki zadrug,kjer bi bili tudi delavci lastniki podjetij,nadalje tudi za uvedbo lodene zasebne lastnine stanovanj. V glavnem zdruzuje kmete,del industrijcev in del meScanstva,med delavci se pa ne more zakoreniniti.Veckrat se zavzema za pravice katolicanov,ki so zaradi kulturnobojnega programa socialistov prisiljeni oddati svoje glasove njej. Kakor se socialisticna stranka neupravicheno enaci z angleSko laburisticno,tako se tudi avstrijska ljudska stranka neupravicheno enaci s francoskim republikanskim gibanjem.

Vse tri stranke se kljub nacelnemu odklanjanju nacionalsocializma trgajo za zapeljane ovcice in za mladino.Sovinisticne so pa vse tri enako,v kolikor nimajo komunisti pri tem vezanih rok od zunaj.Ti se pa zato tem svobodneje izzivljajo nad begunci,ceS da odzivajo kruh avstrijskim materam in otrokom,ceprav je uradno ugotovljeno,da zivi Avstrija ze od 1.aprila letos od posiljk UNRRAe,ki se brezplacne in jih vseuc. prof. Taucher ceni na milijardo silingov.Drzava jih pa oddaja proti placilu in predstavljajo zanjo poleg darila se lep izkupicek,docim znasajo izdatki za begunce za celo proracunsko leto samo 52 milijonov.

Versko zivljenje se je v primeri s prejsnjimi leti nekoliko dvignilo,ceprav se daleC ne tako,kot so pricakovali. Neprestane plesne prireditve so za pretezni del mladine se vedno privlacnejse kot cerkev.V organizatornem pogledu je poleg jasne locitve od politike znacilen strah pred organizacijo. Obstoja samo po naravnih stanovih urejeno dusno pastirstvo,ki pa nima nobenih odborov ali drugih podobnih organizacijskih oblik. Sredisce tega dela so dusni pastirji sami. Ti se sestajajo na redna zborovanja in se posvetujejo o delu. Najboljse je organizirana se Caritas. Posebno tezke stalisce ima duhovscina pri mladini,ki je doZivela nacisticno vzgojo po taboriscih. Tezko poglavje predstavljajo dijaki visjih razredov,ki so bili ze vojaki,mnogi ze celo castniki.Zelo boleC je tudi problem dekliet,ki so bile zrtve spolne podivjanosti nekaterih vojakov zasedbenih cet.Srednjesolci in akademiki imajo nekaj mocnih duhovnikov,ki zbirajo okrog sebe zavedno katolisko mladino. Najpomembnejsi je vsekakor spiritual graSkega bogoslovja Dr Hansemann,na cigar svetopisemske vecere zahaja redno okoli 150 visokosolcev in visokosolk. Za starejSine so ustanovili katoliske akademije,ki prirejajo redne sestanke.

VseucilisSke stolice radi cisCenja nacistov niso polno zasedene.Velikonemska ideja je prijala zlasti izobrazencem; zato se ni cuditi,da je imela tudi med profesorji svoje pristase.Priklju'cili se ji niso le bolj ali manj odlocni katolicani, to pa zato,ker jih je odbijala protiverska ost nacizma,ne pa njegov velenemski program. Nekateri predavatelji tudi niso ravno prvovrstni.Tako je pred kratkim trdil neki profesor na pravni fakulteti,da so bili Turki najvecji dobrotniki balkanskih narodov.Med svetle pojave spada dr Fischl, profesor filozofije na bogoslovni fakulteti,ki po jasnem slogu in temeljitosti prav nic ne zaostaja za nasim Alesem Usenicnikom. Pred casom je predaval ob ustanovitvi graske katoliske akademije o odnosu med vero in znanostjo. Pripravlja izdajo celotne filozofije. Izmed dunajskih katolicanov pa

predava v Gradcu profesor Otto Mauer,ki je pokazal,da kljub praktičnemu sovražnemu stanju med vero in umetnostjo obstoja v bistvu obeh utemeljena harmonija,ki jo je v korist obeh tudi treba ponovno ostvariti. Zanimivo je bilo predavanje profesorja filozofije Dr Dempfa o duhovnem obrazu bodočega človeka.Iz izsledkov atomske fizike in pa novih spoznanj biologije se poraja nova induktivna metafizika,ki bo presegala materijalistični,biološki in idealistični monizem in bo soglasna z izsledki philosophiae perennis.

Katoliški tisk se je v enem letu iz prvotnih samo katoliških cerkvenih, nedeljskih listov že močno razvil. Katoličani izdajajo več rednih publikacij za mladino, družino, za izobraženstvo (nekdanjo "Hochland" je nasledila revija "Wort und Wahrheit").Tudi z izdajami knjig se dobro uveljavljajo,čeprav jih trenutno še zelo ovirajo neustaljene gospodarske razmere in pomanjkanje papirja.

Avstrija preživlja težko krizo. Mladina je prepričana,da ta država nima sama v sebi razlogov za obstoj in da jo vzdržujejo pri življenju le interesi tujih velesil. Kakšno življenjsko moč bodo pokazale nove teorije o avstrijskem krščanskem humanizmu in o posredovalni vlogi med vzhodom in zahodom,se se ne da predvideti. Katoličani se omejujejo v glavnem na versko in prosvetno področje.Javno sicer zagovarjajo avstrijsko državno tezo, v srcu se pa nagibajo vsaj k zvezi z Bavarsko. Zadovoljni bi seveda bili tudi s podonavsko zvezo,ako bi imela sedež na Dunaju in bi zagotovila Avstrijcem vodilno vlogo ter obenem gospodarski obstoj.So pa to stvari,ki so trenutno od njih malo odvisne.Vprašanje gospodarskega obstoja Avstrije v sedanjem obsegu je zelo kočljivo, posebno pa se sedaj,ko so meje med posameznimi zasedbenimi conami skoraj močnejše od mej s sosednjimi državami.Pri tem seveda izvzamemo Jugoslavijo. Č.

— — —

P i s m o iz B o l o g n e

Dragi prijatelj urednik!

Ko smo prejeli prvo številko "Znamenja", smo je bili zelo veseli. Iz njegove vsebine smo spoznali,da je to list mladine,ki piše tako,kot mladi ljudje mislimo in čutimo.Poleg načelnih člankov smo s posebnim zanimanjem prebrali pismo naših tovarišev iz Gradca,ki so si tam kar lepo uredili življenje. Glede nekaterih člankov so bila mnenja različna, toda ravno to nam dokazuje,da vlada pri nas svoboden demokratski duh ter samostojno mišljenje. O nekaterih vprašanjih smo razpravljali in smo pogosto ugotovili,da so se sicer nasprotna stališča v bistvu zbližala kljub časovnim predsodkom in nekaterim zunanjim vplivom, ki medsebojnemu sporazumevanju niso v prid.

Želimo le,da bi ta list bil vez,ki nas bo družila,ko nas je kruta usoda pognala iz domovine in nas razkropila po tujih deželah. Zato sem se namenil,da ti danes nekoliko opišem življenje v našem taborišču in na univerzi v Bologni. Spričo vsega tega,kar je v preteklem letu šlo preko nas in mimo nas, je življenje tukaj kar znosno. Res moramo biti hvaležni pristojnim činiteljem,ki pogosto storijo več kakor je pa njihova dolžnost.

Versko življenje je pri nas še dokaj razvito,četudi še zmerom daleč od popolnosti. Pred Veliko nočjo smo imeli duhovne vaje,ki jih je vodil č.p. Koren S.J. Udeležili so se jih skoraj vsi v taborišču bivajoči Slovenci.Tako smo se notranje pripravili na Veliko noč,ki je na zunaj skoraj nismo čutili. Na velikonočni ponedeljek smo priredili dobro uspel literarno pevski večer. Ves maj smo imeli skupne šmarnice.

Poleg strokovnega študija se pečamo z različnimi splošnimi problemi. Tako je socialni krožek priredil proslavo 55. obletnice okrožnice " Rerum novarum".Več govornikov je razčlenjevalo to pomembno socialno listino Cerkve.Naši literati tudi pridno delajo .Pevski zbor je na kokajšnji višini in je večkrat uspešno nastopil s slovenskimi narodnimi pesmimi. Igralska družina je priredila več predstav "Kovačevega študenta",ki so izborno uspele. Po prizadevanju g.poveljnika taborišča bodo to sprevoigro celo filmali. Tudi fotografski krožek lepo deluje.Gojimo vse vrste sporta, od nogometa pa do namiznega tenisa.Nogometaši in odbojkaši hodijo na junaški mejdan tudi po sosednjih taboriščih.Včasih se vračajo preserni, drugo krati pa tudi kislo gledajo.

Študiramo še razmeroma dovolj,kolikor je v teh razmerah pač mogoče. Žal so se mogli na univerze vpisati le tisti,ki so imeli dokumente v redu.Tisti,ki so imeli le nekaj dokumentov, so se mogli vpisati pogojno. Vsega skupaj je tri četrtine študentov iz našega taborišča vpisanih. Tudi izpite delamo v dokaj znatnem številu.Glede študijskih pripomočkov smo se nekako preskrbljeni,pomagamo si pa tudi z izposojanjem in prepisovanjem skript. Na univerzi se da kupiti večina knjig in skript. Le potrebnega denarja nam manjka. Deloma je temu odpomogla taborišča uprava sama,ki je nakupila večjo zbirko knjig, skript in tehničnih pripomočkov. Tudi so nam poslali risalne pripomočke ter nekaj obleke iz SC v Rimu.Pogosto zahajamo v univerzitetno knjižnico,ki je zelo lepa in bogata. V njej najdes celo slovenske strokovne knjige,predvsem publikacije ljubljanske univerze. Nahaja se v univerzitetnem poslopju samem.Njen hišni red pa ima nekaj posebnosti,ki si jih nismo znali razložiti. Tako je na pr. prepovedan vstop vanjo brez suknjiča navzlic hudi poletni vročini. Ne vemo,če to ravno pospešuje poglobitev v študij.

Bolognska univerza je najstarejša na evropski celini. Iz njene pestre zgodovine se je ohranilo do danes mnogo običajev,ki kažejo na njeno stoletno tradicijo. Sedaj se univerzitetne ustanove ne nahajajo v več v srednjeveški zgradbi, ampak v neki precej neizraziti stavbi.Najlepša je pa velika dvorana za akademske slovesnosti. Univerzi je priključenih mnogo institutov,ki so zelo bogati in odlično urejeni ter tvorijo takorekoč celo mestno četrt. Četudi je bolognska univerza zelo stara,jo akademska mladina stalno pomlajuje in se ti zdi, da nisi v šoli, temveč na kakem javnem shajališču. Univerza ima nad 15.000 slušateljev,zato je zunanja primerja z ljubljansko skoraj nemogoča.Tudi struktura slušateljev je drugačna.Tu študirajo otroci imovitejših slojev.Pred ljubljansko univerzo si se včasih skoraj s težavo prerinil skozi skladovnice koles,da si prisel v avlo. Pred tukajsnjo univerzo pa imaš velik avtomobilski park,ker gospodje akademiki se povečini vozijo k predavanjem. Ali ti študentje tudi zares študirajo,je pa težko potrditi.Tudi v tem primeru se na splošno italijanski študent ne da primerjati s slovenskim. Četudi mi prihajamo pes,vendar uživamo neko spoštovanje,deloma tudi zato, ker nosimo zavezniške uniforme.

Med fakultetami slovi najbolj veterina,kjer predava nekaj res svetovnih kapacitet. Na filozofski fakulteti predava med drugimi tudi znani katoliški pisatelj Papini. Nekateri profesorji uživajo poleg svojega strokovnega slovesa tudi poseben izpitni sloves pri študentih.Sedaj grede počitnice h kraju in tudi vročina polagoma pojenjuje.V poletnih mesecih se je dalo le s težavo kaj delati. Taborišča uprava nam je pa tudi omogočila letovanje ob Gardskem jezeru. Odhajali smo tja po skupinah,vsaka skupina je taborila v idiličnem San Vigilio po en teden. Svež jezerski zrak in krasna pokrajina z gorskimi velikani v ozadju sta nam pomagali pozabiti nevšečnosti begunskega življenja.

Takšno je naše življenje v nekaj skopih potezah. Želimo pred vsem to,da bi ta čas,ki ga moramo preživljati v tujini, ne šel mimo nas brez koristi ter da bi pripomogel k sporazumevanju med nami.

==.==.==?==.==

Katoliška akcija v Franciji.

V Parizu je bil julija prvi kongres Narodne zveze KA za Francijo.Vsi govorniki so zlasti poudarjali potrebo ponovnega pokristjanjenja podeželja. Po njihovih lastnih podatkih v Franciji komaj 10 do 20% prebivalstva redno obiskuje nedeljsko službo božjo.Po nekaterih podeželjskih župnijah več kakor 50% šolske mladine ne hodi k verskemu pouku. Na splošno v Franciji tretjina otrok ni deležna verskega pouka.Življenje brez vere povzroča težke motnje v zasebnem in javnem življenju. Ker obstoja nevarnost,da se ta proces razkristjanjevanja nadaljuje,bo KA posvetila vse svoje sile temu področju.Vsaka župnija zase naj postane misijonska enota.Župnija pa ne obsega le duhovščine, ampak tudi vse vernike,ki bodo morali pridobivati one,ki so se od Cerkve oddaljili. Ne gre za to,da bi se poleg že obstoječih organizacij v župnijah ustanavljala še KA,temveč je njena naloga,da bo znala vse pozitivne sile združiti v enotno delo za pridobivanje.Po vztrajnem delu duhovnikov in vernikov bodo postale župnije res verne družine.

"N O V A D O B A"

Revija " Nova doba" se je v nekaterih člankih dotaknila splošnih vprašanj iz slovenskega življenja,ki so sicer tudi političnega značaja in prosegajo obicajni okvir mladinske problematike.Ker pa ravno ti problemi v svojih težkih posledicah hrbko zadevajo tudi mladi rod,zato objavljamo pricujoči članek,ki ga je napisal katoliški izobrazonec,ki je izšel iz akad.kluba Straže.To ni toliko polemicen odgovor na izvajanja "Nove dobe",temveč predvsem poskus,razčistiti nekatere latentne bolečе probleme, o katerih je ND zadnja javno diskusijo.Želimo le,da bi ta članek pripomogel vsem dobromislecim k jasnosti in iskrenemu spoznanju,ker je to edina pot do medsebojnega zbližanja in zaupanja. Uredništvo.

"Nekateri oznanjajo Kristusa sicer tudi iz zavisti in prepirljivosti,nekateri pa tudi iz blage volje;oni iz ljubezni...oni pa oznanjajo Kristusa iz nasprotovanja,ne iz čistega namena,misleč,da mi povzročajo stisko v mojem jetništvu.Kaj zato. Da so le,kakorkoli že, naj bo s pretvezo ali iskreno,oznanja Kristus in tega se veselim." (Fil.;1,15–18)

Za "Znamenjem ob poti" je pričela izhajati publikacija pod gornjim naslovom in s podnaslovom "Revija slovenskih akademikov".Zaključna pripomba na zadnji strani pa list označuje kot "Glasilo slovenskih katol. akademikov" – kakor da bi krog okrog ND omrežetočeval v sebi vso številčno razsežnost in duhovno potenco slovenskih katoliških akademikov.Označeno zaporedje nas nehoto spominja na predvojni čas,ko so "Straži v viharju" sledili "Mi mladi borci",akademski KA sv.Mihaela akademska KA Mladcev Kristusa Kralja,itd. Resplošenalni podnaslov pa ND že pri glavi navezuje na stare čase,ko se v akademsko življenje naknadno prispele mladci hoteli sami postati vse in jim je bila na poti ne le že dolujoča Straža,temveč tudi kongregacijo,SNZ,itd. Prav posebno nas pa spominja na zadnje razdobje pred vojno,ko so mladci za vsako ceno hoteli izvesti "stanovsko"vistosmeritev katoliških akademskih društev,o čemer pa ND ne govori,kakor tudi v emigraciji ni zaslediti prizadevanj za obnove nekdanjih "stanovskih" akademskih društev.

Svoboda "in dubiis",v jasnem okviru odnosti oz.enotnosti "in necessariis" je bilo vselej naše udejstvovalno vodilo in merilo.Zato iz našega stališča ne moremo imeti proti označenemu zapovrstju nobenega načelnega ugovora.Pač pa se nam zdi,da se je ND rodila proti enemu izmed njenih lastnih načel,da namreč na istem področju ne moreta delati dve organizaciji,(ali za dve reviji ne velja isto? Op;pis.)ki si postavljata isti cilj, pa si nasprotujeta v metodah.(ND,št. 3–4,str;5) Ni namreč težko ugotoviti,da je ND v vsem obsegu posegla na isto področje,ki se mu je posvetilo "Znamenje ob poti". Izdajatelji ND so bili celo prijaznejši od svojega prednika in izdali več številk svojega lista.To jim je vsekakor šteti v dobro.Gotovo so tudi bolj srečni glede preskrbe z materiami,papirjem in drugimi tehničnimi pripomočki kakor pa naš list,ki mu prav ti dragi tehnični pripomočki prizadevajo največ težav in skrbi.

V ND najdemo dosti informativnega gradiva in med njim tudi dokaj tehtnega.Manj pa je najti sahostojnih pogledov na domače poreče vprašanja. "Jur–ov" sestavek o "Tragediji ene naše generacije" vsekakor spada v vrsto solidnih in jasnih spoznanj o tem vprašanju, o katerem smo svoječas ravno v "Mladih borcih" brali toliko enostranskih,površnih in pospoševalnih sodb in obsodb. Brez dvoma je ta sestavek daleč najbolj prodoren in zamorasel prispevek v vrsti vseh dosedanjih sestavkov v ND.Avtorju moramo biti hvaležni za njegov doprinos k razčiščevanju tega vprašanja slovenske katoliške polpreteklosti,ki je povzročilo toliko težkih posledic. Morda drugič kako kritično pripombo k eni ali drugi točki njegovega članka.

V ND beremo tudi precej o slovenskem vprašanju.Prav tu pa pogrešamo potrebne doslednosti,česar je morda vzrok pomanjkanje narodnopolitične odločnosti,kar bi pomenilo,da je ND tudi po tej plati še vedno priklenjena na stare predvojne čase. Slovensko vprašanje v načelu za nas Slovence ni prav nič nejasno.Slovenci stojimo pred jasno in kruto dilemo: ali bomo dosegli ozemeljsko združitev in svojo državnost– ali pa bomo

ostali obsojeni na postopno narodnostno odmiranje severnega in zahodnega dela naseg narodnega ozemlja ter na dokončno reduciranje tako obsekanega slovenskega osredja na stopnjo politično odvisne in gospodarsko več ali manj malo pomembne provinco. Tista slovenska politika, ki si po demokratičnih pojmih per nefas zgolj iz naslova odmrlega predvojnega nedemokratičnega položaja prisvaja izključni značaj "oficiolnosti", se tej dilemi krčevito izmika, se o njej ne izjavlja in ne odloči. Od mladine se pa upravičeno pričakuje, da stvarnosti pogumno pogleda v obraz in brez strahu izreče javno besedo, ki jo narekuje jasno spoznanje položaja: Združena Slovenija v svobodnem državnem okviru zaokroženega neposrednega zaledja tržaške luke. Razprave o tržaški luki, o Gdinyi in Trstu, o narodu in državi, o fašizmu in demokraciji, o socialnem nauku, o industriji, itd., bi bolj konkretno izzvenele in imele večji praktični pomen, ako bi bile pisane v funkciji jasnih slovenskih narodnopolitičnih osnov. Kdor se hoče tako načelno in praktično baviti s takimi pretežno političnimi vprašanji, kot to dela ND iz številke v številko, mora imeti vsaj dognan narodnopolitični koncept.

Posebno značilen je članek "Naša katoliška skupnost" v ND št. 3–4, to pa deloma tudi zato, ker je očividen odgovor na odkrite misli o tem vprašanju v 1. številki " Znamenja ob poti". Na splošno bi k temu sestavku pripomnili, da je bistveno pomanjkljiv, ker osnovnih pojmov ne razloži s potrebno jasnostjo : kaj razume pod pojmom edinosti (unitas) in kaj konkretno smatra za tisto, kjer je edinost obvezna (necessaria). Nehoto moraš dobiti vtis, da se prav te ključne vprašanje z izvestne strani namenoma pušča v pojmovni nejasnosti in seve v kazuistični nepreglednosti, da bi se tako "in sede theorica" ne prejudicirala praktičnemu ravnanju, to je, da bi se z jasnim odgovorom na to vprašanje ne zožil prostor za nemoteno vodstveno taktiziranje tistega zaključenega kroga, ki si je že precej pred to vojno bil načelno prisvojil in tudi intenzivno prakticiral dobro znano prof. Tomčevo teorijo o "homogenem vodstvu", ki je bistveno nedemokratična in je le nekoliko nevtralnejše zveneča inačica tiste olitne teorije, katere avtorstvo ND pripisuje Paretu, nje praktično izvajanje pa v smislu časovne mode generalizira kot "fašizem", čeprav na pr. boljševizem in še drugi družbeni in družtveni sistemi temeljijo na isti " olitni" osnovi.

Glavna značilnost ND pa je v tem, da hoče odgovoriti "Znamenju" (ne da bi ga imenovala, čeprav ga citira) na tisti stari način, ki lastne novsočne značilnosti pripiše ravno tistemu, ki je redno te lastnosti žigosal, se proti njim boril ali celo zaradi njih trpel. In tako hočejo notorni pristaši in izvajalci teorije o "homogenosti" vodstva veljati za prvoboritelje proti tej nedemokratični zasnovi, ki je sedaj pod drugimi še bolj odioznimi oznakami (fašizem, totalitarizem) podtikajo ravno tistim, katerih vloga in sovplivanje na organizacijsko delovanje in razvoj slovenske katoliške skupnosti so po l. 1936 z vztrajno in zakrknjeno aplikacijo teorije o "homogenem" vodstvu hoteli popolnoma onemogočiti in izločiti.

Ker se ti očitki, ki jih ND neodkrito pošilja na naš naslov, po raznih pismih, izjavah in ustni propagandi naravnost imensko zvračajo na nas, moramo nanje končno konkretno odgovoriti z navedbo nekaj primerov, ki naj osvetlijo resnico:

1. Čeprav so bila okvirna pravila za KA iz l. 1936 ista za obe slovenski škofiji v Jugoslaviji, se se na področju KA kmalu pojavila trenja med Ljubljano in Mariborom. Ta trenja so bila povzročena in netena enostransko, to pa zato, ker spredaj označeni zaključeni krog pristašev teorije o "homogenem" vodstvu – ki je poleg dijaške mladeveske organizacije, katera je bila njegova stvaritev in preskusni kamen "homogenostne" teorije, obvladoval tudi osrednje izvršilno vodstvo ljubljanske KA – ni bil zadovoljen z "nehomogenim" vodstvenim ustrojem in delovnimi načini mariborske škofijske KA. To nezadovoljstvo je kmalu dobilo aktiven značaj tako, da je ta zaključeni krog mimo mariborskega škofa začel v Mariboru zaupno iskati ljudi, ki bi sprejeli njegovo "homogenostno" zamisel, in je z njimi ustanovil celo ilegalno mladeveško celico v Mariboru. Poleg tega se je označeno nezadovoljstvo kazalo v namigavanjih na mariborskega škofa kot na" provincialnega hierarha", ki da KA sploh ne razume in v njenih vprašanjih sploh merodajen biti ne more. (V drugi obliki se je to nasprotstvo ponovilo v novejši dobi, ko se ti pristaši "homogenostne" teorije označevali mariborskega škofa celo za prijatelja komunistične OF).

Tako je koncepcija o " homogenem" vodstvu prestopila pri svojem prak = tičnem dinamizmu celo meje osnovne cerkvene ureditve samo in to na toč= ki,ki je božjepravnega izvora in je temelj vse cerkvene organizacije.

2 Lastni organizem KA je nastal in deloval poleg že obstoječega in se delujočega tradicionalnega organizma cerkvenih in svetnih kat. or= ganizacij in ustanov. Zaključeni krog "homogenostne" teorije, je značaj " pomožnih sil",ki naj bi ga tradicionalne kat. organizacije imele v od= nosu do novega lastnega organizma KA,hitel radikalno tolmačiti in nepsi= hološko izvajati in si hotel pri tem tradicionalna društva in ustanove slovenskega kat. gibanja tudi organizacijsko tehnično popolnoma podvre= či. Na ta način je ta krog izzval spore in trenja s kongregacijami,s SDZ in celo s cerkvenimi redovi. Kdor se je proti temu nepostavnemu prevlado= vanju "homogenostnega" kroga branil, ga je ta krog označil kot "upornika" proti KA, proti škofu, pa vse gori do papeža in Cerkve kot take. Na= mesto da bi ta krog,ki je imel vodilno vlogo pri centralnem izvrsnem vodstvu ljubljanske KA, gojil odnose med novim lastnim organizmom KA in med tradicionalnim kat. organizacijskim sestavom v smislu in duhu prili= ke o kvasu in testu s potrebno obzirnostjo do tradicije in organizacij = sko-avtonomije posameznih organizacij,jih je zaradi svoje "homogenostne" miselnosti do skrajnosti razdražil in trenja zaostril v pravcato vojno stanje.

Posebno omembo zasluži način,s katerim je "homogenostna" skupina pos= topala napram SDZ in kat.akademskim društvom,kjer bi bila skrajna obzir= nost se posebej potrebna ,ker sta dijaštvo in akademska mladina za nasil= je izredno občutljiva. Proces regeneracije SDZ je bil v polnem razmahu ravno v času,ko je " homogenostna" skupina pričela razvijati svojo de= lavnost v okviru KA in ji je ravno zaradi tega SDZ v njeni vseobvladoval= ni zasnovi še posebej narobe hodila, četudi je SDZ doprinašala bistven in nenadomestljiv delež pri katoliški obnovi med kat. dijaštvom. Ker to obnovitveno delo SDZ ni bilo sad "homogenostnega" kroga in tudi ne v njegovi organizacijski oblasti,je bilo treba SDZ na en ali drug način li= kvidirati v smislu " homogenostne" teorije. Zato so izdali funkcionarjem mladinske organizacije tajno okrožnico z navodili, naj se skušajo polas= titi vodstva posameznih srednješolskih krožkov SDZ,potem se pa naj pri delu "ne pretegnejo". Namen: postopno paraliziranje svetoče kat.organiza= cije v skladu s herostratsko teorijo o " homogenostnem vodstvu" vsega katoliškega organizacijskega udejstvovanja.

Da se " homogenizirajo" tudi kat.akademska društva, so skonstruirali v snutek tako imenovane stanovske reorganizacije, v smislu katere bi naj namesto splošnih akademskih društev nastala fakultetna (z netočnim imenom "stanovska") društva,ki bi nujno še stopnjevala že itak do skraj= nosti enostransko strokovno usmeritev našega vsedržavnega ustroja. Vrh tega je bil ta novi organizacijski sestav nevarno enostiren,ker bi kat.a= biturijent ne imel nobene izbere med različnimi društvenimi organizacij= skimi tipi. Kako naj bo tak sistem primeren na laičnem in to celo ne razgibanem akademskem področju,ko si niti osnovne cerkvene organizacije ni mogoče predstavljati na pr. z enim samim samostanskim redom? Ta zasnu= tek,ki nikjer na svetu ni bil oživotvorjen, temveč je bil izrazito zna = čilna iznajdba ljubljanskega " homogenostnega" kroga, je bil propagiran s tako silo in doslednostjo,da bi bila z njega uresničenjem likvidirana ne le Straža,ampak sploh vsaka samorastka oblikovalna sila izven "homoge= nostnega" kroga. Na ta način bi bil ta krog v privilegiranem položaju na področju splošnega akademskega oblikovanja ter izgrajevanja svoje izbra= ne elite v okviru ekskluzivistične mladčevske organizacije.

Ta poslednji primer in pa tudi drugi so končno mnogim neoporečnim judem iz katoliške skupnosti odprli oči,da so jasno spoznali,kako usodo bi pripraviti zaključeni vodilni krog v ljubljanski KA tako imenovanim pomožnim silam",to je vsem cerkvenim in svetnim kat. društvom in usta= novam,ki niso imele značaja tako imenovanih "lastnih organizacij KA"(kaj = na pr. namoravali celo s tako zaslužno Kohorjevo družbo :).Ta usoda je b namenjena vsem tistim,ki organizacijsko vodstveno niso bili v no= sr om vplivnostnem območju zaključenega "homogenostnega" kroga. Pa udi skateri od "lastnih organizacij KA" so vedno bolj tožile nad ob= lastnostjo tega kroga.

4.Značilen primer,kako je roka tega zaključenega kroga pristašev "homogenostne teorije" v svojem brezmejnem obvladovalnem dinamizmu segala tudi na čisto konkretno politično področje in ga snušala sama obvladati z odstranjevanjem vseh tistih iz vodstvenega centra,ki so zgolj s svojo prisotnostjo motili to vseobvladovalno stremljenje, je naslednji:

Zaradi soudeležbe in sovpliva tako imenovanih "stražarjev"(v smislu samovoljnega posplošev nja te oznake članov kat.akad. kluba Straže na vse "nehomogenostne" kat. kroge in posameznike,četudi ti nimajo s Stražo nobene zveze in se tudi sami ne smatrajo za Stražarje ;kot "stražarji" so označeni le zato,ker imajo v eni ali drugi stvari po samostojnem spoznanju slične ali sorodne poglede kakor eden ali drugi Stražar ali intelektualec,ki je iz straže izšel) v vodstvu podtalnega "slovenskega ljudskega gibanja",je bilo tega treba razbiti. To je bilo tem lažje,ker je bilo mogoče izbrati okupacijske razmere,ko se ilegalna protiokupatorska ustanovitni mogla posluižiti odprte razprave in apela na ljudsko odločitev. Bila je razbita ob tri četrt na dvanajsto uro tik pred katastrofo le zato, da je bilo mogoče iz ozadja postaviti "homogeni" vodstveni organ (Narodni odbor) pod predsedstvom enega najbolj izrazitih pristašev "homogenostne" teorije,čepr v je bilo jasno,da narodno vodstvo ne bi smelo biti tako neprimerno ustanovljeno in sestavljeno. Jasno je pa tudi,da spada na predsedniksko mesto oseba,ki bi uživala doma najširše zaupanje,morala bi pa biti tudi mednarodno bolj razgledana. Poleg tega je pa bila ta oseba istočasno glavni ravnatelj centralne slovenske zadružno gospodarske ustanove ter predsednik denarnega zavoda te ustanove. Ista oseba je bila tudi predsednik "narodnega odbora KA". S tem je "homogenostni" krog prekršil tudi osnovni zakon KA,ki je po določbah cerkve bistveno nepolitična ustanova.

Navedli smo le nekaj primerov,ki označujejo stremljenje zaključenega kroga "homogenostne" koncepcije po izključnem obvladovanju vsega javnega udejstvovanja slovenske katoliške skupnosti.

Po našem mnenju je ravno tukaj treba iskati poglavitni vzrok,da nas je usodni čas našel tako razcepljene in nepripravljene.Ne strašimo se nobene razprave o tem in bo morda potrebno,da se to vprašanje razčisti prej ali slej.

Tudi v emigraciji se je označena vseobvladovalna težnja tega kroga kmalu pojavila,čim se je polegel val razočaranja radi usodnih dogodkov,ki so našo emigracijo vrgli v sedanji položaj,narod v domovini pa prepustili komunistični diktaturi. Po taboriščih se je pričela splošna klevetniška gonja proti "stražarjem". Krožijo razna pisma,okrožnice, izjave itd.,spremljane z zavijanjem resnice in polne vseh mogočih sofizmov. Na taborišču javno mnenje se izvaja pritisk s širjenjem lažnih vesti itd. Na študentovskem področju se obnavljajo isti postopki,kakor jih poznamo izpred vojne. Tek nekaj spominov iz predvojne dobe ter najnovejši primeri iz emigracije nam jasno kažejo,da je bilo izvajanje teorije o "homogenem" vodstvu po svojem bistvu le aplikacija "elitnostne" zasnove,ki je ND v svoji 2. št. podrobno razvija in jo označuje kot paretovsko fašistično. Citati po ND,ki zgoščeno podajajo bistvo te koncepcije,nam dokazujejo istovetnost:

"Praktično vprašanje Paretovega nauka v politiki obstoja v tem,da se zbere skupina ljudi,ki se proglasi za vodilno plast naroda(,začne borbo za oblast in svojim članom že v naprej,komaj je začela borbo za oblast, porazdeli vodilna mesta,ki jih bodo zasedli po zmagi". (Nova doba,2,str.

" Tako fašizem nujno duši razvoj zdravih narodnih sil,ko dopušča le nekaterim,to je članom "vodilne" plasti,da se dvigajo na družabni lestvici,ter niti vseh področij narodnega življenja tesno ne penja in združuje v rokah enega samega direktorija ter končno v rokah enega samega voditelja" (Ib;str.17)

Ta teorija in praksa sta se v predvojni dobi sredi katoliške slovenske skupnosti izvajali v dveh smereh. Negativno: "stražar"(predvsem član ali starešina ZK Straže, pa tudi v splošnevalnem smislu) ni smel imeti nobenega vplivnejšega družtvenega, političnega,gospodarskega ali poklicnega položaja,na katerega zasedbo je imel "homogenostni" krog kak vpliv.Le nekatere posamezne osebne avtoritete so ohranile še širše pogle-

de,ki pa jih seveda niso mogle redno uveljavljati. Po smrti teh ali pa mimo teh pa se je negativno izvajanje tega načela dosledno praktiziralo in je postajala cela vrsta pomembnih služb in ustanov že kar praviloma "off limits" za "strazarje", brez ozira na moralno kvalifikacijo,strokovno usposobljenost ali socialno potrebo. Po drugi strani pa se je sistematično razmeščalo mladce in druge oportunistične pripadnike "homogenostnega" kroga na kolikor mogoče vplivna mesta.Upamo,da ne bo treba priti na dan z imeni in statistiko...

Menimo,da po svojih prvih korakih "Nova doba" še ni našla poti,ki bi jo vodila v novi čas.

Ou nje in od vseh drugih pa z vso pravico pričakujemo eno: Naj se po vseh tragedijah,ki smo jo morali v zadnjih letih prestati prav zato,ker nismo bili hlapci računarji ali kaki privilegirani "elitniki" ali celo "lestvarji", ne očita to,kar ni bilo naše,temveč je tolklo po nas. Ker smo ohranili zvestobo in predanost svoji veri in narodu tudi v najbolj kritičnem razdobju,je nas zato danes precej manj kot nas je bilo pred aprilom 1941. Zato gre po vseh teh žrtvah naših najboljših tovarišev z našim vzornikom na celu tako ravnanje bridko boli,pa ne zaradi nas,marveč zaradi tistih,ki danes niso več živi.

Mi nikoli nismo studirali kake elitniške teorije in tudi nismo sanjali ali so pehali za tem,da bi vse obvladovali.Kdor nam to očita ali na to namiguje,govori zavestno neresnico.

Nalogg,ki smo jo hoteli dovršiti,je bila le to,da prispevamo svoj delež v službi Boga in narodu. Da te deleže se nismo oblastiželjno pehali, temveč nas je pred to delo postavil l.1932 čas sam,ko smo popolnoma osamkljeni na svojem študentovskem področju začeli delati in vložili vanj vse svoje sile. Okrog l.1936 pa nam je " homogenostni" krog,ki se je poslužil v prvi vrsti mladcev,kateri so šele tedaj polagoma začeli prihajati na univerzo,v namenu,da nam nasilno osporava delo in pravico do dela,začel nasprotovati samo zato,ker je prišel na področje tega dela prepozno in ni mogel nam razteg niti svojega "homogenostnega" monopola. Izjemo tvori le kritična doba po l.1941,ki pa ni dolgo trajala.

Pot v novo dobo je mnogo bolj strma in se v začetnem vzponu imenujo odpoved starim navadam,dalje pa obnova po sv.Avgustinu. Le po tej poti moremo in moramo nositi skupni težki slovenski križ,ki ga bomo poveličanega skupno ponesli nazaj v slovensko domovino. Tam pa bo vir neizmernega blagoslova naših skupnih,čeprav raznoimenskih in organizacijsko raznoličnih naporov za isti skupni cilj,ki ga je ob koncu svojega članka pravilno označila tudi NT: Povsod Boga, zemlji slovenski!"

Na tej poti Vam hočemo iskreno stisniti roko v spravo za preteklost in v pozdrav za novi čas. Na kaki drugi poti se ne moremo srečati.Globoko ljubimo vero,Cerkev in narod in tem te ljubezni ni treba sele dokazovati. Ne damo se pa od tistih,ki zlorabljajo te tri svetinje, terorizirati,da bi se na ta način sedaj v emigraciji postavil na noge nesrečni stari "homogeni" sistem,ki ni le v sebi zavržen,temveč tudi ni prestal velike zgodovinske preizkušnje,ki jo je Bog dopustil nad našim narodom. To se ne sme zgoditi prav posebno ne zdaj,ko mučeniška domovina že sluti novi čas. Kolo slovenske zgodovine se neustavljivo vrti v nov veličastni preporod,kot ga je sposoben narod tisočerih mučenc-v. In pri tem preporodu želimo tudi mi dati svoj skromni, a dolžni delež.

Zares gojimo iskreno željo,da bi to naše naštrojenje mogli in hoteli razumeti vsi,kar je naših vrstnikov okoli NT,da bi si tako končno vendarle že mogli brez starih predsodkov pogledati iz oči v oči in se po domače in človeško pomeniti in domeniti o novi dobi, ki zares prihaja. Prav zato smo tako nenavaden, brez ovinkov ter s konkretnim poimenovanjem stvari in naslovov napisali gornje misli o "Novi dobi".Končno ta prav za prav ni njihova,kakor tudi predvojna doba ne,saj so bili le bolj orodje njenega "homogenega" sistema;tako tudi drže na "Novi dobi" težko hipoteko nekateri zakrknjeni predstavniki predvojnih dni se danes. Ali naj mladci res sledijo tej slepi zakrknjenosti prav do poslednjega razočaranja?

Trdno upamo in želimo,ne zaradi nas ali njih,temveč zaradi vere,Cerkve in naroda,da temu ne bi bilo tako.

Timotej.

ODMEVI IZ DOMOVINE IN SVETA

"Slovenci in veliki svet".

"Koroške kronike" z dne 15.2.1946 je prinesel članek pod naslovom "Slovenci in veliki svet", ki se bavi z usodo našega naroda, kot mu je jo je pač prinesel čas in razmere v preteklosti. Članek ugotavlja, da se usodo Slovencev v glavnem odločevali činitelji, ki so bili izven vplivnostnega območja našega naroda, toda kljub temu je "700 težkih let naše zgodovine, od prve naselitve naših knezov pri Gospe Sveti, preko turških vpadov in kmečkih uporov, preko vseh dob različne okupacije zmeraj nas narod pod tujim gospodstvom varovati svojo grudo in braniti svoje narodne svetinje."

Nadalje piše: "Slovenci smo žrtev svojega življenjskega prostora, smo žrtev geopolitične lege naše zemlje. Nacistični geopolitiki, ki v svojem imperijalizmu brez dvoma niso imeli nobenega smisla za izbore tistih ozemelj, ki naj bi jim zagotavljala vlado nad vsem svetom, so slovensko zemljo označili kot eno izmed štirih takih ključnih ozemelj na svetu. Zato se ne bomo prav nič čudili sistemu načrtnega uničevanja in iztrebljanja našega naroda, kot nam ga je bil namenil nacizem. Prav zato smo pa tudi nasproti vsakemu drugemu po pravici občutljivi, ker se zavedamo, da bo imperializem srednje (germanstvo op.ur.) prej ali slej poskusil zamenjati imperializem vzhoda ali zahoda, katerih vsak bi bil obstoju našega naroda enako nevaren, eden po brezobzirnosti metod, drugi pa po pomanjkanju smisla in pravega razumevanja za naš življenjski boj. Naloga vseh Slovencev, ki jo ključ ali celo gradi tekme tujih imperializmov na naših tleh moramo uveljavljati, pa je, da zahtevamo posebno zdaj, v dobi uvajanja nove demokracije, končno zadružitev vsega naroda. Če to dosežemo, potem ni važno, kje naj poteka neka državna meja, temveč je važno mnogo bolj to, da naj dostop do naše zemlje zapira čim manj meja, ki naj bodo čim rahlejše. Treba je namreč objektivno priznati, da so na naravnih in umetnih poteh, ki vodijo preko našega ozemlja, nekako življenjsko interesirani skoraj vsi veliki evropski narodi in so odrta pota glavni pogoj njihovega in našega napredka".

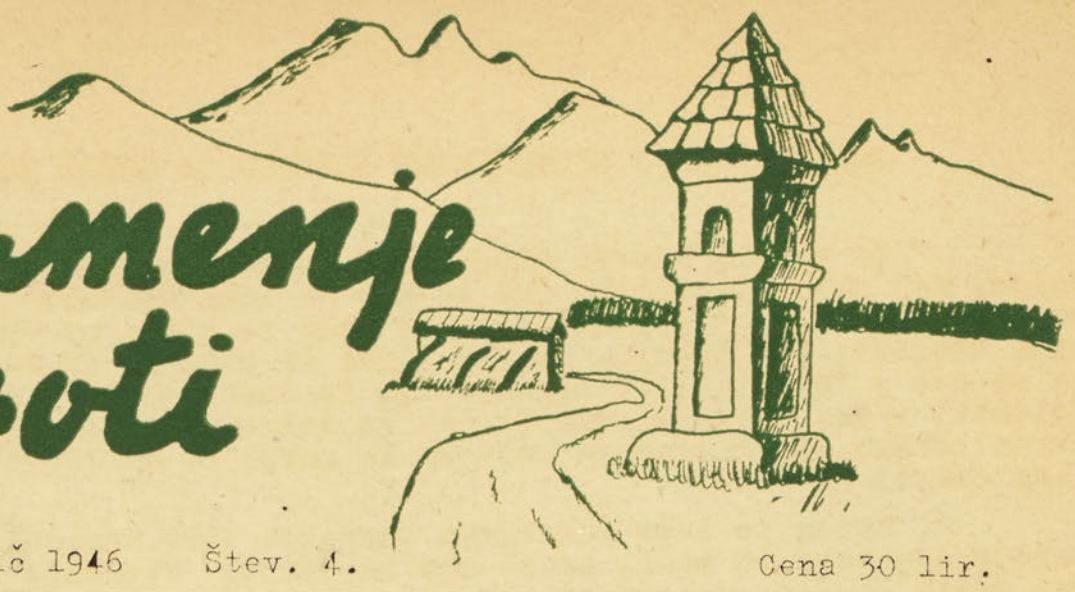
Pogumne, jasne in stvarne besede, ki prihajajo iz Celovca, nam je dokaz, da neizbežno zori čas, ko bo beseda po združenju vseh Slovencev pod enim krovom rodila tudi dejanje. Dejstvo, da prihaja ta beseda iz "Koroške kronike", ki jo izdaja zavezniška zasedbena oblast v Avstriji, nam kaže, da je zahteva po združenju vseh Slovencev naše tako naravna pravica, da nam je nihče, ki svobodno in demokratsko misli, ne osporava, zato tudi mislimo, da ni treba te naše osnovne in bistvene pravice sramežljivo skrivati ali jo uveljavljanje vezati na kakšno taktično oportunizem, temveč se moramo prav vsi združiti okrog tega programa.

Prejeli smo v objavo: Dne 11. maja je bila v Rimu ustanovljena "Zveza bivših slovenskih političnih internirancev, deportirancev in zapornikov" nacifašizma v inozemstvu. Člani zveze morejo postati osebe, ki so bile od osnih okupatorjev Slovenije zaradi svojega narodnega, verskega ali demokratičnega prepričanja pregnane ter se nahajajo v tujini. Zveza je prijavljena zavezniški komisiji za Italijo, UNRRA in Mednarodnemu Rdečemu križu v Rimu. Namen Zveze je reprezentirati in ščititi pravne, moralne in gmotne interese slovenskih političnih internirancev, deportirancev in zapornikov. Zveza je dne 29. junija priredila sv. mašo za vse slovenske žrtve nacifašističnih okupatorjev, katero je na grobu sv. Petra opravil podpredsednik zveze č.g. dekan Ivan Koster. Poleg velikega števila rimskih Slovencev se je sv. maše udeležilo tudi zastopstvo tukajšnjega hrvatskega odbora.

Iz Amerike poročajo: V začetku septembra je bil v Chicagu kongres vseh izseljenih Hrvatov iz USA in Kanade, na katerem je bila soglasno sprejeta resolucija, ki je bila poslana mirovni konferenci v Pariz. V resoluciji hrvatje zahtevajo, da se odvzame priznanje Titovemu režimu in hrv. narodu ter ostalim narodom omogoči, da se svobodno izrazijo o notranji in zunanji ureditvi svojega doma. Zahtevajo, da hrv. narod na svojem zgodovinskem in narodnem ozemlju organizira svobodno in demokratsko državo Hrvatsko in da se Titovemu režimu hrv. politični begunci več ne izročajo, ker tam čaka smrt vsakega nekomunista.

Zborovanja se je udeležil tudi dr Maček, ki je pozval vse na slogo v dosego suverene hrvatske države. Zborovalce sta z nagovori pozdravila tudi kardinal Stritch in senator Butler v imenu cerkv. in svetnih oblasti.

znamenje ob poti

Leto I. Božič 1946 Štev. 4. Cena 30 lir.

Želimo vsem Slovencem v begunstvu do katerih bo ta list prišel, + blagoslovljene božične praznike in srečno novo leto.

Naj božje Dete lajša vsem težave begunstva ter napolni njihova srca z milostjo svete noči, skatero se je pred dvatisoč leti začela nova doba človeškega rodu in katera vsako leto obnavlja novo življenje v dušah kristjanov.

Naj novo leto Gospovo 1947 prineše slovenskemu narodu svobodo, vsakemu Slovencu pa srečo mir in zadovoljstvo na svobodnih tleh domovine in v krogu njihovih družin.

DUHOVNO PISMO SLOVENSKEMU BEGUNCU ZA BOŽIČ 1946

Na stežaj odprte stoje pred nami, begunci, zemeljske razdalje. Kaj malo vabljivega ima za nas na sebi njihova brezdanja siva enoličnost. Morda te razdalje ne bi bile ne sive, ne enolične, če bi bili turisti, ali tako... Koliko rajši bi videli, da bi se te razdalje, ki so nas s tako žaljivo nemarnostjo in nezanimanjem pripravljene pogoltniti vase, skrčile, skrčile na razdaljo od praga domače hiše do farne cerkve, do bližnjega mssteca in morda še na razdaljo našega izleta enkrat na leto.

Kakor pa leže zemeljske razdalje tako nezaželjeno in odbijajoče odprte pred nami, so se nam pa duhovne razdalje usodno skrčile, padle skupaj, se zgnetle na eno samo točko, tako da nas duši, da lovimo sapo, da imamo občutek, da nam ni več zdržati. Človeško srce je zahtevno, ne zahteva zase nič manj kot neskončnih razdalj. Šele v njih in samo v njih se počuti dobro. Človeška duša ne more zatajiti dejstva, da je izšla iz rok Neskončnega in da gre njena pot k Neskončnemu.

Na sveti večer mora naša duša zopet zadihati, globoko zadihati zrak večnosti, na sveti večer, ko se odpro večne razdalje, ko se iz večnosti na zemljo spusti most, po katerem pride med zemeljske otroke sam Bog. To ni pravljica, to ni poezija, to je resnica, ki je trdna in trdnejša kot resnica naših dni in noči, solca in teme. Bog postane človek, da bi človek tako pridobil pravico za prehod čez most v večnost, da bi se človeškemu srcu zemeljske razdalje, ki so zanj zdaleka preozke, raztegnile in se podaljšale v razdalje večnih višav. O, poromajmo na sveti večer s svojo dušo venkaj, daleč, daleč do ograje same večnosti in čez. Začutili bomo, da bo tako naši duši zopet odleglo, da bo zopet zadobila lahkoto, sproščenost. Videli bomo, da se je počutila tako slabo, ker smo jo zaprli v ozke meje svojega jaza, kjer jo je že vse žulilo in peklo in zbadalo. Zaprli smo jo v kletko zgolj zemeljskih skrbi za našo bodočnost, za naše domače, za njihovo življenje in smrt. Pa duša je čutila, da ni ustvarjena za tako ozek prostor kletke in se ji je hotelo ven, ven v srečno in brezskrbno svobodo otrok božjih. Pod svetonočnim nebom, ki pne svoj obok nad zemljo in nebesi, duša ponovno odkrije in se zave resnic, ki edine zaslužijo to ime. Tam začuje zopet že pozabljeno govorico, ki pa zveni tako blago in lepo in tolažljivo. V govorici svetega večera se namreč pravi smrti prehod čez most v večnost, se pravi ločitvi svidenje in trpljenju plačilo ali tudi radost.

Večne razdalje pa, ki jih bomo svoji duši na sveti večer zopet odprli, pustimo odprte tudi poslej vse dni našega begunstva, vse dni našega življenja; kajti le to so razdalje, ki so dovolj velik življenjski prostor za našo dušo.

Če bi hoteli isto povedati še z drugimi besedami, bi rekli: Potrebna nam je vera, brez vere nam je namogoče shajati, zlasti ne nam beguncem. Na božični večer se obnovimo v trdni veri in iz dna duše prosimo novorojeni sad Marijinega telesa, Jezusa, <u>naj nam poživi našo vero</u>. In naš begunski "ceterum censeo" bodi: potrebna nam je vera, vera, živa vera.

Pravijo, da nam je iz zemeljskega raja ostalo dvoje stvari: nedolžne otrokove oči in cvetlice. Toda ti dve prelepi božji stvarci sta ostanek nezavestnega sveta izgubljenega raja. Ali nam pa morda ni ostal tudi kak spomin na srečo, ki je tako zvrhoma polnila srci prvih staršev? Ali se naše srce nikdar vsaj od daleč, vsaj približno ne počuti tako srečno kot se je počutilo srce v raju? O tej stvari bi moraliiti vprašat Dickensa, o katerem vemo, da je znal prisluhniti najtišjim strunam človeškega srca in znal tako lepo kakor nihče drugi igrati na vse strune božičnih razpoloženj. In ta bi nam rekel: "O, seveda imamo tak spomin. Spomin na tisto srečo je sreča človeka, ki je za božični večer obdaroval obugega siromaka, pa ne siromaka, ki zna

prositi, ampak siromaka, ki mu je sram trdno zaklenil usta, da pri vsej svoji revščini ne spravi besede prošnje iz gela. Srečen je obdarovanec, srečen je obdarovalec. A sreča obdarovalca je neprimerno večja, tako velika, da se približuje sreči, ki je polnila srce v raju. Nic čuda, kajti biti usmiljen, pomagati, lečiti, lajšati se pravi vlogo božje Dobrote, biti podaljšana roka božje Usmiljenosti." Mi pa pravimo: Blagor tistemu, ki si bo znal in ki si bo mogel za Božic preskrbeti to srečo! Škoda, da mnogi ne vedo za to osrečujočo skrivnost.

Toda ni najtežje človeka obdarovati z v svileni papir zavitim, s svilenim trakom povezanim zavitkom, za katerega zataknemo smrekovo vejico. Neprimrno teže je deliti duhovne darove, teže zares. Pa so velikokrat ti darovi bolj potrebni in bolj zaželjeni. Veliko težje je tudi najti pravi trak in odrezati prilegajočo se vejico za te darove, teže jih je tako pripraviti, da je upanje, da bodo sprejeti in z veseljem sprejeti.

Kdo ne bi vedel, da so begunci, če kdo na svetu, potrebni božičnih darov, zavitkov hrane in obleke in sto drugih reči, ki jih pogrešajo, a kdo ni enako prepričan, da so potrebni še bolj duhovnih darov, dobre besede, tolažbe, razumevanja, poguma, življenjskega optimizma. Toda, kdo naj jim teh duhovnih darov prinese in kdo bi jih znal prikupno prirediti in prijazno ponuditi?

Težka naloga, dvakrat težka vprav zato, ker gre za begunce. Begunska srca so se kakor cvetlice zaprla pred ledeno mrzlo sapo nerazumevanja, zapostavljanja, omalovaževanja, pred zledenelimi kapljami razočaranj, ki ne nehajo zbijati srca k tlom, pred nevarnimi in zagonetnimi oblaki računarskih ljudi, pred sivo meglo negotovega položaja in negotove bodočnosti.

Kdo bi znal tako srce pripraviti do tega, da bi se dvignilo in se odprlo soncu upanja naproti? Ali je kaka človeška roka dovolj nežna za tako delo? Ali se ne bi zgodilo onemu, ki bi to poskušal, podobno kot tistemu, ki bi hotel odpreti cvetno čašo cvetlici, ki se je povesila in zaprla pred strupenimi sapami in ledeno meglo? Še ne vem, kako nežni prsti niso dovolj nežni, da bi tako cvetno čašo odprli. Lahko jo odpreš, a cvetlica bo vse tvoje še tako obzirno prizadevanje vzela za silo, povesila bo glavico še globlje, omahnila in zamrla. Samo eden ima še ključe, da odpre cvetlici čašo: topel sončni žarek.

V bolnici smo se vsako jutro oddahnili, ko je bilo prestiljanje pri bolniku z rakovo boleznijo v zadnjem stadiju pri kraju. Z brezmočnim sočustvovanjem smo vselej poslušali vzdihe, kaj vzdihe, krike bolečine ubogega bolnika ob vsakem najmanjšem dotiku. Niti nežna vajena ženksa roka, niti ne roka redovnice, še poplemenitena po sklepanju k molitvi, ni bila nežna dovolj. Nic ni pomagala cela skladovnica mehkih blazin, s pomočjo katerih so ga hoteli preložiti. Razboljenost, občutljivost bolnika je bila prevelika. Razboljenosti tega rakovega bolnika se zdi podobna duševna razboljenost begunca.

Škoda, da ni jezuitskega patra Lipperta več med živimi. Morda bi se njemu vsaj nekoliko posrečilo približati se stotisočem razboljenih begunskih duš, njemu, ki je znal najti pot od duše do duše, ki je s svojimi pismi prenekateri duši, ki je že obupavala, vlil novega življenjskega poguma. Danes bi moral pisati in bi pisal: Pisma beguncem. V teh pismih bi nas poleg drugega gotovo opozoril, da, če vsa človeška spretnost in prizadevnost tako malo ali nic ne pomenita, ko gre za ozdravljanje razboljenih begunskih duš, da se moramo obrniti drugam, da moramo iskati oni sončni žarek, ki ima ključe do strtih človeških src in ki jim more vliti novega življenja. In ta žarek je žarek iz sonca božje Dobrote. Samo Bog ima dovolj nežno roko, da se more z njo približati tako razboljeni duši, samo Bog, o katerem pravi sveta knjiga: Vse ureja z blagostjo, ali ob čigar prihodu na svet ugotavlja apostol: Prikazala se je blagost našega Gospoda.

In zopet se pravi isto z drugimi besedami: Iščimo tolažbe in pomoči pri Bogu, edino pri Njem. On je edino naše upanje. Z razme-

rami, v katere smo prišli, nas je Bog prisilil, da mu radi priznamo, da ima prav, ko pravi: Preklet oni, ki zaupa v človeka. Ne da bi nas hotel s to besedo utrjevati v mrki zagrenjenosti do ljudi, a uči nas, da se izkaže staviti zaupanje samo v ljudi in samo v zemeljske stvari za popolnoma zgrešeno. Pot do sočloveka pelje samo preko Boga in tudi samo po tej poti bomo zopet našli pravi odnos do sočloveka.

In še v drugo trdo šolo za zaupanje božje je Bog poslal tako velik del človeštva v današnjih dneh. Toliko jih je bilo, ki niso več znali moliti očenaša, ali bolje, ki niso vedeli kaj početi s četrto prošnjo v očenašu: Daj nam danes naš vsakdanji kruh. Prositi za kruh za današnji dan - nepotrebna stvar, ko so pa z njim bili preskrbljeni, tako vsaj so mislili sami, do smrti zase in še za svojce. Saj je, kot se je zdelo, v času vseh mogočih zavarovanj, predsmrtnih in posmrtnih, zavarovanj zoper ogenj, povodenj, toco, tatove in še cele vrste drugih in še spričo hranilnic - božja Previdnost izgubila pomen. Zavarovanec je molil očenaš, a ko je izgovarjal četrto prošnjo o vsakdanjem kruhu, je bil z mislimi pri svojih zavarovalnih policah in hranilnih knjižicah v železni omari. Danes begunec ne ve več, ali in kje bo jedel jutri, niti danes. Danes je za vse stotisoče beguncev četrta prošnja očenaša več kot na mestu.

Učenci te trde šole bomo o Božiču z vso gorečnostjo prosili Jezusa, novorojeni sad Marijinega telesa, naj nam utrdi naše upanje.

Kaj čuda, če bo za božične praznike bolj kot sicer stopilo pred nas vprašanje naše bodočnosti, vprašanje, ki se ga včasih sami pred seboj že vstrašimo kot slabe misli, vprašanje, ki postaja rajši že redkejši kot pogostejši predmet naših razgovorov.

Kako radi bi, da bi se nam posrečilo odgrniti zastor naše bodočnosti vsaj malo. A imamo občutek, da zastonj upamo, ker nas loči od bodočnosti ne samo navadni, ampak vprav tesno do tal potisnjeni železni zastor. Toda morda pa smemo prav iz tega dejstva kaj sklepati? Če je pavza dolga in so spuščeni vsi zastori, je znamenje, da se bo scena temeljito spremenila. Upajmo torej, da bo oder naše bodočnosti, ko se zopet odpre, poln solnca in zelenja in petja in pred hišo nas bo čakala klop, da se izmučeni najprej na njej odpočijemo, in iz oken bodo zopet dišali slapovi rdečih nageljnov. Ali menite, da bi bil oder tako temeljito in za tako dolgo zaprt, če bi se imela pred nami znova odpreti scena ječe in brljave ječarske leščerbe in vislic?

Neverno se ustavljate ob teh mislih in že vam bi srce skoraj začelo biti hitreje, pa že pride druga misel, oblečena v togo stroge realnosti in govori: Kaj se predajate zopet lepim čustvom in sanjam, kar vam je prineslo že toliko razočaranj? Bodite realni, računajte z vsemi možnostmi!

Dobro, pa naj bo. Na vse te možnosti se bomo pripravili, pa tako-le: Pustili bomo za nekaj časa svoj beguński jaz z vsemi njegovimi begunskimi tegobami, strahovi, navelicanostjo in razdražljivostjo v taborišču samega, mi pa bomo v duhu poromali daleč tja v čista ozračja božičnih razdalj, tako daleč, da bomo gledali zemljo in človeško vrvenje na njej že iz božičnih perspektiv. Globoko bomo tam dihali zrak božjih spoznanj in božjih resnic in dodobra se bomo umirili ob harmonijah božjih barv in božjih glasov. Potem se bomo pa vrnili k svojemu ubogemu taborišcnemu jazu. Prav nalahno, nevsiljivo prijazno se mu bomo približali. Miren nastop vedno dobro dè. Nalahno mu bomo dali roko na sklonjene râme in povešeno glavo in mu rekli, naj nam pripoveduje o vseh svojih tegobah. Obotavljal se bo skraja; navelicał se je tožiti o svojih težavah, a počasi bo le začel in ko bo videl, da mu to dobro dè, bo nadaljeval. Pustimo ga, da se zgovori do kraja, prav do kraja, saj se mora z nekom zgovoriti. Potem pa začnimo govoriti mi, govoriti prav mirno. O čem govoriti? Ne bo nam manjkalo ne misli ne besed, ker smo prišli iz pokrajin večnosti. Pridimo z nasveti na dan! S kakšnimi nasveti? Nič se ne oojmo: Prav bomo vedeli svetovati, čisto pravo bomo zadeli, ker naš duševni pogled je postal jasen in prodoren, odkar smo se vrnili iz božjih bližin. Ali bomo vedeli svetovati tudi vse različ-

ne možnosti, tudi glede bodočnosti? Seveda, tudi. In tedaj bo naš begunski jaz začel počasi dvigati glavo, ki mu je vse doslej omahovala nad skljućena kolena, in motnim očem se bo vračal sij in če ga bomo dobro pogledali v te prebujajoče oči, bomo videli, da je to sij, ki je znak novega življenjskega poguma.

G. B.

MISLI O SLOVENSKEM NARODU ZA BOŽIČ 1946

Slovenski narod preživlja že šesto leto svojega neizmernega gorja, ki ga je nepripravljenega zadelo aprila 1941 in ki z zaključkom druge svetovne vojne ni bilo končano, temveč se v novi, nič manjši, prej hujši, obliki nadaljuje tudi poslej. Šesti božič brez radosti.

Strahotne so žrtve, ki jih je v teh letih moral dati naš narod. Ni jih treba znova naštevati in seštevati. Vsi smo jih več ali manj sodoživeli. Težko, da je kateri drugi narod v Evropi v tem času sorazmerno toliko človeške in gmotne škode utrpel kot narod Slovencev, nad katerim so se po vrsti in sočasno z vsem besom znesli vsi totalitarizmi našega časa in do katerega - čemu bi si to prikrivali - tudi svobodoljubni zapadni svet v teh strašnih letih ni pokazal razumevanja, ki bi ga bil ta narod vreden i po tem svojem trpljenju i po svoji omiki i po svoji zemljepisno-politični pomembnosti i po svoji zgodovinsko izpričani žilavosti.

Sicer pa druga svetovna vojna sploh ni prinesla svetu ne pravice, ne miru, in - kar je najhujše - tudi ne upanja na postopno izboljšanje. Vrgla ga je le iz ene nesreče, katere ga je rešila, v novo, katero je sprožila. Zamanj so se v tem poldrugem letu trudili državniki, da bi s potrpežljivim dogovarjanjem, s kompromisi in protestnimi notami odpravili ali pa vsaj omilili novo gorje, v katerega je po vojni padla cela polovica Evrope, ter, da bi pomirili dušni nemir, ki se je po prvih mesecih zmagoslavnega navdušenja polastil vsega človeštva.

Zlo, ki danes bolj kot katera koli prejšnja velika zgodovinska nevarnost kakor Damoklejev meč visi nad svetom, je naš slovenski narod že v vsej njegovi usodnosti občutil in preizkusil. Danes v tem oziru ni več razlik med tistimi Slovenci, ki so, zaupajoč v silo načelne resnice, zgodaj stopili v osamljeno obrambo in odpor proti komunistični nevarnosti, in pa med onimi, ki so, računajoč na premoč narodnostnih vidikov, dobronamerno hoteli slediti in do osvoboditve skupaj korakati s komunistično OF. Danes smo vsi na istem, vsi smo enake žrtve istega nasilja in iste prevare, ki danes neusmiljeno zatira ves naš narod in mu uničuje korenine njegove staroslavne krščanske ljudske omike in svobodoljubnosti pa tudi gmotne in socialne pogoje njegovega obstanka in napredka.

Dejanske razmere in duševno stanje v današnjem svetu neizbežno silijo k velikemu zgodovinskemu razčiščenju. Nihče seveda ne more vedeti ne ure in ne oblike velikih in odločilnih dogodkov, ki jih ves svet instinktivno sluti. Nič konkretnega ni mogoče predvideti. Naj se nihče ne preda enostranskemu zaupanju v enostavni razplet dinamične dileme: Vzhod - Zapad, ker ta dilema ni tako preprosta kot si jo mnogi predstavljajo. Budnost in pripravljenost sta torej toliko potrebnejši.

Zato moramo Slovenci vsaj sedaj v očigled te nove velike svetovne stiske najti neko minimalno mero skupne usmerjenosti in skupnih hotenj. Ker je po vsakem netotalitarnem pojmovanju narod spontana svobodna skupnost ljudi - čeprav na osnovi in v okviru nekih neizbrisnih objektivnih danosti - zato bo večje ali manjše število "rojakov" vedno stalo nekje ob strani skupnega toka narodnega hotenja. To so pač naravni pojavi, ki spremljajo resnično svobodno življenje in jih je treba presojati s širokogrudnostjo in umerjenostjo. Vendar pa mora v

vsakem narodu velika večina njegovih udov čutiti in hoteti neko osnovno skupnost ciljev. Narod, ki se mu pripeti, da v kakem odločilnem zgodovinskem trenutku take minimalne skupnosti nima in je ne občuti, mora neizbežno doživeti nesrečo. Gotovo je, da n.pr. naša slovenska nesreča v tej vojni in po njej ne bi bila tako silna, ako bi ob izbruhu vojne bili imeli in potem znali obdržati vsaj neko pozitivno skupno narodno osnovo. Ta splošno veljavna resnica je ohranila svojo veljavnost tudi v našem slovenskem primeru, čeprav je bilo naše medvojno in povojno zlo v glavnem pogojeno po velikih svetovno-političnih razpletih. Ker pa take skupnosti nismo imeli, pa nam je "skupni cilj" diktirala komunistična OF z vidika revolucionarnih interesov komunizma. Na drugi strani pa je politična neorientiranost nekomunistične slovenske večine rodila samo geslo "protikomunistične borbe" brez skupnega pozitivnega narodno-političnega in socialnega programa.

Kar se je že v začetku te vojne zgodilo z nami, tekom njenega razvoja pa še z drugimi srednje-vzhodno evropskimi narodi, to sedaj preti vsej Evropi in še čez.

Spričo takega dejanskega in duševnega stanja v današnjem svetu je imperativna dolžnost vseh Slovencev, ki slovensko čutijo, posebno pa nas, ki smo v tujini, da mimo vseh razlik preteklosti in sedanjosti, mimo vseh različnih strankarsko-političnih in drugih ozirov skušamo vsaj sedaj najti neke vrhovne skupne osnove našega slovenskega čustvovanja in hotenja. To bi nam Slovencem moralo danes biti lažje kot drugim narodom, ki v tej vojni niso napravili celotno totalitarno preizkušnjo kakor jo je bil moral med prvimi napraviti naš slovenski narod. To bi nam pa obenem moralo biti tudi toliko bolj potrebno, ker nas je ravno ta strašna preizkušnja stala sorazmerno mnogo večjih žrtev in hujših posledic kot druge narode.

Kaj je tisto minimalno skupno hotenje, ki ga danes bolj ali manj zavestno v sebi nosi sleherno slovensko srce, ki še čuti za svoj narod in za njegovo srečno bodočnost?

Gotovo si vsi Slovenci, doma in na tujem, danes žele predvsem te-le osnovne skupne narodne potrebe:

Da bi slovenski narod čimprej bil rešen današnjega suženjstva, begunci pa trpljenja v izgnanstvu.

Da bi čas in oblike velikega svetovnega razčiščenja, ki je na obzorju, našega naroda znova ne razdvojile ali morda celo uničile.

Da bi pričakovana odrešenje prineslo slovenskemu narodu poleg osvoboditve od sedanjih suženjskih vezi tudi našo notranjo sprostitev od sedaj že splošno spoznanih in od mnogih odkrito obžalovanih naših predvojnih narodnih napak: od hlapčevske miselnosti in čuta manjvrednosti; od politične pasivnosti, lahkovernosti in neprevdarnosti širokih plasti našega ljudstva; od klikarstva in ekskluzivizma pri vrhovih slovenskega političnega in socialnega življenja; od surovosti v medsebojnem idejnem in političnem tekmovanju in borbi; od anarhične nesloge v osnovnih skupnih rečeh; itd.

Da bi obenem z osvoboditvijo od sedanje totalitarne in neslovenske diktature dosegli tudi ozemeljsko združitev in narodno-politično samostojnost, zajamčeno v lastni državi.

Da bi v slovenskem državljanskem življenju zavladala resnična svoboda, združena s političnim in socialnim prosvetljenjem in tvornim demokratičnim sodelovanjem vsega ljudstva.

Da bi gmotno obnovo osvobojene domovine započeli in vztrajno vršili v duhu strohe socialne pravičnosti in gospodarske smotrenosti in na tej osnovi gradili novi slovenski pravni in socialni red, ki bo boljši od predvojnega in bolj človečansko pravičen od sedanjega.

Da bi ta osnovna enotnost slovenskih spoznanj in hotenj trdno vzdržala vse dotlej, dokler te osnove naše narodne bodočnosti ne bodo uresničene in zavarovane.

O teh osnovnih narodnih rečeh bomo poleg naše osebne begunske problematike mnogo razmišljali ob letošnjem božiču. Potlej pa si bomo vsi resno prizadevali, da zgodovinski klic po združitvi slovenskih src in slovenske pameti ne bo ostal brez odmeva. Saj brez take povezanosti spričo velikega časa, ki prihaja, slovenski narod nima dosti izgledov, da se reši in ohrani.

B. B.

ČAS, KI PRIHAJA

Pokora nam je naložena kot pogoj za dosego srečnega preobrata žalostnih razmer, v katerih trpi večji del Evrope; pokora je toliko bolj potrebna spričo pretresov, ki se najavljajo kot skoraj neizogibni in z brezprimerno ostrino, in ki - da se posližimo besed, ki jih je v teh dneh naslovil Sveti Oče na odličnega diplomata - bodo postavili našo požrtvovalnost, vse naše sile, naš značaj, našo domovinsko ljubezen in našo krščansko vero pred neizmerne preizkušnje.

Oblikuje se namreč vedno odločneje razvrstitev dveh nasproti si stoječih sil: Krista in Antikrista. Zdi se, da celo tajinstvene lože spreletava drget iz strahu pred groznim spopadom, ki ga vsi čutimo, da je postal neizbežen. Potem ko so si te mračne sile toliko prizadevale, da ta spopad pospešijo, se zdi, da se ga sedaj boje iz groze pred strašnim prepadom, v katerga drvi Evropa.

Nas pa, dokler sta Vera in zaupanje v Brezmadežno trdno zasidrani v naših srcih, nič ne more vznemirjati. Gotovo, bojazen za domovino in Evropo nas muči in dobro vemo, da ne smemo ničesar opustiti, kar bi moglo zaustaviti preteče nevarnost. Toda, če bi vkljub vsemu brezbožnost triumfirala in dosegla cilje, za katerimi že tako dolgo stremi, mi, z božjo pomočjo, ne bomo izgubili umirjenosti in moči duha, ki ju nas učijo stari in novi spoznavalci in mučenci Vere; da, tudi novi, kajti tudi ti naši dnevi bodo v zgodovini Cerkve zablesteli zaradi številnih mučencev in spoznavalcev, ki so bili in so žrtvovani, lahko rečemo, v sleherni evropski deželi zaradi svoje zvestobe krščanski dolžnosti.

Ne moremo pozabiti, da je Brezmadežna takoj za Odrešenikom prva mučenica, Kraljica mučencev. Ob vznožju križa nas Ona uči premagati svet tudi takrat, ko si ta domišlja, da slavi lastno zmago in se, enako kot stari Faraon, v svoji brezumni omamljenosti ne zaveda, da ga že preplavljajo božji valovi.

(Osservatore Romano, v uvodniku: "Strmeč v Brezmadežno", 8. decembra 1946)

SLOVENSKI PRAZNIK BREZMADEŽNE V RIMU

Po lepi slovenski tradiciji je praznik Brezmadežne postal praznik študirajoče mladine. Na dan 8. decembra se je slovenska mladina zgrinjala okrog mize Gospodove, da iz večnega vira črpa moči za življenje. Pod okriljem Matere Milosti in Modrosti se je isti dan mladina zbirala po dvoranah, kjer je v luči Večne Resnice razglabljala in reševala vprašanja, ki tarejo človeštvo, ter se s posebno natančnostjo posvečala problemom, ki zadevajo mladega človeka v današnjem svetu. Zgled Nje, ki je vsa čista in brez madeža, je vodil mladi rod v stremljenju, da zaživi življenje, ki bo podobno Njenemu.

Prazniki Brezmadežne so bili zato dnevi očiščevanja in prerajanja. Vnašali so v sivino in puščobo vsakdanjega življenja svežega duha marijanske ljubezni, požrtvovalnosti in odkritosrčnosti. Na ta dan je slovenska mladina spregovorila sproščeno o vsem, kar ji je ležalo na srcu ter ji težilo dušo. Bila je prepričana, da jo Ona, ki je Kraljica Ljubezni, vodi mimo prepadov zmote in nergaštva po pravi poti življenjskega idealizma in graditeljske kritike, kadar je ta po-

trebna. Zato so bili ti prazniki tudi dnevi medsebojnega zbliževanja in odpuščanja. V času vojne, okupacije in revolucije so bili prazniki Brezmadežne bridko prisrčni, saj so bili le lepi, a kratki presledki sredi besnečega boja.

Škoda je bila le, da so bili prazniki Brezmadežne preveč omejeni na mladino, saj bi bila taka poživljena marijanska miselnost plodno in zdravilno vplivala na vse slovensko življenje.

Ob letošnjem prazniku Brezmadežne, ki je bil že drugi, ki smo ga morali obhajati v prisilni emigraciji, pa smo se zopet posebej spomnili, da je Marija Tolažnica žalostnih. Proslave letošnjega Njenega dneva v Rimu, na sedežu Cerkve, ki jo je Njen Sin ustanovil in ki je tekom svoje dvatisočletne zgodovine prestala toliko trpljenja in preganjanj, a je vedno izšla kot zmagovalka, je bila za Slovence v večnem mestu posebno lepa in pomembna.

Po skupni jutranji sv. maši, sv. obhajilu in cerkvenem nagovoru ob polni udeležbi rimskih slovenskih katoliških akademikov in mlajših izobražencev, se je popoldne v skromni a prijetno okrašeni dvorani zbrala pod sliko Brezijanske Marije skoraj vsa tukajšnja slovenska kolonija, vsekakor okrog 300 udeležencev. Beseda slovenskih pesnikov in pisateljev nas je povedla nazaj v domovino, med naša polja, travnike, gozdove, gorice. Solistični pevske in klavirske točke ter ubran moški kvartet so pa prireditev dvignili na znatno kulturno stopnjo.

Akademičarka je v svojem občutenem govoru predvsem povdarila zvestobo do marijanskih idealov, ki naj bodo mlademu rodu vodilo za življenje.

Akademik je pa na romarsko misel o velikem povratku "grand retour" nazaj k idealom čistega evangeljskega krščanstva nanizal pogoje za naš povratek domov, ki naj ne bo zmagoslavno pohod, temveč spokorno romanje. S tem govorom se zaradi njegove pomembnosti bavimo na drugem mestu. Prav ta govor, ki je s svojim odkritosrčnim, a kritičnim pogledom v bodočnost dal proslavi tistega svežega duha, ki je bil vedno posebna značilnost praznikov Brezmadežne v domovini. Čutili smo vsi, da se je nekaj ostarelega v nas prelomilo in da si nova miselnost utira pot v naše duše. Bog nam je poslal šibo begunstva tudi zato, da nascocisti in prerodi, da bomo postali res vredni Njegove milosti.

Vsi, ki smo bili v dvorani, smo začutili, da je govornik zadel tudi našo skrito, morda še nikdar izgovorjeno misel. Pozabili smo na puste jesenske dneve vsakdanjih težav, preprirov in nevšečnosti. To obče čustvo je najlepše izrazil ob koncu cerkveni zastopnik, ko je dejal:

"Marija nas bo združila".

Ta dan je bil svetal dan za rimske Slovence. Mati Milosti nam je poslala topel žarek v vsakdanjo hladnost in puščobo. Daj Bog, da bi seme, ki je bilo ta dan vsejano v naša srca, rodilo obilen sad.

Za zaključek je bila prečitana izjava rimskih Slovencev Svetemu očetu, ki se glasi:

T. P.

IZJAVA SVETEMU OČETU

Slovenska katoliška akademska mladina v Rimu, zbrana na tradicionalni proslavi, s katero slovenski študenti že od nekdaj častijo praznik Brezmadežne, skupno z vso slovensko kolonijo v Rimu, ki se je polnoštevilno udeležila te proslave, pošilja Vaši Svetosti izraze sinovske vdanosti obenem z globoko hvaležnostjo za vso očetovsko skrb in dobroto, s katero Vaša Svetost in Sveta Stolica že nepretrganih pet let lajšata gorje, ki je tako močno prizadjalo katoliški slovenski narod v zasužnjeni domovini in v bridkem begunstvu.

Ob tej priliki vrejo iz naših src tudi izrazi resnično občutenega sočustvovanja z bolestjo Vaše Svetosti spričo tolikega trpljenja, ki je prizadelo sveto Cerkev v mnogih evropskih deželah in ki je z brezpravno obsodbo hrvaškega metropolita, nadškofa Stepinca, ter en mesec poprej z enako obsodbo ljubljanskega škofa, Mgr. Gregorija Rožmana, v Jugoslaviji zadobilo obliko neprikritega uradnega preganjanja. V morju protestov in izrazov solidarnosti, ki se ob teh žalostnih dogodkih naših dni zlivajo k Vašemu prestolu iz vsega katoliškega in omikanega sveta, so izrazi našega sočustvovanja neznatnega pomena. Vendar pa pripahajajo iz src mladine in tako zelo preizkušenih sinov in hčera tistega malega katoliškega naroda, živečega in trpečega prav na zemljepisni prelomnici današnje razklane Evrope, ki mu je božja Previdnost namenila časovno prvenstvo v razdobju tega najnovejšega cerkvenega preganjanja in krščanskega mučeništva, ki je nato postopoma zajelo dobro polovico Evrope in grozi še drugim deželam. Že v času, ko so cele vodilne plasti našega katoliškega naroda in skoraj celokupna duhovščina dveh tretin Slovenije komaj bili odvedeni v trpljenje in smrt križem takrat nacistične Evrope, so na okupiranih slovenskih tleh že padale tudi prve duhovniške in laiške žrtve novega komunističnega brezbožnega nasilja. Tem prvim spoznavalcem in mučencem so potem sledile v isti mučeniški usodi cele množice slovenskih vernikov, danes pa je na to brezbožno trpljenje obsojen ves slovenski narod.

Zato naše sočustvovanje na bôli Vaše Svetosti spričo sodobnega brezbožnega sovraštva in nasilja ne prihaja le iz vdanih Vam katoliških slovenskih src, temveč je prekaljeno in izpričano v neposredno doživeti preizkušnji tega brezbožnega zla, ki že štiri leta divja na slovenski zemlji.

Skupno z Vašo Svetostjo zato prosimo Vsemogočnega, naj obvaruje ostalo krščansko Evropo in svet pred to strašno preizkušnjo, ki je prišla že nad toliko evropskih narodov, in naj tem nesrečnim narodom skrajša njihovo duhovno in fizično trpljenje in jim skoraj vrne ugrabljeno svobodo.

NAŠ VELIKI POVRATEK

(Iz govora akademika na proslavi Brezmadežne v Rimu)

Popotnik je hodil po zemlji slovenski. Oko mu je objemalo vso čudežno lepoto, ki jo je božja roka posejala po naši deželi. Sredi te lepote pa je človek v teku časov ostvarjal svoje. Njegova dela so bila globok izraz življenja, ki ga je živel tukaj naseljeni slovenski rod. Morda najbolj in najprej vidno znamenje tega življenja in dela so bile cerkvice po naših gričih in gorah, kapelice in znamenja na naših križpotih. Veliko teh božjih hramov je posvečenih Mariji. Isto je popotnik videl po naših domovih, pri slovenskih družinah. Skoraj povsod je našel podobo ali kip Brezmadežne, pred katero je često gorela lučka ali pa jo je zaljšal šopek. Možje in žene, dekleta, fantje, staro in mlado so polagali pred Marijo svoje osebne in skupne težave ter prosili svéta, pomoči in tolažbe, Njo, Marijo - Kraljico Slovencev

Prišli so hudi časi. Razmetani smo po svetu daleč drug od drugega. Še v slabših razmerah žive naši dragi v domovini. Vendar se tolikokrat snidemo in povežemo v Mariji: Ob večerih kipi molitev do Marije in po Njej k Bogu z naše strani in prav tako iz src onih v domovini.

o o o

Pred dobrim tednom so obiskali Rim svojevrstni romarji. Prišli so iz Francije, hodili so peš, bili so bosi in pred seboj so nosili velik križ. Postali so znani pod imenom "Le grand retour" - apostoli velikega povratka. Povratka k virom in osnovam živega krščanstva. Marsikdo izmed nas ima deljene občutke spričo tega svojevrstnega pojava. Njihov nastop in njihova zunanjost se naši miselnosti zdi skoraj čudaška, a namen njihovega spokornega apostolskega popotovanja se nam

je vtisnil globoko v dušo. Med šestletno tragedijo, ki nam bridko teži še danes, smo prišli do spoznanja, da v naši mirni preteklosti gotovo ni moglo biti vse dobro in prav, mogoče, da je celo manjkalo nekaj bistvenega. Ti bosonogi francoski apostoli bi nam mogli pomagati priti do dna naši slovenski katoliški problematiki: Slovenci smo bili na zunaj zelo katoliški narod, a notranje premalo krščanski. Imeli smo močne katoliške organizacije, moderne tiskarne, vodilne liste, tudi politiko smo obvladovali - a naša srca in naš "habitus mentis" sta bolj in bolj zapuščala prvine krščanske blagovesti. Zato so naša tvarna sredstva, naši tehnični pripomočki, naša politična moč, naše gospodarske pozicije včasih postajali sami sebi namen.

Preko noči je vihar vse to razdejal... V povratek trdno upamo; a kdor misli, da bo doma našel ali pa obnovil staro svetno moč, gospodarski sistem, politični vpliv, se vara. To je bilo. Domov pelje tista pot, ki jo je prostovoljno nastopila skupina francoskih romarjev. Ubrati jo bomo morali tudi mi, če se nočemo izgubiti. Le grand retour - veliki povratek! Povratek k Kristusu, k prvinam Njegovega oznanila: K ljubezni, k otroški vernosti, k preprostosti srca, k pravičnosti, k resnični socialnosti, k strpni demokratičnosti. Nobena disciplina, nobena organiziranost, nobena politična udarnost, nobena gospodarska premoč ne more Veri, Kristusovi Cerkvi in našemu narodu nadomestiti tega, kar jim more vrniti in ohraniti le tak"veliki povratek! Ta "povratek" ne bo lahak: stari spomini, stari predsodki, stare navade, stare koristi nas morda še odvračajo od resnične povratne poti.

Po Mariji smo hodili Slovenci k Jezusu. Tudi za naš veliki povratek k Jezusu bomo prosili Marijo. Velike bodo žrtve, velike odpovedi, močne sile bodo potrebne in naglo ter široko razumevanje časa. Samo očiščen rod, čist v najglobljem in najširšem pomenu besede bo te napore zmogel, a zato bo bolj kot kdaj potreboval Marije.

Mnogo prošenj imamo Slovenci do Marije danes za osmi december 1946. Mnogo jih ima vsak posameznik, mnogo vsi skupaj. Predvsem pa jo prosimo, da bi se zopet slovenska pesem svobodno razlegala in slovenska molitev k Njej zopet svobodno kipela po vseh Njenih svetiščih od Barbane mimo Svete gore, Svetih Višarij, Gospe Svete, Ruške Marije, Gorce pri Mariboru, Ptujske Gore, Zaplaza, Nove Štifte, tja do Brezij in Bleda, povsod, koder je raztresen naš rod.

Marija, skoz' življenje voditi srečno znaš.

K. M.

Pax Romana in SDZ: (Iz poročila generalnega tajništva PR) "Medzvezna skupščina je pooblastila izvršni odbor ter glavno tajništvo, da izvede priprave za velikonočno zborovanje, nadalje tudi, da se včlanijo nove narodne zveze katoliških študentov (Kanade, USA, Portugalska, Avstralija, Kuba, itd). Vedno bolj se izraža resnično univerzalni značaj PR, ki združuje že 60 narodnih zvez. Vendar so nekatere narodne zveze zašle v posebno težak položaj, ker so bile prisiljene popolnoma zapustiti svoja narodna ozemlja. V takem položaju so n.pr. poljski, ukrajinski, litvanski, hrvaški in slovenski študentje....Medzvezna skupščina je čutila potrebo, da priskoči na pomoč študentom teh dežel, da bodo mogli znova zavzeti svoje mesto v veliki katoliški akademski skupnosti."

"Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza", London, dne 6.XII.1946 poroča, da je 4.XII. v lordski zbornici Lord Kancler v imenu Vlade Nj. Vel. podal naslednjo izjavo glede beguncev v Italiji: "Vlada Nj. Vel. nima njamanjšega namena, da bi dovolila, kaj šele pospeševala prisilni povratek političnih beguncev, za katere se britanska vlada smatra za odgovorno. Vlada je naročila svojemu veleposlaniku v Rimu, da bi opozoril italijansko vlado, da mora osvojiti enako stališče v odnosu do beguncev, za katere bo italijanska vlada v bodočnosti odgovorna". V teku debate o tem vprašanju je bilo znova povdarjeno načelo azila za politične begunce.

Slovenski študentje v Bologni in Grazu so v jesenskem izpitnem roku skupno položili več sto izpitov. Brixen, Bologna in Graz so dela naše emigracije.